

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos Katedra

Nadežda Chorundžij

Sociologijos studijų programa
Magistro darbas

Elektroninė žiniasklaida kaip nauja socialinės komunikacijos forma

Darbo vadovas: prof. dr. Aleksandras Dobryninas

Vilnius 2006

Baigiamąjį darbą

.....,
patvirtintą Filosofijos fakulteto dekanų įsakymu Nr., parengiau savarankiškai, galutinai
suredagavau ir įteikiau vadovui.

.....
(Data)

.....
(Absolvento parašas)

Baigiamasis darbas atitinka (neatitinka) BA (MA)
darbams keliamus reikalavimus ir gali būti ginamas

.....
(Data)

.....
(Vadovo parašas)

Baigiamąjį darbą su vadovo tarpininkavimu katedra gavo

.....
(Data)

.....
(Katedros reikalų tvarkytojos parašas)

TURINYS

ĮVADAS	6
1. SOCIALINĖ KOMUNIKACIJA	9
1.1. Komunikacijos sąvokos apibrėžimas	9
1.2. Komunikacijos klasifikacija	9
1.3. Masinės komunikacijos proceso modeliai	11
1.4. Reikšmių vaidmuo komunikacijoje	12
1.5. Grįžtamojo ryšio problema masinėje komunikacijoje	13
2. ELEKTRONINĖS ŽINIASKLAIDOS DISKURSAS	14
2.1. Informacijos visuomenės apibrėžimas	14
2.1.1. Žiniasklaida informacinėje visuomenėje.....	15
2.2. Globalizacijos poveikis žiniasklaidai.....	16
2.2.1. Žiniasklaidos globalizacijos priežastys ir ypatumai.....	17
3. ELEKTRONINĖS ŽINIASKLAIDOS VAIDMUO VISUOMENĖJE	19
3.1. Radijas ir Televizija.....	19
3.2. Internetas	20
4. SOCIALINĖ KOMUNIKACIJA INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE	21
4.1. Komunikacija internete: du požiūriai.....	22
4.1.1. Optimistinis požiūris	22
4.1.2. Pesimistinis požiūris	23
4.2. Naujos bendravimo galimybės internetinėje žiniasklaidoje.....	23
4.3. Virtualių bendruomenių atsiradimas.....	24
5. SOCIALINIŲ PROBLEMŲ PATEIKIMO INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE ATVEJŲ TYRIMAS	26
5.1. Korupcijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje	26
5.2. Korupcijos temos žiniasklaidoje.....	27
5.3. Korupcijos skandalų publikacijų ir skaitytojų komentarų tyrimas.....	28
5.3.1 Tyrimo metodologija	29
5.3.1.1. Publikacijų tyrimo metodologija	29
5.3.1.2. Skaitytojų komentarų tyrimo metodologija.....	31
5.3.2. Antraščių analizė.....	32
5.3.3. Publikacijų kiekybinė analizė	34
5.3.4. Publikacijų klasterinė analizė.....	39
5.3.5. Komentarų kiekybinė analizė.....	44
5.3.6. Komentarų klasterinė analizė.....	49
IŠVADOS	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS	63
PRIEDAI:	66
1 priedas. Publikacijų apie korupcijos skandalus portale Delfi.lt klasterinė analizė.....	66
2 priedas. Skaitytojų komentarų apie korupcijos skandalus portale Delfi.lt klasterinė analizė	67
3 priedas. Portalo Delfi.lt publikacijų sąrašas nuo 2001-ųjų iki 2005 –ųjų metų	68

SANTRAUKA

Šis darbas skirtas elektroninės žiniasklaidos ir jos vietos socialinėje komunikacijoje aptarimui. Tradicinė elektroninė žiniasklaida (radijas ir televizija) nuo savo atsiradimo socialinėje komunikacijoje dalyvavo tik kaip informacijos siuntėjai, nesuteikdami auditorijai galimybių reaguoti į pateikiamus pranešimus. 20 amžiuje įvykę svarbūs technologiniai ir ekonominiai pokyčiai, prasidėję globalizacijos procesai paskatino tradicinės elektroninės žiniasklaidos transformaciją. Prisitaikydama prie besikeičiančios socialinės aplinkos elektroninė žiniasklaida peržengė monologinio transliavimo ribas ir vis labiau stengiasi įtraukti į komunikacijos procesą savo auditoriją.

Nauja žiniasklaidos forma internetas siūlo savo vartotojams naujas komunikacijos galimybes. Vienas iš šios elektroninės žiniasklaidos išskirtinumas - ji suteikia savo vartotojams galimybes ne tik susipažinti su naujienomis iš viso pasaulio, peržengiant laiko ir erdvės ribas, bet ir palikti savo atsiliepimus prie perskaitytos publikacijos bei diskutuoti su kitais skaitytojais. Anonimiškumas skatina didesnę skaitytojų atvirumą pasisakant opiais ir tabu laikomais klausimais. Šios naujos socialinės komunikacijos galimybės vertinamos dvejopai: vieni teigia, kad jos skatina visuomenės bendrumą ir sukuria naują „viešąją erdvę“; kiti mano, kad tai skatina visuomenės susvetimėjimą, individų atitrūkimą nuo socialinės realybės.

Korupcijos skandalų atvejo tyrimas parodė, kad internetinė žiniasklaida orientuojasi į „populiarios“ informacijos pateikimą, nes savo skaitytojams beveik nepateikia analitinės informacijos. Stengiamasi labiau sudominti skaitytoją, naudojant agresyvios ir pribloškiančios retorikos antraštes, nei pateikti kokybišką medžiagą. Skaitytojų komentarų apimtys ir skaičiaus augimas gali reikšti, kad vis daugiau individų tiek kiekybiškai tiek kokybiškai įsitraukia į socialinę komunikaciją internetinėje žiniasklaidoje ir dalyvauja virtualiose diskusijose. Didžiąją dalį skaitytojų sudaro jaunimas iki 30 –ies metų bei turintys vidurinį išsilavinimą skaitytojai. Tai gali būti viena iš priežasčių kodėl dažnai komentaruose pasireiškia nepakantumas kitai nuomonei bei kodėl nemaža dalis komentarų yra blankaus turinio ir neretai įžeidžiančio pobūdžio.

SUMMARY

The main object of the work is electronic mass media and its role in social communication. From their rise traditional mass media (television and radio) were acting only as information senders, but not as the receivers in the social communication processes. This caused the development of passive audience. However, electronic mass media has rapidly changed in the middle of the 20th century. New technologies and globalization processes have caused serious transformations in the mass media. Global electronic mass media and its new form the Internet are trying to produce more information suitable for each person's use and to „pull in“ the audience in to social communication process.

A new form of electronic mass media Internet provides new communication opportunities for its users. The main Internet difference from the other electric mass media forms is not only its possibilities to reach information anywhere and anytime but also possibilities for the users to leave their responses/ feedback on the news and discuss them with other users. In such social communication anonymity plays important role, because it causes more open discussion among the Internet users. Such new communication opportunities are evaluated in two ways: some researchers say they encourage the feeling of affinity in a society and create a new „public sphere“, while others state they impel alienation in a society and a loss of touch with social reality.

As corruption scandals case study showed the internet mass media is more polarize towards „popular “ information presentation, cause there are only few publications analysing corruption scandals. The internet mass media is seeking to draw readers attention by putting a lot of astound and aggressive rhetoric headings, but little qualitative information. The growth of readers' feedbacks number and its amount can point that more individuals involve into virtual discussions. Most of the internet site Delfi.lt users are young people and people with secondary education, so that could be the reason why many readers' feedbacks are intolerant for other opinions, poor content and usually insulting.

ĮVADAS

20 – ojo amžiaus pabaigoje įvykę reikšmingi technologiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai lėmė naujos masinės komunikacijos priemonės atsiradimą. Taip vadinamo interneto atsiradimas sukėlė nemažai diskusijų moksliniame diskurse. A. Giddens analizuodamas interneto pasekmes visuomeniniam gyvenimui teigia, kad internetas sukuria naujos socialinės komunikacijos galimybes, „viešąją erdvę“, kurioje kiekvienas gali pasisakyti ir sulaukti reakcijos į savo pranešimą. Interneto pesimistai, labiausiai socialinės psichologijos atstovai, pabrėžia interneto vartotojų atitrūkimą nuo socialinės realybės, socialinio bendravimo įgūdžių praradimą. Dar labiau kraštutinę poziciją užima tokie teoretikai kaip J Baudrillard, F. Jameson, G. Deleuze, F. Guattari teigdami, kad individualus subjektas apskritai išnyksta (Šaulauskas, A 2006). Tačiau internetas į savo erdvę įtraukia vis daugiau nacionalinių valstybių nepaliaujamai plėsdamas savo vartotojų ratą. Jo teikiamos galimybės komunikuoti ir keistis informacija bet kuriuo metu ir bet kurioje vietoje, naudojant tam pritaikytą įrangą, sulaukė didelio pasisekimo ir žiniasklaidos srityje. Vykstant globalizacijos procesams ir išsigalėjus „informacinei visuomenei“, elektroninė žiniasklaida (televizija ir radijas) peržengė lokalią nacionalinės valstybės ribas ir tapo tarptautinių įvykių arena, kurią gali stebėti bet kuris pasaulio gyventojas. Elektroninė žiniasklaida, kaip ir kitos sritys, tapo lankstesnė, pateikdama vartotojui platų informacijos pasirinkimo spektrą ir daugybę visą parą transliuojamų kanalų. Jos pateikiama informacija „tinklų greitkeliais“ juda milžinišku greičiu ir pasiekia beveik kiekvieną pasaulio kampelį.

Internetas - tai nauja ir kol kas mažai ištyrinėta elektroninės žiniasklaidos forma. Nors yra teigiama, kad internetinėje žiniasklaidoje pateikiama informacija dažniausiai yra tradicinės spaudos kopija, tačiau svarbu, kad joje sukuriama žiniasklaidos ir skaitytojo dialogas bei dialogas tarp pačių skaitytojų. Internetinėje žiniasklaidoje skaitytojų anonimiškumas ir nematomumas suteikia galimybės atvirai reikšti savo nuomonę ir įsitraukti į virtualias diskusijas. Internetinė žiniasklaida stengdamasi prisitaikyti prie savo vartotojų poreikių dažniausiai pateikia aktualias socialines problemas, susilaukiančias nemažo visuomenės dėmesio. Viena iš tokių problemų yra korupcija. Atlikti sociologiniai tyrimai rodo, kad visuomenėje korupcijos problema suvokiama kaip opi, o tai gali skatinti didesnę skaitytojų susidomėjimą šia tema pateikiamomis publikacijomis. Skaitytojai internetinėje žiniasklaidoje įsitraukdami į virtualias diskusijas apie egzistuojančios korupcijos problemą gali atviriau pateikti savo nuomonės bei diskutuoti su kitais skaitytojais. Šių diskusijų analizė gali papildyti sociologinių tyrimų gautus rezultatus apie gyventojų nuostatas korupcijos problemos atžvilgiu.

Šiame darbe analizuosime elektroninės žiniasklaidos vaidmenį socialinėje komunikacijoje ir internetinės žiniasklaidos sukuriamas naujas bendravimo galimybes. Analizuojant internetinės žiniasklaidos naujas bendravimo galimybes atliksime atvejo tyrimą (case study), kurio pasirinksiame visuomenei aktualią problemą - korupcijos skandalus. Tyrimo metu bandysime ne tik išanalizuoti kaip internetinė žiniasklaida pateikia korupcijos skandalu problema, bet ir iširti kokios yra skaitytojų reakcijos į pateikiamas publikacijas apie korupcijos skandalus.

Darbo tikslas:

Pagrindinis darbo tikslas yra aptarti elektroninės žiniasklaidos vaidmenis šiuolaikinėje visuomenėje bei socialinės komunikacijos elektroninėje žiniasklaidoje ypatumus.

Uždaviniai:

1. Atskleisti socialinės komunikacijos ypatumus;
2. Išnagrinėti, kokią įtaką elektronei žiniasklaidai turi vykstanti globalizacija bei informacinės visuomenės įsigalėjimas;
3. Aptarti tradicinės ir naujos žiniasklaidos atliekamus vaidmenis šiuolaikinėje visuomenėje;
4. Išanalizuoti internetinės žiniasklaidos suteikiamas naujas bendravimo galimybes;
5. Atlikti socialinės komunikacijos internetinėje žiniasklaidoje atvejo tyrimą, kurio metu išanalizuoti internetiniame portale Delfi.lt pateikiamas publikacijas ir skaitytojų komentarus apie korupcijos skandalus.

Pagrindinė šiuo darbo tezė yra, kad elektroninė (internetinė) žiniasklaida sukuria visiškai naują socialinės komunikacijos formą.

Metodologija

Analizuodami socialinę komunikaciją internetiniame portale Delfi.lt atliksime publikacijų ir skaitytojų komentarų apie korupcijos skandalus turinio analizę.

Šiam tikslui publikacijos ir komentarai bus sugrupuoti į elektroninės bylas ir delituanizuoti. Publikacijų ir komentarų struktūrinei analizei bus panaudota A. Brier teksto analizės programa „Hamlet“. Pagal dažniausiai pasikartojančių žodžių sąrašą bus sudarytas reikšminių žodžių žodynas, kuris bus naudojamas analizuojant publikacijų ir komentarų struktūrą ir klasterinę analizę.

Pirmame skyriuje pateikiamas komunikacijos apibrėžimas ir aptariami komunikacijos proceso specifika priklausomai nuo dalyvių skaičiaus bei kylančios komunikacijos procese problemos, kaip skirtingas siunčiamu pranešimų suvokimas, ribotos auditorijos galimybės dalyvauti masinėje komunikacijoje. Antrame skyriuje, aptariamas šiuolaikinės elektroninės žiniasklaidos diskursas. Čia bus kalbama apie tai kokį poveikį elektronei žiniasklaidai ir naujos jo formos atsiradimui, internetui, turi vykstantys globalizacijos procesai bei „informacinės visuomenės“ įsigalėjimas. Trečiame skyriuje bus pateikiami elektroninės žiniasklaidos atliekami socialiniai vaidmenys. Čia bus aptariama, kokius vaidmenys atlieka tradicinė elektroninė žiniasklaida kaip radijas ir televizija, bei kokius naujus vaidmenys atlieka neseniai atsiradusi internetinė žiniasklaida. Ketvirtame skyriuje aptariamos internetinės žiniasklaidos suteikiamos naujos socialinės komunikacijos galimybės. Čia pristatomi skirtingi internetinės komunikacijos pasekmių vertinimai, bei aptariamos naujos komunikacijos kaip virtualios bendruomenės ypatumai. Penktame skyriuje, pateikiamas socialinės komunikacijos internetinėje žiniasklaidoje atvejo tyrimas. Plačiau aptariama korupcijos apibrėžimas ir šios problemos suvokimas visuomenėje bei kaip apžvelgiama kaip korupcijos problema pateikiama žiniasklaidoje. Šiame skyriuje pristatoma publikacijų ir komentarų apie korupcijos skandalus tyrimo metodologija, pateikiami kiekybinės ir klasterinės publikacijų ir komentarų analizės rezultatai.

SOCIALINĖ KOMUNIKACIJA

1.1. Komunikacijos sąvokos apibrėžimas

Komunikacija yra vienas svarbiausių kiekvieno žmogaus gyvenimo procesų. Jis yra taip stipriai susietas su kiekvieno žmogaus kasdienybe, kad dažniausiai net nesusimąstoma, kas yra komunikacija (Kitao ir Kitao, 1995). Tačiau norint apibrėžti komunikaciją, susiduriama su tam tikrais sunkumais. Šiuolaikinėje visuomenėje daugelį procesų galima įvardinti kaip komunikaciją, todėl mokslo teoretikai iki šiol nėra galutinai sutarę dėl komunikacijos apibrėžimo (Fiske, 1998, p. 15). Johnas Durham Peters teigia, kad „kadangi „komunikacija“ tapo politikų ir biurokratų, technologų ir terapeutų, kurie visi uoliai demonstruoja savo didelius bendravimo sugebėjimus, nuosavybe, jos populiarumas ėmė gožti aiškumą“ (2004, p. 13).

Tarptautinis žodžių žodynas pateikia tokius komunikacijos apibrėžimus:

Komunikacija [lot. Communicatio -pranešimas] – 1. susisiekimasis (transporto, ryšiai);
2. bendravimas, keitimasis patyrimu, mintimis, išgyvenimais (Tarptautinis žodžių žodynas, 2003).
Tonis Lawson ir Joan Garrod komunikacijos terminą apibrėžia kiek plačiau, sakydami, kad „**komunikacija** yra apsikeitimas informacija tarp individų arba grupių...“ (2000, p. 173), pabrėždami, kad toks apsikeitimas yra būdingas tik žmonėms. Komunikacijos metu individai naudoja tiek verbalines tiek neverbalines priemones, kuo jie skiriasi nuo gyvūnų. Žmonių komunikacijos išskirtinumas glūdi tame, kad jie sugeba naudotis technologiniais pasiekimais bendraujant su masine auditorija (Lawson, Garrod, 2000). Panašų, bet kiek siauresnį, komunikacijos apibrėžimą pateikia Anthony Giddens „**komunikacija** – tai informacijos perdavimas iš vieno individo ar grupės kitam individui ar kitai grupei“ (2006, p. 430). Aukščiau pateikti informacijos apibrėžimai atstovauja procesinės mokyklos atstovų požiūrį, kurie akcentuoja pranešimo perdavimą. Kita, semiotinė mokykla, pabrėžia reikšmių sukūrimo ir apsikeitimo procesus (Fiske, 1998, p. 16). Taigi komunikaciją suprantame, kaip informacijos perdavimą vienu individu kitiems per įvairius kanalus.

1.2. Komunikacijos klasifikacija

Kadangi komunikacija dažnai suprantama plačiąja prasme, tyrinėtojai siaurindami savo tyrimų lauką bando klasifikuoti skirtingus komunikacijos būdus. Vieną populiariausių komunikacijos klasifikavimo būdų siūlo Denis McQuail. Jo komunikacijos piramidėje komunikacijos procesas suskirstytas į etapus, priklausomai nuo dalyvių skaičiaus ir komunikacijos intensyvumo. Yra išskiriami tokie komunikacijos etapai (McQuail, 1994, p. 7-8):

1. Intrapersonalinis, kai vienas asmuo suformuoja ir suvokia pranešimus;
2. Interpersonalinis, kai dalyvauja du žmonės, komunikacija gali būti tiesioginė arba pasinaudojant komunikacijos priemonėmis; grupinis, dalyvauja daug asmenų, susietų vieno tikslo;
3. Organizacinis – kai komunikacija vyksta tam tikros struktūros rėmuose, bendravimas gali vykti formaliai arba neformaliai;
4. Viešasis, kai kreipiamasi į didelę auditoriją;
5. Masinė, skirtingai nuo viešosios komunikacijos kreipiamasi į didelę anonimišką auditoriją, panaudojant komunikacijos priemones bei kanalus .

Intensyviausia komunikacija vyksta individui suvokiant informaciją ir komunikuojant dviem ar trimis individams. Masinė komunikacija, nors ir aprėpia didėles auditorijas, tačiau suteikia individui menkas komunikacijos galimybes (McQuail, 1994, p.7). Dėl šios priežasties masinėje komunikacijoje atsiranda taip vadinamo „grįžtamojo ryšio“ problema, kurią plačiau aptarsime kitame skyriuje.

A. Sokolovas savo darbe analizuodamas socialinę komunikaciją pabrėžia intrapersonalinės, jo vadinamos „autokomunikacijos“ svarbą. Komunikacija bet kuriame etape yra susieta su individu, kuris suvokia perduodamą informaciją priklausomai nuo savo socialinės aplinkos. Todėl, anot jo, „socialinė komunikacija yra neišskiriamai susieta su genetinė ir psichologinė prasminė komunikacija“ (Sokolov, 2002, p. 11-13). Jis siūlo labai plačią komunikacijos tipizaciją priklausomai nuo subjektų sąveikos (Sokolov, 2002, p. 11-13):

1. Materialinė (transporto, energetinė, migracijos, epidemijų);
2. Genetinė (biologinė, rūšies);
3. Psichologinė (intrapersonalinė);
4. Socialinė (visuomeninė).

Anot autoriaus, paskutiniai trys komunikacijos tipai yra prasminiai ir neša kokią nors informaciją. Šie prasminiai komunikacijos tipai pereina per asmeninį filtrą ir taip tampa neatsiejama socialinės komunikacijos dalimi. Taigi jis *socialinę komunikaciją* apibūdina kaip prasmių judėjimą socialiniame laike ir erdvėje (Sokolov, 2002).

1.3. Masinės komunikacijos proceso modeliai

Tam, kad būtų galima geriau suvokti komunikacijos ypatumus, turime išsiaiškinti, kaip vyksta komunikacijos procesas. Kadangi komunikaciją laikome apsikeitimu pranešimais, svarbu išsiaiškinti, kaip vyksta toks apsikeitimas. Komunikacijos tyrinėtojai yra pasiūlę nemažai komunikacijos proceso modelių, akcentuodami tai vienokias tai kitokias svarbias charakteristikas, įtakojančias komunikacijos eigą. Savo darbe pateiksime kelis mūsų nuomone geriausiai komunikacijos procesą atspindinčius modelius.

Komunikacijos modelių kūrimas prasidėjo 19 amžiaus viduryje (Gudonienė, 1999). Pirmu ir tradiciniu masinės komunikacijos modeliu laikomas H. Laswell sukurtas modelis. Pagrindiniai klausimai, į kuriuos reikia atsakyti H. Laswell nuomone yra Kas? Ką sako? Kokiais kanalais? Kam? Su koku efektu? (Dobryninas, 2001, p. 16). Tačiau dažniausiai Shannon ir Weaver modelis laikomas komunikacijos teorijų pradininku (Fiske, 1998). Pagal jų modelį vienas šaltinis naudodamas perdavimo įrenginį siunčia signalą, kurį deformuoja triukšmo šaltinis, signalas yra gaunamas į priėmimo įrenginį ir galiausiai jį gauna adresatas. Patys autoriai išskiria tris galimas triukšmo priežastis, išskylančias komunikacijos metu (Gudonienė, 1999, p. 46):

1. Techninės problemos – kaip tiksliai komunikacijos simboliai gali būti perduoti;
2. Semantinės problemos – kiek tiksliai perduoti simboliai perneša norimą reikšmę;
3. Efektyvumo problemos – kaip efektyviai gautos reikšmės paveikia elgesį norima linkme.

N. Wiener 1948 –aisiais metais pasiūlė kibernetinės komunikacijos modelį. Pagrindinis šio komunikacijos modelio skirtumas nuo klasikinio Shannon ir Weaver modelio yra grįžtamojo ryšio galimybė. Pranešimo gavėjo gebėjimas atsakyti į siuntėjo pranešimą išaugo į daugelį interaktyvumo koncepcijų. Šios teorijos rėmuose komunikacija suvokiama kaip dinamiškas, abipusiškai priklausomas procesas vykstantis tarp siuntėjo ir gavėjo (Kiousis, 2002, p.359).

Berl savo SMCR modelyje išskiria keturis komunikacijos elementus: 1.Šaltinis; 2. Pranešimas; 3. Kanalas; 4. Gavėjas. Komunikacijos procesas priklauso nuo to, kokie yra šaltinio komunikacijos įgūdžiai, nuostatos, žinojimo lygis ir kokiai socialiniai sistemai ir kultūrai jis atstovauja. Taip pat svarbu, koks yra siunčiamo pranešimo turinys, elementai, apdorojimas, struktūra ir naudojami kodai. Taipogi komunikacijos procesui svarbu, koks yra perdavimo kanalas, ar pranešimas yra matomas, girdimas, liečiamas, uostomas ar ragaujamas. Galiausiai svarbu, kokie yra gavėjo komunikacijos įgūdžiai, nuostatos, žinojimo lygis ir kokiai socialinei sistemai ir kultūrai jis atstovauja (Underwood, 2006).

Vieną žinomiausių laikomas G. Gerbner komunikacijos modelis. Jis patobulino Shannon modelį praplėsdamas jį. Pranešimo perdavimas priklauso nuo esančios aplinkos, kaip jis yra suvokiamas ir kas kontroliuoja pranešimo perdavimo priemones. Taigi išskiriami du matmenys – horizontalus arba suvokimo matmuo ir vertikalus arba priemonių kontrolės matmuo. Suvokimo matmenį G. Gerbner vaizduoja taip – aplinkoje įvyksta „Įvykis“, kurį stebi žmogus arba techninis įrenginys. Kadangi ir žmogaus, ir technikos „Įvykio“ suvokimas yra ribotas, atrenkama tik dalis informacijos. Ši atrinkta informacija yra suderinama su žmogaus vidiniais įsitikinimais ir mintimis. Čia pabrėžiama kultūros svarba, kadangi ji yra vienas iš individo psichologiją formuojančių veiksnių. Priemonės kontrolės matmenyje šį apdorotą suvokimą apie „Įvykį“ perduodame signalu (tam tikra forma). Toliau viskas vyksta kaip ir suvokimo matmenyje, kai adresatas iš gauto pranešimo atrenka dalį informacijos ir derina ją su savo vidiniu suvokimu. Šis modelis parodo, kad perduodama ir priimama informacija niekada nebūna išsami ir visapusiška, dažniausiai ji yra iškraipoma (Fiske, 1998).

1.4. Reikšmių vaidmuo komunikacijoje

Komunikacijos procese svarbu ne tik pranešimo perdavimo procesas, bet ir kokia yra pranešimo reikšmė arba turinys ir kaip ji yra suvokiama. Kasdieniame gyvenime komunikacija gali nenusisekti dėl to, kad mes neteisingai suvokiame, ką mes matome ar girdime. Interpersonalinės komunikacijos atveju padėtis gali būti pataisyta, nes galime pasitikslinti, ką turi omenyje pašnekovas. Tačiau masinės komunikacijos atveju viskas yra žymiai sudėtingiau (Grossberg, 1997, p. 122-123). Reikšmės sukuriamos ir perduodamos masinės komunikacijos priemonių, o individai visada interpretuoja savaip. Reikšmės analizuojantis semiotikos mokslas komunikaciją suvokia kaip reikšmių kūrimą, kai kiekvienas pranešimas yra sukuriamas ženklų pagalba (Bignell, 1997). Reikšmės sąlyginai galima padalinti į dvi dalis: vienas reikšmės sudaro materialiniai objektai arba visas pasaulis; kitos reikšmės - tai kalba, kurią žmonės naudoja komunikacijai (Grossberg, 1997, p.124).

Pagal semiotikos tyrinėtojus reikšmės sukūrimo ir interpretavimo procese svarbią vietą užima ženklai. Komunikuodami individai priskiria ženklaus konkrečias reikšmes, kurios nebūtinai gali sutapti skirtingų individų atveju. Kitaip tariant, ženklai atstovauja konkrečius objektus, tačiau gali būti skirtingi. „Ženklas yra kažkas fiziška, suvokiama mūsų jauslėmis, jis nurodo kažką kitą nei jis pats, jis priklauso nuo vartotojo pripažinimo, kad tai yra ženklas“ (Fiske, 1998, p.59) Ferdinand de Saussure tyrinėdamas kalbą pastebėjo, kad ženklus sudaro du esminiai elementai: signifikantas ir referentas. Signifikantas yra ženklo išivaizduojamas pavidalas, o referentas yra mentalinė idėja apie tą objektą ir ji yra būdinga visiems vienos kultūros gyventojams (Chandler, 2006). Ženkilai

sąveikaudami tarpusavyje ir su išoriniu pasauliu gali dinamiškai keistis, kurdami vis naujas reikšmes. Todėl jų supratimas ir interpretavimas priklauso nuo egzistuojančio socialinio konteksto, priklausymo tam tikrai kultūrai ir socialiniam sluoksniui.

1.5. Grįžtamojo ryšio problema masinėje komunikacijoje

Svarbus komunikacijos elementas yra grįžtamasis ryšys. Grįžtamasis ryšys suponuoja gavėjo reakciją į gautą pranešimą, taip jis yra įtraukiamas į komunikacijos procesus. Jis labai lengvai pasiekiamas interpersonaliniame lygmenyje, tačiau sunkiau yra pasiekiamas tradicinėse žiniasklaidos priemonėse (Fiske, 1998, p. 38-39). Radijas ir televizija transliuoja monologo forma ir auditorija neturi galimybių pateikti savo reakciją į gaunamus pranešimus (Peters, 2004, p.46). Marshallas McLuhanas teigia, kad grįžtamasis ryšys yra vienas svarbiausių žiniasklaidos tobulėjimo elementų. Jis suteikia galimybes visuomenei komunikuojant visose gyvenimo ir veiklos sferose sujungti ją į vieną organišką derinį (2003, 339-340). Taigi šiuolaikinėms technologijoms vystantis ir atsiradus naujai elektroninės žiniasklaidos formai – internetui, auditorijai vis daugiau suteikiama galimybių reaguoti į skleidžiamus pranešimus ir informaciją. Nes kaip teigia John Fiske, grįžtamasis ryšys „padeda komunikatoriui priderinti savo pranešimą prie gavėjo poreikių ir reakcijos“ (1998, p. 39). Tai savo ruožtu skatina auditoriją vis labiau pritarti pateikiamai informacijai ir sumažinti triukšmo įtaką komunikacijos procesui (Fiske, 1998).

Sąvoką komunikaciją dažniausiai apibrėžiama kaip apsikeitimas informacija. Šis apsikeitimas gali vykti tiek personaliniame lygmenyje, tiek ir su masine auditorija. Bendravimas su masine auditorija vyksta per masinės komunikacijos priemones arba žiniasklaidą, kurio metu iškyla taip vadinamo „triukšmo“ problema. „Triukšmas“ gali kilti dėl ribotų techninių galimybių, todėl individai gali netinkamai suvokti informaciją, ir dėl perduodamų reikšmių dekodavimo, kai skirtingam socialiniam statusui priklausantys individai skirtingai supranta per žiniasklaidą pateikiamas reikšmes. Dar viena problema kylanti masinės komunikacijos metu yra „grįžtamojo ryšio“ nebuvimas. Žiniasklaida pateikia pranešimus pasyviai auditorijai, kuriai nesuteikiama galimybė pateikti savo reakciją į gautus pranešimus. Tačiau pasinaudojant šiuolaikinėmis technologijomis žiniasklaida stengiasi sumažinti „grįžtamojo ryšio“ problemą, nes tai padeda jai labiau prisiderinti prie auditorijos poreikių.

ELEKTRONINĖS ŽINIASKLAIDOS DISKURSAS

Elektroninė žiniasklaida dažniausiai apibrėžiama kaip „organizuotos technologinės priemonės ir institucijos, kurios realizuoja masinę komunikaciją“ (Gudonienė, 1999, p. 9). Elektroninei žiniasklaidai priskiriamos tokios tradicinės žiniasklaidos formos kaip radijas, televizija ir nauja masinės komunikacijos forma, atsiradusi vos prieš dešimtmetį - internetas.

Norint suvokti elektroninės žiniasklaidos vaidmenį socialinėje komunikacijoje reikia apibrėžti kokiame socialiniame kontekste veikia šios masinės komunikacijos priemonės. Stipriausią įtaką elektroninės žiniasklaidos susiformavimui ir paplitimui turėjo vykstantys globalizacijos procesai bei naujos „informacinės visuomenės“ vystymasis. Žemiau aptarsime šių procesų įtaką žiniasklaidos komunikacijos procesams.

2.1. Informacijos visuomenės apibrėžimas

Šiuolaikiniame diskurse informacija naujomis komunikacijos priemonėmis sklinda ir ja yra keičiamasi milžinišku greičiu. Todėl dažnai kalbama apie visiškai naujos visuomenės susiformavimą – „informacinės visuomenės“ (Webster, 2006). Marius Povilas Šaulauskas siūlo D. Pietario informacinės visuomenės apibrėžimą, kur *„informacijos visuomenė* – tai visuomenė, kurioje informacija vaidina ypatingai svarbų vaidmenį, kuri laisvai ir intensyviai keičiasi informacija ir ją vertina, tai visuomenė, išnaudojanti technologijų galimybes tam, kad informacija sklistų nekliudoma ir būtų prieinama bei naudinga kiekvienam visuomenės nariui“ (Šaulauskas, C 2006). Frankas Webster kalbėdamas apie informacijos visuomenės sampratą, nurodo, jog sunku surasti bendrą apibrėžimą, nes remiamasi skirtingais kriterijais. Jis pateikia penkis būdus apibrėžti informacinę visuomenę pagal pasirinktą kriterijų (Webster, 2006, p.15 - 26):

1. Technologinis, kuriame remiasi 20 amžiaus pabaigos sparčių naujų technologijų atsiradimu ir paplitimu;
2. Ekonominis, kai statistiškai įvertinama, ar didėja pelno įnašas į nacionalinės valstybės BVP iš informacijos verslo sektoriaus;
3. Profesinis, kai remiamasi profesijų ir užimtumo raidos ir struktūros tyrinėjimu, daroma prielaida, kad didėja dirbančių su informacija darbuotojų skaičius paslaugų sektoriuje. Su šiuo apibrėžimu siejama Danielio Bello poindustrinės visuomenės sąvoka;
4. Erdvinis, kuriame svarbiausią vietą užima geografinės vietos. Atsiradę komunikacijos tinklai paveikė laiko ir erdvės struktūrą. Jie ištrynė nacionalinių valstybių ribas įjungdami visus į vieną „virtualią“ visuomenę;

5. Kultūrinis, remiasi informacijos kiekio padidėjimu kasdieniame gyvenime, ypač per žiniasklaidą. Net patys gyventojai tampa informacijos nešėjais, nes jų apranga, elgesys, gestai, kūnas užkoduoja tam tikrą informaciją.

Anksčiau pateikti informacinės visuomenės apibrėžimo kriterijai remiasi kiekybiniais požymiais. Frankas Webster apgailestauja, kad kalbėdami apie informacinę visuomenę daugelis teoretikų atsižvelgia tik į kiekybinius informacijos apsikeitimo požymius, nors aišku jais yra žymiai lengviau pamatuoti vykstančius visuomenėje pokyčius, ir mažai kalba apie kokybinius skleidžiamos informacijos rodiklius (Webster, 2006, p. 36).

Marius Povilas Šaulauskas analizuodamas informacinės visuomenės apibrėžimo problematiškumą nurodo, kad kiekybiniai kriterijai nėra tinkami apibrėžti informacinę visuomenę. „Informacijos visuomenė turi būti siejama ne su informacija (o juolab ne su „žinojimu“, „žiniomis“ ar šiaip protingomis išvalgomis), o tik su skaitmenine-komunikacine socialinės interakcijos svarba“ (Šaulauskas, 2002). D. Ivanovas teigia, kad informacinėje visuomenėje informacija gali užimti pagrindinę vietą nebent tuomet, jai informaciją suprantame kaip komunikaciją, simbolio transliacijos operacijos, skatinantį veiksmą (2000, p. 11). Siūloma kontrafaktinė informacinės visuomenės samprata, kurią geriausiai nusako kokybinis kriterijus – *socialinė interakcija tinkle*. Informacinė visuomenė atsiranda tada, kai socialinė interakcija tinkluose tampa neatsiejama gyvenimo dalimi ir bet kokie šios interakcijos sutrikimai gali turėti rimtų padarinių socialiniam gyvenimui (Šaulauskas, 2002).

2.1.1. Žiniasklaida informacinėje visuomenėje

Pats terminas informacinė visuomenė jau nurodo, kad ypatingas dėmesys yra suteikiamas informacijai. Naujos technologijos įgalina naujos pliuralistinės žiniasklaidos kūrimąsi. Informacija atsiranda ir sklinda dideliu greičiu, vartotojams suteikiama galimybė išsirinkti jiems reikalingą informaciją iš didžiulio informacijos srauto (Balčytienė, 2006). Todėl akivaizdu, jog žiniasklaida užima ypatingai svarbią vietą komunikacijos procese, nes ji „pateikia informaciją apie socialinius procesus, vykstančius visuomenėje, o tuo pačiu skleidžia taip vadinamą mass arba pop kultūrą. Tokios žiniasklaidos priemonių diktuojamos „mados“ tiesiogiai įtakoja vertybių kaitą.“ (Šaulauskas, C 2006). Technologijų vystymosi pasekmė – internetas, kuris sukuria savo vartotojams naujas komunikacijos galimybes. Kuriamos „virtualios bendruomenės“, kurių išskirtinis bruožas yra dalyvių nematomumas arba anonimiškumas. „Virtualiose bendruomenėse“ bendraujantys individai išlaisvinami iš realybėje egzistuojančio tapatumo ir socialinių statusų gniaužtų, suteikiant jiems galimybę patiems kurti savąjį „Aš“ virtualioje erdvėje (Šaulauskas, C 2006).

Informacijos valdymas ir disponavimas tampa esminiu šios visuomenės bruožu, informacija tampa preke, kurią galima vertingai parduoti; tai vis dažniau patvirtina posakį „blogos žinios yra geros žinios“ (McLuhan, 2003, p. 206). Komercinis žiniasklaidos aspektas neretai užgožia kitas šios informavimo priemonės funkcijas. Kapitalas sprendžia, kas ir kokią informaciją pateikinės plačiamai visuomenei. Dažna šito išdava - realybės vaizdo iškraipymas, kadangi stengiamasi pateikti tik pelningą, tačiau mažai savo turiniu vertingą informaciją. Naujos technologijos elektroninėje žiniasklaidoje ne tik pateikia vartotojams daugiau įvairios informacijos, bet tampa vienu iš kontrolės įrankių. Elektroninė žiniasklaida, ypač internetas, turi nemažai galimybių rinkti informaciją apie vartotoją, jo ieškomą informaciją, pateikiamas mintis diskusijose. Šių duomenų pagrindu sukonstruojami vartotojo profiliai leidžia žiniasklaidai manipuluoti informacija, pateikia tik tokio pobūdžio informaciją, kuri domina daugelį skaitytojų (Balčytienė, 2006).

2.2. Globalizacijos poveikis žiniasklaidai

Globalizacijos sąvoka tapo labai įprasta, skirtingai nuo kitų šiuo metu madingų sąvokų. Dažniausiai globalizacija suvokiama, kaip laiko ir erdvės susitraukimas, kai nei viena, nei kita netampa kliūtimi ieškoti ir gauti informaciją (Bauman, 2002, p. 7-15). Erdvės ir laiko susitraukimas, atneštas elektroninės žiniasklaidos, suteikia galimybę prieiti prie šaltinio bet kuriuo momentu bet kurioje vietoje. Žmonės gali bendrauti, būdami skirtinguose pasaulio kampeliuose (Thompson, 1995, p. 149). Globalizacijos proceso paplitimą labiausiai skatino ekonominiai santykiai. Tarptautinio kapitalo atsiradimas skatino ir naujų komunikacijos priemonių vystymąsi. Šios priemonės leisdavo iš vienos vietos kontroliuoti ir organizuoti gamybą skirtingose pasaulio šalyse (Bauman, 2002). Frankas Webster nurodo, jog globalizaciją reikia suprasti visų pirma kaip „verslo civilizacijos“ laimėjimą (2006, p. 276). Globalizacijos procesas dažnai yra suprantamas siaurai, tik kaip aukštųjų technologijų pasekmė. Tačiau negalime neigti, kad globalizacija ir informacinės technologijos yra glaudžiai susiję ir priklauso vieni nuo kitų (Giddens, 2005, p. 441). Michael Gurevitch globalizaciją įvardina kaip „komunikacijos revoliuciją“ ir teigia, kad ši „sąvoka sujungs žmones ir tautybes, suspaus mūsų pasaulį ir pavers į McLuhan'o „globalią gyvenvietę“ [global village past. N.Ch.]“ (2000, p. 204). Tačiau toks optimistinis požiūris į globalizaciją sulaukia nemažai kritikos. Nepažabotas globalios komunikacijos srautas gali labai pakenkti silpnesnių šalių kultūroms, ypač trečiojo pasaulio šalių, nes globalizacija „išskaido lygiai kaip suvienija; ji skaido vienydama, o pasaulio skaidymo priežastys yra tos pačios kaip ir skatinančios jo vienodėjimą“ (Bauman, 2002, p. 8).

2.2.1. Žiniasklaidos globalizacijos priežastys ir ypatumai

Anthony Giddens nurodo penkis poslinkius, dėl kurių atsirado globalinės žiniasklaidos tvarka (Giddens, 2005, p. 441-442):

1. Didėjanti nuosavybės koncentracija. Dabar globalinėje žiniasklaidoje dominuoja vos kelios galingos korporacijos. Nepriklausomos smulkios žiniasklaidos bendrovės palaipsniui buvo įjungtos į itin centralizuotus informavimo priemonių konglomeratus.
2. Poslinkis iš visuomeninės į privačią nuosavybę. Tradiciškai informavimo priemonių ir telekomunikacijų bendrovės beveik visose šalyse iš dalies arba visiškai priklausė valstybei. Per kelis pastaruosius dešimtmečius verslo aplinkos liberalizavimas ir įstatymų sušvelninimas daugelyje šalių paskatino žiniasklaidos bendrovių privatizavimą.
3. Transnacionalinės korporacijos struktūros. Žiniasklaidos bendrovės liovėsi veikusios vien tik savo valstybių viduje. Siekiant pritraukti užsienio investicijas ir turto išsigijimą, buvo sušvelnintos informavimo priemonių nuosavybės taisyklės.
4. Žiniasklaidos produktų diversifikacija. Informavimo pramonė diversifikavosi, o jos ankstesnė segmentacija gerokai sumažėjo. Milžiniški žiniasklaidos konglomeratai kuria ir platina žiniasklaidos turinio mišinį, apimdami muziką, žinias, spaudą ir televizijos programas.
5. Daugėja korporacinių žiniasklaidos susijungimų. Pasireiškė tendencija kurti sąjungas, vienijančias informavimo priemonių pramonės skirtingų segmentų bendroves. Žiniasklaidos formoms vis labiau integruojantis, telekomunikacijų firmos, kompiuterių aparatūros bei programinės įrangos gamintojai ir žiniasklaidos “turinio” prodiuseriai vis labiau įsitraukia į korporacinius susijungimus.

Vienas svarbiausių globalios elektroninės žiniasklaidos bruožu yra jos prieinamumas beveik visose pasaulio vietose. Atsiradusios palydovinės sistemos leidžia transliuoti televizijos ir radijo laidas ištiesą parą. Individas turi didelį pasirinkimą, ką jis norėtų žiūrėti ar klausyti ir gali pats sudaryti taip vadinamus „tvarkaraščius“ (agenda). Taigi tai, ką jis žiūri jau yra personalizuota ir skiriasi nuo to, ką žiūri likę visuomenės nariai, tačiau vis dar išlieka masiniu produktu. Taigi teoretikai teigia, kad elektroninė žiniasklaida iš masinės transformavosi į privačią/ asmeninę (Jones, 1998, p. 6-7). Elektroninėje žiniasklaidoje pateikiamos naujienos vis dažniau orientuotos pateikti vartotojui informaciją bei jį sudominti, taigi didžioji dalis informacijos tampa pramoginio pobūdžio (Balčytienė, 2006).

Kitas esminis globalios žiniasklaidos skirtumas nuo tradicinės žiniasklaidos yra tas, kad dabar ji vis labiau yra „įtraukianti“ individą į savo diskursą. Tai galima sakyti ne tik apie naują žiniasklaidos formą – internetą, kuris suteikia daug galimybių individui įsijungti į komunikacijos procesą, kaip pavyzdžiui elektroninių laiškų siuntinėjimas, dalyvavimas virtualiose konferencijose. Televizija ir radijas taip pat vis labiau stengiasi įtraukti žiūrovą arba skaitytoją į komunikacijos procesą. Vis labiau populiarėjančios TV parduotuvės, viktorinos, realybės šou skatina žiūrovą vienokiu ar kitokiu būdu reaguoti į siunčiamus pranešimus (Borgman, 2000). Žiniasklaidai naudojant naujausias technologijas vartotojui sukuriama iliuzija, kad jis pats dalyvauja vykstančiuose ekrane įvykiuose, taip palaikant jo dėmesį, kai transliuojama nuobodži arba menkai vertinga informacija (Balčytienė, 2006).

Nors globali žiniasklaida suteikia naujas informacijos gavimo ir individų komunikacijos galimybes, tačiau egzistuoja tam tikri apribojimai, kurie neleidžia visiems pasaulio gyventojams lygiavertiškai naudotis globalios žiniasklaidos galimybėmis. Visų pirma ne visiems yra prieinama pati komunikacijos įranga, jos įsigijimas priklauso nuo gaunamų pajamų. Kitas ribojantis faktorius yra išsilavinimas, kadangi reikia mokėti naudotis kompiuterine įranga. Dar vienas ribojantis veiksnys yra užsienio kalbos žinojimas, kadangi didžioji dalis informacijos globalioje žiniasklaidoje pateikiama anglų kalba. Šios kalbos nežinojimas lokalizuoja individą ir sumenkina jo galimybes prieiti prie įvairių informacijos šaltinių, įsijungti į globalios komunikacijos srautą. Gyvenamoji vieta taip pat apriboja individų priėjimą prie globalios žiniasklaidos, nes atokiose vietose gyvenantys individai ne tik neturi namuose reikiamos įrangos, bet ir negali išmokti ja naudotis kitose vietose (Šaulauskas B, 2006).

Šiuolaikinė elektroninė žiniasklaida yra neatsiejama nuo naujos „informacinės visuomenės“ įsigalėjimo bei vykstančių globalizacijos procesų. Visuomenės išitraukimas į bendravimą elektroninės žiniasklaidos pagalba tampa esmine informacinės visuomenės apibrėžimo dalimi. Žiniasklaida tampa pagrindiniu informacijos šaltiniu apie vykstančius socialinius procesus bei masinę kultūrą. Globali elektroninė žiniasklaida praplečia auditorijos galimybes gauti informaciją iš bet kurios pasaulio vietos ir bet kuriuo laiku. Globali žiniasklaida tampa vis labiau individualizuota, stengdamasi prisitaikyti prie skirtingų individų poreikių, o ne teikti informaciją anonimiškai auditorijai. Tam, kad galėtų kuo geriau prisitaikyti prie individų poreikių, ji vis labiau stengiasi įtraukti į komunikacijos procesą savo auditoriją. Internetinė žiniasklaida ne tik leidžia auditorijai reaguoti į pateikiamus pranešimus, bet ir aptarinėti juos su kitais. Tokiu būdu susikuria virtualios bendruomenės, kuriose individai tampa laisvi nuo realybėje egzistuojančios socialinės hierarchijos. Tačiau išvelgiamos ir neigiamos elektroninės žiniasklaidos globalizavimo pasekmės. Visų pirma, elektroninė žiniasklaida vis labiau siekia komercinės naudos, todėl stengiasi pateikti ne kokybišką ir

vertingą informaciją, o prisitaikydama prie auditorijos paklausos, pateikia menko turinio, bet populiarią informaciją. Kita neigiama globalios žiniasklaidos pasekmė - sukuriama naujos formos nelygybė. Individai, neturintys reikiamos įrangos ir įgūdžių, negali pilnavertiškai įsitraukti į globalios komunikacijos procesą.

ELEKTRONINĖS ŽINIASKLAIDOS VAIDMUO VISUOMENĖJE

Nekyla abejonių, kad šiuolaikinėje visuomenėje elektroninė žiniasklaida yra svarbus socialinių santykių tarpininkas. Dažnai ji praplečia žmonių akiratį pateikdama informaciją, su kuria jie nesusiduria per asmeninę patirtį (Gudonienė, 1999, p. 25). Norint geriau suvokti, kokius socialinius vaidmenis atlieka elektroninė žiniasklaida, svarbu išsiaiškinti, kokias pozicijas ji gali užimti visuomenės atžvilgiu. Žymus žiniasklaidos tyrėjas P. Lazarsfeld apibūdina žiniasklaidos funkcijas kaip trikampį, kurio kiekvienas kampas yra atskira žiniasklaidos pozicija. Žiniasklaida visų pirma yra pilietinės visuomenės atstovas, bandantis kontroliuoti politikų sprendimų priėmimą. Antra padėtis simbolizuoja žiniasklaidą kaip pelningą verslą. Čia pagrindinis tikslas pateikti tokią informaciją, kuri suteikia didžiausią pelną. Kitais žodžiais tariant „bloga naujiena – gera naujiena“. Paskutinis pozicija simbolizuoja politinę valdžią, žiniasklaida tampa politinių galių manipuliavimo įrankiu. (Dobryninas, 2000; Dobryninas, 2005).

3.1. Radijas ir Televizija

Vilija Gudonienė apibendrinama žiniasklaidos funkcijas visuomenėje nurodo tokias metaforas (Gudonienė, 1999, p. 26):

Langas – žiniasklaida suteikia galimybę pamatyti tai, kas yra už mūsų asmeninio patyrimo lauko ribų. Anthony Giddens tai įvardina kaip „tolimųjų įvykių į kasdienę sąmonę“, kai individas pateikiamus pranešimus gali suvokti kaip tolimus, tačiau galimus pritaikyti kasdienėje veikloje (Giddens, 2000, p. 42).

Veidrodis – žiniasklaida teisingai atspindi esantį pasaulį, tačiau jis yra iškraipomas kitų, tai yra mes negalime laisvai pasirinkti, ką žiūrėti. A. Giddens teigia, kad veidrodis neatspindi realybės, o tik ją formuoja (Giddens, 2000, p. 42). Vis tik dažniau yra kalbama apie realybės „virtualizavimą“ žiniasklaidos priemonėse, nes pateikiama informacija dažnai nesutampa su visuomenėje vykstančiais procesais (Dobryninas, 2001).

Filtrai – žiniasklaidos priemonės veikia atrankos būdu, kadangi fiziškai negali pateikti visos esančios informacijos. Taigi kai kurioms temoms skiriamas ypatingas dėmesys, o kai kurios yra nesąmoningai arba sąmoningai nepateikiamos visuomenei.

Gidas – veda informacijos pasaulyje ir padeda joje susivokti.

Forumai – žiniasklaida suteikia galimybes pateikti įvairias idėjas svarstymui visuomenėje, užtikrina grįžtamąjį ryšį. Jurgen Habermas žodžiais tariant žiniasklaidą galima įvardinti viešųjų diskusijų arena, kurioje galima aptarti visiems rūpimus klausimus. Nors pats Jurgenas Habermasas skeptiškai vertina tokį elektroninės žiniasklaidos vaidmenį, nes ji manipuliuoja reikšmėmis (Giddens, 2005, p. 431). Atsiradus komercinėms organizacijoms ir biurokratiškoms struktūroms „viešojo“ sfera transformavosi į politinę galią, tad žiniasklaida tapo tik įrankiu pasiekti visuomenės pritarimą (Thompson, 1995). Tačiau anot Giddens, su internetine žiniasklaida atsiranda naujos galimybės viešajai diskusijai (2005, p. 439-440).

Ekranas, Užvalaida – riboja betarpiškai patirties galimybes.

Ketvirtoji valdžia – žiniasklaida gali įtakoti politinius procesus. Tokia žiniasklaida dažniausiai laikoma nepriklausoma, bet, kaip aptarėme anksčiau, šiuolaikinė žiniasklaida yra valdoma labiau privataus kapitalo, todėl tai verčia suabejoti jos objektyvumu ir šališkumu.

Demokratijos sargybiniai – kontroliuoja valdžios institucijas, pateikdami informaciją apie jų veiklą.

Aukščiau išvardintos metaforos siejamos su informacijos skleidimu. Tačiau žiniasklaida gali atlikti ne tik informavimo funkciją, kartu ji gali socializuoti, formuoti stereotipus apie įvairias socialines grupes, socialinius vaidmenis (Dobryninas, 2001, p. 83).

Dar viena elektroninės žiniasklaidos paskirtis yra pramoga. Šiuolaikinėje visuomenėje ji tampa populiaria laisvalaikio praleidimo forma. Tai, kad nemaža dalis žmonių praleidžia prie televizorių ekrano didžiąją dalį savo laisvalaikio apsprendžia ir jos turinį, vis daugiau pasirodo „muilo operos“ ir pramoginiai šou (Giddens, 2005, p. 429-430).

3.2. Internetas

Nauja elektroninės žiniasklaidos forma internetas atlieka tokias pat funkcijas kaip ir tradicinė žiniasklaida - radijas ir televizija. Tačiau dėl savo išskirtinių bruožų jai priskiriamos papildomos funkcijos, kurių negali atlikti tradicinė elektroninė žiniasklaida. Patrikas Rössler internetinei žiniasklaidai priskiria tokus teigiamus ir neigiamus socialinius vaidmenis (2001, p. 53-54):

1. Emancipacija. Internetinė žiniasklaida išlaisvina vartotojus nuo tradicinių šaltinių priklausomybės, ko pasėkoje formuojasi „aktyvi auditorija“.
2. Kontrolės veiksmai. Abipusis bendravimas kompiuterio pagalba suponuoja situaciją, kai visi individų veiksmai tampa permatomi. Todėl pastovus spaudimas būti atsargiam gali skatinti vartotoją būti pasyviu.

3. Demokratizavimas. Internetinė žiniasklaida gali sumažinti socialinių grupių diskriminaciją, tokiose srityse kaip darbo rinka, švietimas, politika. Taip pat ji gali skatinti socialinio ir politinio dalyvavimo aktyvumą.
4. Poliarizacija. Internetinė žiniasklaida reprodukuos ir įtvirtins socialinę nelygybę, ir paskatins naują galių pasiskirstymą ir dar didesnę atskirtųjų diskriminaciją.

Derėtų pastebėti, kad internetas vis daugiau pradeda atlikti pramogos funkcija. Internetinė žiniasklaida bandydama sudominti savo skaitytojus pateikia platų informacijos spektrą pradedant nuo politinių įvykių baigiant žvaigždžių gyvenimo intrigomis. Kadangi internetas suteikia galimybę ieškoti informacijos bet kurio metu ir bet kurioje vietoje, interneto vartotojai dažnai naudoja jį pramoginei informacijai gauti, pavyzdžiui vis populiarėjantis garso ir vaizdo failu siuntimas.

Elektroninė žiniasklaida visuomenėje atlieka daugelį socialinių vaidmenų. Pirmiausia ji yra informacijos šaltinis, kurio pagalba individai susipažįsta su visuomenėje vykstančiais procesais, formuojami socialiniai stereotipai, vyksta socializacijos procesai. Platus pateikiamos informacijos pasirinkimas leidžia individui pastoviai tobulėti. Antra, tai „viešoji erdvė“ kurioje individai gali reikšti savo nuomonę, taip įtakodami visuomeninį gyvenimą. Elektroninė žiniasklaida atlieka ne tik informacijos šaltinio vaidmenį, bet ir kontrolės funkciją, kadangi prižiūri valstybės darbą. Internetinė žiniasklaida formuoja aktyvią auditoriją, mažina socialinių grupių diskriminaciją. Tačiau yra ir neigiami elektroninės žiniasklaidos vaidmenys. Atrinkdama, kurią informaciją pateikti, o kurią ne, elektroninė žiniasklaida iškraipo egzistuojančios realybės vaizdą, pateikdama jos interpretaciją ir taip sukurdamą „virtualią realybę“. Internetinėje žiniasklaidoje sukuriama daugiau galimybių kontroliuoti individų komunikaciją, todėl tai gali skatinti jų pasyvumą, be to, ji gali tik pagilinti egzistuojančią socialinę nelygybę.

SOCIALINĖ KOMUNIKACIJA INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE

Atsiradus technikos naujovėms, atsiranda ir kalbų bei diskusijų, kuriose naujovių vaidmenį dažnai linkstama pervertinti. Atsiradus kinui, manyta, kad jis išstums teatrą; radijas ir televizija turėjo išstumti tradicinę spaudą; pagaliau, internetas turėjo išstumti visas kitas medijas ir likti vienvaldis (Giddens, 2005).

Tačiau praktikoje galime kalbėti tik apie vienų ar kitų medijų įtakos/populiarumo mažėjimą ar didėjimą. Šis reiškinys yra susijęs su konservatyviomis mūsų nuostatomis — daug lengviau

naujoves priimti lėtai, vis atsigręžiant atgal, į tai, kas paliekama už nugaros. Todėl nereikia stebėtis, kad nemažas skaičius internetinių laikraščių tėra virtuali popierinio varianto kopija. Tačiau ir apie „kopiją“ galima kalbėti tik su tam tikromis išlygomis. Atrodytų, internetas įgalina greitą (žymiai greitesnę nei, pavyzdžiui, laikraščiai) informacijos sklaidą. Tačiau šis jo bruožas dažnai yra laikomas grėsme, o ne privalumu. Spaudos bendrovėms sunku persiorientuoti — todėl prioritetine vis dar laikoma spausdintinė žiniasklaida, o ne virtualizuotas jos variantas. Žinoma, tokiu atveju reikia griežti papildomų priemonių, todėl, net jei laikraštis turi savo puslapį internete, pateikta jame informacija atsilieka nuo „originalo“. Alternatyvų gali būti daug — pateikiami ne visi straipsniai, pateikiamos tik straipsnių anotacijos arba ištraukos, informacija pateikiama pavėluotai, arba yra apmokestinama. Pastaroji išeitis yra bene pranašiausia — ji leidžia pasinaudoti visomis interneto teikiamomis galimybėmis, kartu pašalinant neigiamas ekonomines pasekmes. Žinoma, tai žiniasklaidai, kuri savo „karjerą“ pradeda internete, tokių problemų nekyla (Balčytienė, 2000).

4.1. Komunikacija internete: du požiūriai

Interneto atsiradimas sukėlė nemažai diskusijų šiuolaikiniame moksliniame diskurse. Kilo ginčai dėl interneto poveikio socialinėms, politinėms ir ekonominėms sritims. Šiuos požiūrius sąlyginai galime suskirstyti į interneto optimistus ir interneto pesimistus. Žemiau pateikiame šio interneto vertinimo pagrindinius teiginius.

4.1.1. Optimistinis požiūris

Interneto optimistai teigia, kad bendravimas internete praplečia arba papildo individų socialinę aplinką. Internetas neišstumia bendravimo su šeima ir draugais į antrą planą, kadangi interneto teikiamos galimybės greitai apsipirkti, rasti reikalingą informaciją niekur neišeinant leidžia daugiau laiko skirti šeimai ir draugams. Internetinis bendravimas neizoluoja individo nuo socialinės aplinkos, nes dažnai internetinės komunikacijos dalyviai organizuoja ir „face-to-face“ susitikimus (Giddens, 2005, p. 440). Internetinis bendravimas yra vienas iš būdų patobulinti savo komunikacijos įgūdžius. Individas mokosi nuosekliai dėstyti ir sugebėti pagrįsti savo nuomonę. Dalyvaudamas įvairiuose forumuose individas gali išlavinti savo retorinius sugebėjimus, kalbėdamas prieš daugumą. Tyrinėtojai taip pat mano, kad bendravimas internete skatina ir socialinį individų aktyvumą realiame gyvenime. Internetas mažina socializacijos sąnaudas bei sukuria galimybes pastoviam mokymuisi per atstumą, kas skatina individų didesnę socialinį aktyvumą. Anonimiškumas suteikia jam galimybes pasisakyti net ir skausmingais klausimais bei skatina nuomonių pliuralizaciją. Bendraudamas internete individas gali dalyvauti politiniuose šalies

procesuose, aktyviai dėstydamas savo požiūrį politinių partijų svetainėse, sukurdamas „viešąją sritį“. Svarbus „viešosios srities“ bruožas - sugebėjimas kalbėti prieš didelę masę žmonių. Aktyvus dalyvavimas online politinėse diskusijose skatina politinį aktyvumą ir realiame gyvenime (Weber ir kiti, 2003).

4.1.2. Pesimistinis požiūris

Vieni autoriai teigia, kad padidėjęs bendravimas internete mažina bendravimą su šeima ir siaurina socialinės aplinkos ratą. Bendravimas internete paveikia individo laiko paskirstymą, kai mažiau dėmesio pradedama skirti šeimai ir draugams. Tolimesni tyrimai parodė, kad internetas gali sukelti depresiją ir atskirties jausmą (Weber ir kiti, 2003, p. 27). Bendravimas internete padaro individą beveidžiu, neturinčiu jokių sąsajų su dabartine kultūra ir praradusiu tapatumą (Šaulauskas, 1999).

Nors ir yra teigiama, kad internetinis bendravimas gali skatinti demokratinį individų potencialą ir aktyvumą dalyvaujant politiniame gyvenime, pasireiškiantį per politinių saitų lankymą ir dalyvavimą online diskusijose apie politiką, tačiau atlikti tyrimai rodo, kad iš tikrųjų politiniai saitai yra menkai lankomi. Kartu vargu ar galima teigti, kad demokratinis aktyvumas internete gali virsti demokratinio aktyvumu realiame gyvenime (Weber ir kiti, 2003). Interneto niekaip negalima vadinti demokratijos skleidėju, kadangi jis nėra prieinamas visiems gyventojams, taigi dažniausiai juo naudojasi aukštąjį išsilavinimą, didesnes pajamas turintys vyrai. (Šaulauskas, 1999). O pastovus technologijų atsinaujinimas atskiria tuos, kurie nepajėgia eiti koja kojon su technologiniu progresu, palikdamas juos internetinės komunikacijos užribyje (Weber ir kiti, 2003).

Manoma, kad interneto liberalizavimas suteikia galimybes pasireikšti pliuralistinėms pozicijoms, tačiau pačiu skaitytoju pasisakymai gali būti menko turinio. Internetinė žiniasklaida vis dažniau tampa ižeidinėjimų ir griežtai įspėjančių pasisakymų į ankstesnius pranešimus vieta. Internete kuriami savo žargonai, kurie yra suprantami tik tam tikrai grupei žmonių. Dažnai iškraipoma kalbos gramatinė rašyba (Brooks ir kiti., 2006).

4.2. Naujos bendravimo galimybės internetinėje žiniasklaidoje

Internetinės žiniasklaidos atsiradimas suteikė individams naujas bendravimo galimybes. Dabar individas naudodamasis kompiuterine įranga gali lengviau užmegzti ryšius su visu pasauliu. Mokslinėje literatūroje bendravimas kompiuterio pagalba įvardijamas kaip interaktyvumas. Dažniausiai vartojamas interaktyvumo apibrėžimas yra kilęs iš Rafaeli apibrėžimo, kai interaktyvumas suprantamas kaip „reiškinys, kurio metu keičiamasi pranešimais ir trečias arba sekantis pranešimas yra tam tikrų laipsniu susietas su prieš tai pateiktais pranešimais arba anksčiau

vykusiais perdavimais“ (McMillan, 2002, p. 272). Šiame apibrėžime akcentuojamas internetinės žiniasklaidos ypatingas bruožas – grįžtamojo ryšio galimybė. Interaktyvus bendravimas yra glaudžiai susietas su nuosekliu pranešimų pateikimu (McMillan, 2002, p. 272).

Interaktyvus bendravimas suteikia individui ne tik galimybę sulaukti atsakymo į savo pranešimą, bet ir kontroliuoti bendravimą, keistis rolėmis savo abipusiškame bendravimo diskurse. Anksčiau aptartas „trečias/ sekantis“ pranešimas yra vienas iš komunikacijos kontrolės būdų. Savo pasisakymais individas gali skatinti pašnekovą nukreipti pokalbį tam tikra linkme (Kioussis, 2002, p. 359).

Dažniausiai nurodomi internetinio bendravimo privalumai yra anonimiškumas, privatumas.

Anonimiškumas internetinėje erdvėje pasireiškia, kai individas gali laisvai pasirinkti, kuo jis nori būti. Pasirinkdamas slapyvardžius jis yra tikras, kad jo niekas neatpažins. Tai suteikia individui galimybes reikšti savo tikrąsias nuostatas pateikiamų įvykių atžvilgiu. Be to, toks anonimiškumas išlaisvina nuo atsakomybės dėl komunikacijos proceso palaikymo. Individas gali prisijungti ir atsijungti nuo komunikacijos proceso kada tik panorėjęs. Anonimiškumas glaudžiai susietas su privatumu (Brooks ir kiti, 2006).

4.3. Virtualių bendruomenių atsiradimas

Viena iš bendravimo internete pasekmių yra virtualių bendruomenių kūrimas. Virtuali bendruomenė apibrėžiama įvairiais būdais. Plačiausia prasme virtualias bendruomenės galima apibrėžti kaip žmonių susibūrimą tinkle (konkrečiame internetiniame saite) su tikslu mokytis, gauti informaciją, suteikti arba gauti paramą, arba tiesiog pabūti kitų žmonių draugijoje (Ferringno-Stack ir kiti, 2006). Kitais žodžiais tariant pastovus lankymasis konkrečiame internetinės žiniasklaidos saite įtraukia individą į virtualios bendruomenės gyvenimą. Toks virtualios bendruomenės apibrėžimas geriausiai tinka apibrėžti individų komunikaciją internetinėje žiniasklaidoje, kadangi akcentuoja susibūrimo vietos svarbą. Virtualių bendruomenių išskirtinis bruožas yra tas, kad į ją gali įsitraukti skirtingose vietose gyvenantys individai, bet turintys panašius interesus. Tokios bendruomenės nariai eina nuo abstraktaus laiko ir erdvės prie troškimo naudotis laiku ir erdve (Jones, 2000, p. 11, p. 19).

Kaip teigia M. P. Šaulauskas, nusakyti virtualių bendruomenių charakteristikas yra labai sudėtinga dėl „dėl jų trumpalaikiškumo ir jų narių identiteto neaiškumo. Jų nariai greitai keičiasi, o asmeninius duomenis dažniausiai išgalvoja.“ (Šaulauskas A, 2006).

Svarbiausias klausimas kylantis tyrinėtojams - ar virtualios bendruomenės yra kažkas naujo ar yra tradicinės bendruomenės tąsa. D. Ivanovas teigia, kad virtualios bendruomenės simuliuoja realiai egzistuojančių socialinių bendravimą ir žmonių artumą bei kitus socialinius institutus. Tad čia

„senas“ bendravimas yra pakeičiamas „nauju“ bendravimu (Ivanov, 2000, p. 19, p. 40). J. Baudrillard teigia, kad bendravime dingsta siuntėjas ir gavėjas, lieka tik pranešimai monitorių ekranuose (Šaulauskas A, 2006)

David Silver teigia, kad virtualios bendruomenės egzistuoja realiame kontekste ir negali būti nuo jo izoliuotos, todėl online ir offline bendruomenės turi labai daug panašumų (Ferringno-Stack ir kiti, 2006, p. 83-84). Lee Sproull, tyrinėdama virtualias bendruomenes, pabrėžia legitimacijos svarbą. Individai, norėdami pateikti į virtualios bendruomenės ratą, turi legitimuoti save per pranešimą. Kadangi kiekvienoje virtualioje bendruomenėje egzistuoja savo kalbos būdas arba žargonas, ir dominuoja tam tikros temos, legitimacija per pranešimą tampa labai sudėtinga ir reikalauja ypatingų sugebėjimų. Tačiau Sproull pabrėžia, kad legitimacija nėra tik virtualios bendruomenės bruožas, offline bendruomenės irgi reikalauja legitimacijos, kuri pasiekama kitais būdais (Ferringno-Stack ir kiti, 2006, p. 84).

Internetinės žiniasklaidos suteikiamos bendravimo galimybės vertinamos dvejopai. Internetinės žiniasklaidos optimistai teigia, kad bendravimas naujos žiniasklaidos pagalba skatina visuomenės narių didesnę socialinę aktyvumą. Internetinės žiniasklaidos pagalba individai įsitraukia į diskusijas įvairiais socialiniais, politiniais ir ekonominiais klausimais. Vienas iš internetinės žiniasklaidos privalumų – anonimiškumas – leidžia individams laisvai reikšti savo mintis bei konstruoti naują savo tapatumą. Internetinė žiniasklaida skeptiškai vertinantys akcentuoja sukeltas psichologines problemas, individų atitrūkimą nuo socialinės realybės, komunikacijos įgūdžių praradimą.

Vienas iš internetinės žiniasklaidos fenomenų – virtualios bendruomenės. Šios bendruomenės gali greitai susikurti ir taip pat greitai išnykti, arba išlikti labai ilgai. Virtualios bendruomenės susikuria interneto vartotojams pastoviai besilankant konkrečiame informaciniame tinklapyje, kuriame skaitytojai ne tik susipažįsta su naujienomis, bet įsitraukia į diskusijas. Norint patekti į konkrečią bendruomenę individui neretai tenka save legitimuoti. Pranešimas tampa svarbiausiu savęs pateikimo įrankiu ir būdu legitimuotis virtualioje bendruomenėje.

SOCIALINIŲ PROBLEMŲ PATEIKIMO INTERNETINĖJE ŽINIASKLAIDOJE ATVEJŲ TYRIMAS

5.1. Korupcijos problematika šiuolaikinėje visuomenėje

Šiuolaikinėje visuomenėje korupcijos problema susilaukia nemažai dėmesio. Korupcija prilyginama epidemijai, kuri apima visus gyvenimo sluoksnius, todėl valstybė viena nepajėgi su ja kovoti, tam reikalinga aktyvios pilietinės visuomenės parama ir pritarimas (Pope, 2000, p. xvii).

Tačiau pats terminas korupcija yra labai platus ir turi daug pasireiškimo formų. Iškyla nemažai sunkumų apibrėžiant korupciją, nes pirmiausia ji, kaip baudžiamasis nusikaltimas, turi savo teisinį apibrėžimą. Tačiau jį nepatogu naudoti, nes skirtinga teisinė šalių bazė gali korupciją įvardinti skirtingus dalykus (Piliponytė, 2004, p.84). Dažniausiai korupcija yra apibrėžiama kaip „piktnaudžiavimas viešąja galia siekiant asmeninės naudos“ (Pope, 2000, p. 2)

Dažniausiai korupcija skirstoma į du tipus (Pasaulio bankas, 2000, p.2):

1. Administracinė korupcija (susijusi su piktnaudžiavimu valstybės tarnybai).
2. Politinė korupcija (politikų neteisėti veiksmai arba kitaip vadinamas valstybės užvaldymas).

Administracinė korupcija gali būti dvejopa (Pope, 2000, p. 3):

1. Kai valstybės tarnautojas veikia pagal įstatymą (according-to-rule), atlieka savo pareigas ir už tai gauna neteisėtą atlygį.
2. Kai valstybės tarnautojas pažeidžia įstatymą už tai gaudamas neteisėtą atlygį.

Politinė korupcija paveikia visos valstybės gyvenimą, veikdama konkrečios interesų grupės naudai (Ališauskienė ir kt., 2005, p. 55-59).

Lietuvoje atlikti sociologiniai korupcijos tyrimai „Korupcijos žemėlapis 2001-2004“ pateikia gyventojų nuostatų apie korupciją dinamiką. Šių tyrimų metu išryškėjo svarbus Lietuvos visuomenės fenomenas - nors daugiau nei pusė gyventojų suvokia korupciją kaip kliūtį visuomeniniam gyvenimui, tačiau paklausti ar duotų kyšį dauguma atsako teigiamai. Taigi gyventojai atsideria „kognityvinio disonanso“ situacijoje, kai visuomeniniame lygmenyje korupcija vertinama neigiamai, tačiau asmeniniame lygmenyje kyšio davimas yra pateisinamas, kaip tinkama priemonė iškilusios problemoms spręsti. Šis požiūris per tiriamąjį laikotarpį nepasikeitė. Gyventojai turintys kyšio davimo patirtį yra labiau linkę vėl duoti kyšį sprendžiant problemas. Tyrimu metu

paiškėjo, kad gyventojai kalbėdami apie atsakomybę už kyšio davimą, labiau linkę suversti atsakomybę kyšio ėmėjui, o ne davėjui. Kaip pažymi tyrimo autoriai, tokiu būdu bandoma neutralizuoti „kognityvinį disonansą“, pateikiant kyšio davėją, kaip aplinkybių auką. Gyventojai vertindami korupcijos lygį Lietuvoje bei kaimyninėse šalyse, yra labiau linkę Lietuvai priskirti aukštesnį korupcijos lygį nei Vakarų šalyse, tačiau mažesni arba tokia pačia kaip NVS šalyse. Per tris tyrimo metus gyventojų Lietuvos korupcijos lygio vertinimas išliko beveik toks pat neigimas, dauguma gyventojų teigia, kad korupcijos lygis auga. Šiam vertinimui įtakos turi ir asmeninė kyšio davimo patirtis, per 5 metus kyšį davė gyventojai dažniau teigė, kad korupcijos lygis Lietuvoje didėja. Per tiriamąjį laikotarpį pasikeitė institucijų pagal jų priskyrimą korumpuotoms, 2001- aisiais gyventojai dažniau nurodydavo vyriausybę, 2004 – aisiais dažniau korumpuotais įvardijami savivaldybė ir policija. Seimo, teismu vertinimas nepakito. Turintys kyšio davimo patirti, gyventojai dažniau nurodydavo korumpuotais gydymo įstaigas, teismu ir policiją. Tyrimu metu paaikėjo, kad dauguma gyventojų laiko vienodai paplitusias administracinę ir politinę korupciją. Tačiau šios nuostatos iš dalies pasikeitė 2004 – aisiais metais, kai daugiau respondentų pabrėžė administracinės korupcijos paplitimą nei prieš tai. Kokia korupcijos forma yra labiau paplitusi vertinimui įtakos turi informacijos šaltinis, gyventojai, kurie pagrindiniu informacijos šaltiniu nurodė žiniasklaida buvo labiau linkę nurodyti politinės korupcijos paplitimą, kai asmenine patirtim besiremiantys gyventojai – administracinę. Nors gyventojai nurodo, kad abi šios korupcijos formos yra žalingos. Tačiau dažniau nurodydavo kaip žalinga politinę nei administracinę korupciją (Ališauskienė ir kt., 2005, p. 53-71).

5.2. Korupcijos temos žiniasklaidoje

Šiuolaikinėje visuomenėje žiniasklaida tampa pagrindiniu šaltiniu apie socialinius, ekonominius, politinius ir kriminalinius įvykius. Lietuvoje atlikti viktimologiniai tyrimai rodo, kad didžioji dauguma gyventojų informaciją apie nusikaltimus gauna iš skirtingų žiniasklaidos šaltinių, pirmiausia televizijos ir radijo (Dobryninas, Gaidys, 2004, p. 49). Kaip rodo tyrimo „Lietuvos korupcijos žemėlapis“ duomenys, gyventojų korupcijos problemos vertinimas skiriasi priklausomai nuo to, kokių informacijos šaltinių jie remiasi - ar žiniasklaida, ar asmenine patirtimi (Ališauskienė ir kt., 2005). Tačiau negalima vienareikšmiškai teigti, kad visuomenė priima visą informaciją apie nusikaltimus kaip objektyvią. Visuomenėje yra susiformavęs kritinis požiūris, kad žiniasklaida gali pateikti nusikaltimus komerciniais ar politiniais tikslais (Dobryninas, Gaidys, 2004, p. 53-54). Taigi iš dalies žiniasklaida yra suvokiama, kaip galinti pervertinti ir nepakankamai įvertinti socialinės problemas (Dobryninas, 2001).

Žiniasklaidos ir korupcijos santykis yra dvejopas: iš vienos pusės žiniasklaida laikoma vienu efektyviausių korupcijos prevencijos įrankių, nes atlikdama „sargybinio šuns“ funkciją, stebi valstybės tarnautojų veiksmus. Iš kitos pusės, priklausymas stambioms korporacijoms gali skatinti korupcijos atsiradimą pačioje žiniasklaidoje (Dobryninas, 2006).

Atlikti žiniasklaidos tyrimai rodo, kad korupcijos temai skiriama nemažai dėmesio. Dažniausiai žiniasklaidoje pateikiami korupcijos nustatymo atvejai, taip atspindimas teisėsaugos institucijų darbas. Taip pat korupcijos tema pasireiškia analizuojant socialinę ekonominę ir politinę šalies padėtį, o taip pat žurnalistiniais tyrimais atskleisti ir korupcijos atvejus pareigūnų tarpe. Tačiau žiniasklaidoje pasigendama analitinių publikacijų korupcijos tema, dažniausiai orientuojamasi tik į faktų pateikimą. Žiniasklaida nušviečia korupciją visuose valstybės valdymo lygiuose. Dažniausiai korupcija pasireiškia teisėsaugos institucijose, kaip policija, teismai, ir ekonomikos sferoje dirbančiuose organizacijose. Taip dažnai minimi korupcijos atvejai sveikatos apsaugos ir švietimo sistemose (Vaitiekus, 2002, p. 284-285).

5.3. Korupcijos skandalų publikacijų ir skaitytojų komentarų tyrimas

Norėdami ištirti internetinės žiniasklaidos suteikiamas bendravimo galimybes tyrimo objektu pasirinkome internetinį portalą Delfi.lt. Pagal TNS Baltic Gallup atliktus tyrimus internetinis portalas Delfi.lt yra vienas populiariausių ir labiausiai lankomų internetinių portalų (Šaltiniai: 2006). Šis portalas ne tik orientuotas į naujienų pateikimą, bet ir siūlo savo skaitytojams nemažai pramoginio pobūdžio informacijos. Internetiniame portale Delfi.lt skaitytojai ne tik gali susipažinti su naujausiomis žiniomis, bet ir palikti savo atsiliepimus (komentarų). Portalo Delfi.lt duomenimis apie 30% visų skaitytojų įsitraukia į interaktyvų bendravimą palikdami komentarus po perskaitytomis publikacijomis.

Tyrimui buvo pasirinktos publikacijos apie korupcijos skandalus, nes visuomenė korupcijos problemą suvokia kaip opią. Korupcijos skandalų publikacijų ir skaitytojų komentarų analizė gali atskleisti, kaip internetinė žiniasklaida pateikia korupcijos skandalų problemą bei kokios yra skaitytojų reakcijos į pateikiamą informaciją.

Šiuo tyrimu buvo siekiama:

- Kiekybiškai įvertinti internetinio portalo Delfi.lt domėjimąsi korupcijos skandalais;
- Išanalizuoti, kokį korupcijos skandalu įvaizdį formuoja internetinio portalo Delfi.lt žurnalistai;
- Kiekybiškai įvertinti skaitytojų domėjimąsi portale Delfi.lt pateikiamais korupcijos skandalais;

- Išanalizuoti kokios yra skaitytojų reakcijos ir diskusijos apie pateikiamos korupcijos skandalus.

Šis tyrimas turėjo išsiaiškinti ne tik tai, ar internetinis portalas Delfi.lt reguliariai domisi korupcijos skandalais ir įvertinti, koku rakursu ši tema pristatoma visuomenei, bet ir išanalizuoti, kokios visuomenės reakcijos sulaukia publikacijos apie korupcijos skandalus.

5.3.1 Tyrimo metodologija

Tyrimas apėmė 2001 01 01 – 2005 12 31 laikotarpį ir jame buvo analizuojamos publikacijos, kuriose:

- Aprašomi korupcijos skandalai;
- Analizuojamos šių skandalų priežastys.

5.3.1.1. Publikacijų tyrimo metodologija

Atrenkant publikacijas buvo naudojama Delfi paieškos sistema, įvedant raktinius žodžius „korupcijos skandalas“, „kaltinimai korupcija“. Iš pateikto publikacijų sąrašo į analizę nebuvo įtrauktos publikacijos, kurių turinys visiškai nebuvo susijęs su korupcijos skandalais, tačiau raktiniai žodžiai buvo paminėti.

Atrinktos publikacijos buvo klasifikuojamos pagal tokius indikatorius:

- publikacijos data;
- straipsnio pavadinimas;
- straipsnio simbolių skaičius;
- rubrikos pavadinimas;
- svarbiausių sąvokų paminėjimas straipsniuose;
- komentarų skaičius.

Iš viso buvo atrinktos ir klasifikuotos 107 publikacijos, kurių bendra apimtis – 341 875 ženklų (apie 165 A4 formato standartinių puslapių).

Minėti klasifikatoriai leido kiekybiškai įvertinti korupcijos skandalų pateikimą internetiniame portale Delfi.lt. Tačiau detalesnis internetinių publikacijų tyrimas reikalavo specialios teksto turinio analizės, kuri buvo atlikta, panaudojant A. Briero teksto analizės kompiuterinę programą „Hamlet“. Šiam tikslui visi atrinktų publikacijų tekstai buvo perrašomi į vieną elektroninę bylą ir adaptuojami (t.y. delituanizuojami, paliekant tik lotynišką šriftą).

Šioje byloje buvo analizuojamas žodžių sąrašas, pagal jų vartojimo dažnumą, iš jų atrenkami vadinamieji „raktiniai“ žodžiai, labiausiai atspindintys korupcijos skandalus. Toliau buvo atliekama „raktinių“ žodžių vartojimo tekste analizė, iš kurios galima buvo nustatyti, kokie ir kokiame kontekste „raktiniai“ žodžiai ir jų sinonimai vartojami dažniausiai (sudaro pastovias grupes - klasterius). Tai leido fiksuoti prasminę analizuojamų tekstų struktūrą.

Žodžių vartojimo dažnumui tekstuose apskaičiuoti buvo naudojama *Hamlet Word Usage* programa. Buvo skaičiuojami pasikartojantys žodžiai, turintys nuo 3 iki 30 raidžių, nes mažiau raidžių turintys žodžiai (pvz.: jungtukai) analizei nėra reikšmingi. Pirmiausia naudojant programą „Word usage“ visi publikacijų tekstų žodžiai buvo išdėstyti pagal vartojimo tekstuose dažnumą, tuomet buvo atrinkta devyniolika raktinių žodžių bei jų sinonimų, ir suformuotas žodynas. Pagal žodžių pasikartojimo tekste dažnumą ir reikšmingumą buvo išskirti šie pagrindiniai reikšminiai žodžiai: „Bendrovė“ (bendrov*), „Įtarimas“ (itar*), „Komisija“ (komis*), „Korupcija“ (korupc*), „Medžiaga“ (medzhiag*), „Meras“ (mer*), „Miestas“ (miest*), „Nuosavybė“ (nuosavyb*), „Pareigūnas“ (pareigun*), „Partija“ (part*), „Politika“ (polit*), „Politikas“ (ppolit*), „Savivaldybė“ (savivald*), „Seimas“ (seimt*), „Sklypas“ (sklyp*), „Teikti“ (teig*), „Teisė“ (teis*), „Tyrimas“ (tyrim*), „Žemė“ (zhem*).

Tam, kad nesikirstų semantiniai laukai, sąvokos turinčios panašias šaknis (pavyzdžiui politika ir politikas), bet turinčios skirtingą prasmę nei mūsų raktiniai žodžiai, buvo pakeisti.

Reikšminiams žodžiams buvo priskirti tokie sinonimai:

Bendrovė – „Įmonė“ (imon*), „Firma“ (firm*), „Kompanija“ (kompan*), „Rubicon“ (rubicon*);

Korupcija – „Kyšys“ (kysh*), „Nepotizmas“ („nepotiz*“), „Neskaidrus“ (neskaidr*), „Piktnaudžiavimas“ (piktnaudzh*);

Medžiaga – „Dokumentai“ (dokum*), „Duomenys“ (duom*), „Informacija“ (informacij*);

Meras – „Zuokas“ (zuok*);

Miestas – „Kaunas“ (kaun*), „Vilnius“ (viln*), „Sostinė“ (sostin*);

Pareigūnas – „Tarnautojas“ (tarnaut*);

Politikas – „Parlamentaras“ (pparlament*);

Teikti – „Pateikti“ (pateik*);

Tyrimas – „Tirti“ (tirt*), „Tyrinėti“ (tyr*), „Ištirti“ (ishtir*).

Internetinio portalo Delfi.lt publikacijų analizė apie korupcijos skandalus buvo atlikta dviem etapais. Pirmame etape publikacijos buvo analizuojamos pagal formalius kiekybinius kriterijus, tai yra pagal klasifikatorius. Antrame etape buvo analizuojamas publikacijų turinys ir nustatomi struktūros elementai, sudarantys semantinę analizuojamų publikacijų branduolį.

5.3.1.2. Skaitytojų komentarų tyrimo metodologija

Bandydami nubrėžti internetinio portalo Delfi.lt skaitytojo portretą pasinaudosime TNS Baltic Gallup atliktu 2005 –aisiais metais IV ketvirčio Delfi.lt portalo vartotojų tyrimu (Šaltiniai: 2006).

Pagal jį portalo Delfi.lt lankytojai šitaip pasiskirsto pagal demografinius požymius :

47% vyrų ir 53% moterų; 43% amžiaus grupė nuo 15 iki 24 metų, 23% - nuo 25 iki 34 metų, 24% - nuo 35 iki 49 metų ir 10% sudaro vyresni nei 50 metų; 31% turi aukštąjį išsilavinimą, 47% - vidurinį išsilavinimą ir 22% - pradinį išsilavinimą; 61% lankytojų dirba, 32 % studijuoja ir 7% yra bedarbiai.

Analizuojant skaitytojų komentarus, jie buvo surūšiuoti pagal tokius indikatorius:

- komentaro data;
- komentarų simbolių skaičius;
- svarbiausių sąvokų paminėjimas komentaruose;
- komentarų skaičius.

Iš viso buvo atrinkti ir klasifikuoti 11 686 komentarai, kurių bendra apimtis sudaro 1 740 883 ženklų (apie 700 A4 formato standartinių puslapių).

Anksčiau įvardinti klasifikatoriai leido kiekybiškai įvertinti internetinio portalo Delfi.lt skaitytojų įsitraukimą į interaktyvų bendravimo procesą bei jų požiūrį į korupcijos skandalus. Gilesnei komentarų analizei pasinaudosime A. Briero teksto analizės programa „Hamlet“.

Norint atlikti komentarų analizę jie buvo perkeltami į vieną elektroninę bylą ir delituanizuoti - tai yra paliekamas tik lotyniškas šriftas.

Šioje byloje buvo analizuojamas žodžių sąrašas pagal jų vartojimo dažnumą, iš jų atrenkami vadinamieji „raktiniai“ žodžiai ir jiems priskiriami sinonimai, kurie labiausiai atspindi skaitytojų požiūrį į korupcijos skandalus. Toliau buvo atliekama „raktinių“ žodžių vartojimo tekste analizė, iš kurios galima buvo nustatyti, kokie ir kokiame kontekste „raktiniai“ žodžiai ir jų sinonimai vartojami dažniausiai (sudaro pastovias grupes - klasterius). Tai leido fiksuoti prasminę analizuojamų komentarų struktūrą.

Žodžių vartojimo dažnumui tekstuose apskaičiuoti buvo naudojama *Hamlet Word Usage* programa. Buvo skaičiuojami pasikartojantys žodžiai, turintys nuo 3 iki 30 raidžių, nes mažiau raidžių turintys žodžiai (pvz.: jungtukai) analizei nėra reikšmingi. Pirmiausia naudojant komandą „Word usage“ visi komentarų žodžiai buvo išdėstyti pagal vartojimo tekstuose

dažnumą, tuomet buvo atrinkta aštuoniolika raktinių žodžių bei jų sinonimų ir suformuotas žodynas. Pagal žodžių pasikartojimo tekste dažnumą ir reikšmingumą buvo išskirti šie pagrindiniai reikšminiai žodžiai: „Finansavimas“ (finan*), „Istatymas“ (istatym*), „Komisija“ (komisij*), „Korupcija“ (korupcij*), „Lietuva“ (lietuv*), „Parlamentarai“ (parlament*), „Partija“ (partij*), „Pinigai“ (pinig*), „Nušalintas prezidentas“ (prezident*), „Priimti“ (priim*), „Seimas“ (seim*), „Sklypas“ (sklyp*), „Valstybė“ (valstyb*), „Verslas“ (versl*), „Vilnius“ (viln*), „Žemė“ (zhem*), „Žmonės“ (zhmon*), „Zuokas“ (zuok*).

Tam, kad nesikirstų semantiniai laukai, sąvokos turinčios panašias šaknis (pavyzdžiui Lietuva ir lietuvis, prezidentas ir prezidentūra), bet turinčios skirtingą prasmę nei mūsų raktiniai žodžiai buvo pakeisti.

Išrinktiems reikšminiams žodžiams buvo priskirti tokie sinonimai:

Finansavimas – „Parama“ (param*), „Mokėjimas“ (mokej*), „Sumokėjimas“ (sumokej*);
Korupcija – „Korumpuoti“ (korump*), „Kyšis“ (kysh*), „Neskaidrus“ (neskaidr*), „Piktnaudžiavimas“ (piktnaudzh*), „Užvaldymas“ (uzhvald*);
Parlamentarai – „Politikai“ (ppolit*);
Pinigai – „Babkes“ (babk*), „Doleriai“ (doler*), „Eurais“ (eur*), „Lėšos“ (lesh*), „Litais“ (lit*), „Pajamos“ (pajam*), „Sumos“ (ssum*);
Nušalintas prezidentas – „Paksas“ (paks*, pax*);
Valstybė – „Valdžia“ (valdzh*);
Verslas – „Bendrovė“ (bedrov*), „Firma“ (firm*), „Įmonė“ (imon*), „Rubicon“ (rubicon*);
Vilnius – „Miestas“ (miest*), „Sostinė“ (sostin*);
Žmonės – „Liaudis“ (liaud*), „Piliečiai“ (piliec*), „Piliėtis“ (piliet*), „Tauta“ (taut*), „Visuomenė“ (visuomen*), „Žmogus“ (zhmog*);
Zuokas – „Meras“ (mer*).

Komentarų analizė vyko dviem etapais – pirmiausia komentarai buvo analizuojami pagal kiekybinius kriterijus. Vėliau buvo atlikta komentarų turinio analizė, kurios metu išaiškėjo esminės komentarų mintys.

5.3.2. Antraščių analizė

Atliekant antraščių analizę jas pagal retoriką galima suskirstyti į kelias grupes: iššaukiančios ir agresyvios, pribloškiančios savo retorika ir informuojančios, ramios retorikos antraštės.

Internetinio portalo Delfi.lt didžioji dauguma antraščių yra pribloškiančios arba agresyvios retorikos. Agresyviai retorikai galima priskirti apie penktadalį visų antraščių. Dažniausiai juose nusakomi įvairių pareigūnų pažeidimai dažnai naudojant vaizdingas priemones. Ryškiausi pavyzdžiai gali būti tokie:

„Vilniaus valdžią gali supurtyti skandalas dėl machinacijų žemės sklypais“ (Delfi: 2005 12 19); „"Rubicon" už įmonei naudingus sprendimus mokėjo šimtus tūkstančių litų paslaptį „abonentui““ (Delfi: 2005 05 16); „D.Grybauskaitė: mainams "žemės sklypas - už šaldytuvą" bus padarytas galas“ (Delfi:2003 09 19); „Policijos apsauga - už 1000 litų kyšį“ (Delfi: 2002 10 14).

Daugiausiai agresyvių antraščių galime aptikti 2003 –aisiais ir 2005 –aisiais metais. Šių metų antraštės kartu sudaro 70% visų agresyvių antraščių per tiriamąjį laikotarpį. Galima daryti prielaidą, kad tokiam agresyvių antraščių skaičiaus padidėjimui tuomet įtakos turėjo vykę stambūs korupcijos skandalai. Internetinis portalas Delfi.lt tokiu būdu bandė pritraukti skaitytojo dėmesį.

Daugiau nei pusę visų antraščių galima priskirti pribloškiančiai retorikai. Šiose antraštėse taip pat kaip ir agresyvioiose pateikiami pareigūnų nusižengimai, tačiau nenaudojant tokių vaizdingų sąvokų. Pribloškiančių antraščių pavyzdžiai gali būti tokie:

„Korumpuoti valdininkai sprunka iš šiltų vietų“ (Delfi: 2001 11 08); „Po skandalingo tyrimo - iš prokuroro pareigų“ (Delfi: 2003 03 26); „Bendrovėje „Kauno autobusai“ prieglobstį randa įvairių partijų atstovai“ (Delfi: 2003 12 10); „Į korupcijos skandalą gali būti įsivėlę teisėjai“ (Delfi: 2004 08 03); „Kaltinimai korupcija pateikti 14 Irake tarnavusių lenkų“ (Delfi: 2005 08 03).

Daugiausiai pribloškiančių antraščių (apie 30 %) galime aptikti 2003 –aisiais metais ir šiek tiek jų yra 2004-aisiais ir 2005 –aisiais metais.

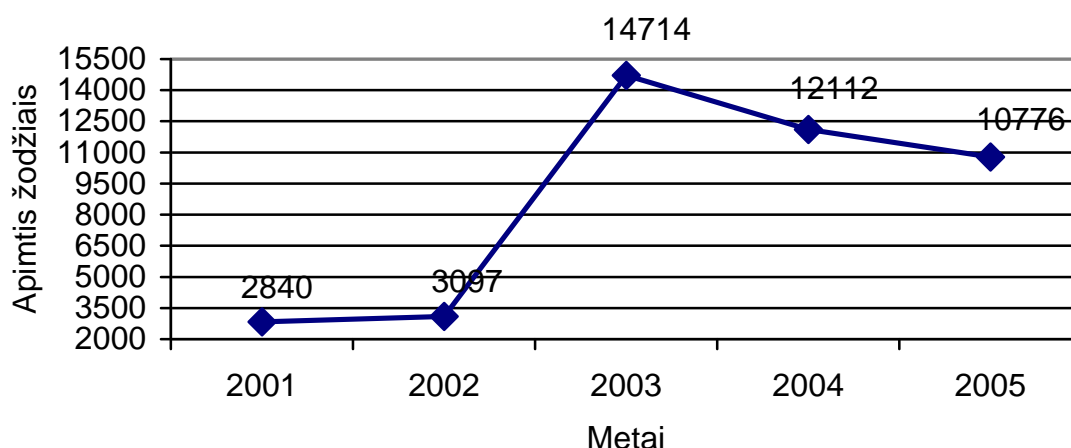
Apie trečdalį antraščių galima priskirti neutraliai retorikai. Jos labiau atspindi publikacijos turinį, tad jas galima priskirti prie informuojančių antraščių. Neutralių antraščių pavyzdžiai gali būti tokie:

„A.Zuoko veiklos tyrimas - iki gruodžio vidurio“ (Delfi: 2005 11 08); „ES teismas priėmė S.Berlusconi palankų sprendimą“ (Delfi: 2005 05 03); „Pasak V.Radžvilo, skandalas nėra netikėtas“ (Delfi: 2004 06 23); „A.Paulauskas: ilgas skandalas nenaudingas žmonėms“ (Delfi: 2003 12 08).

Korupcijos skandalus stengiamasi pateikti kuo labiau šokiruojant skaitytoją. Pasirenkama agresyvi arba pribloškianti retorika. Daugiau pateikiami korupcijos skandalai susieti su politikais, o ne valstybes tarnautojais. Tokiu būdu formuojama skaitytojų nuomonė, kad Lietuvoje klesti politinė korupcija. Tai patvirtina atlikti tyrimai, kuriose respondentai, gaunantys informaciją apie korupciją iš žiniasklaidos, dažniau nurodydavo, kad Lietuvoje labiau paplitusi politinė korupcija (R. Ališauskienė ir kiti: 2005). Tačiau dažniausiai antraštės ir publikacijos turinys savo retorika nesutampa. Todėl svarbu atlikti ir publikacijų turinio analizę, kad būtų galima susidaryti aiškų vaizdą, kaip internetinis portalas Delfi.lt pateikia korupcijos skandalus.

5.3.3. Publikacijų kiekybinė analizė

Delfi.lt portalo dėmesį korupcijos skandalams per tiriamąjį laikotarpį gali pailustruoti 1 grafikas kuriame parodyta bendra publikacijų skirtų šiai temai apimtis žodžiais :

1 grafikas. Publikacijų apie korupcijos skandalus apimtis žodžiais 2001 –aisiais –2005 – aisiais m.m

Kaip matome iš pateikto grafiko 2001 –aisias ir 2002 –aisiais metais internetinis portalas Delfi.lt mažai rašė apie korupcijos skandalus, bendra publikacijų apimtis svyravo apie 3000 žodžių. Publikacijų apimtis žodžiais, daugiau nei tris kartus, išaugo 2003 –aisiais metais ir sudarė 14 714 žodžių. Tokį internetinio portalo Delfi.lt dėmesio korupcijos skandalams padidėjimą galima paaiškinti tuo metu paaiškėjusiais korupcijos atvejais žemėtvarkininkų tarpe, kurie neskaidriai vykdė žemės gražinimo procesus, bei STT tyrimu apie Seimo narių neteisėtai įsigytus žemės sklypus. Taip pat pradėta daugiau dėmesio skirti užsienyje vykusiems korupcijos skandalams. Nuo 2003 –ųjų dėmesys korupcijos skandalams ima mažėti, 2004 –aisiais metais publikacijų apimtį sudarė 12

112 žodžių, o 2005 –aisiais - 10 776 žodžių. Internetinio portalo Delfi.lt dėmesio sumažėjimą korupcijos skandalams galime paaiškinti 2004 –aisiais metais dėmesio sutelkimu į vykusį Prezidento apkaltos procesą, kuris užgožė kitas naujienas. Tačiau dėmesys korupcijos skandalams išlieka pakankamai aukštas palyginus su 2001 -aisiais ir 2002 –aisiais metais.

Analizuojant korupcijos skandalus internetiniame portale Delfi.lt svarbu atkreipti dėmesį į tai, kokius šios temos aspektus žurnalistai nagrinėjo savo publikacijose. Vienas svarbiausių rodiklių gali būti dėmesys korupcijos skandalų priežastims ir jų sprendimo būdams. Kiek internetiniame portale Delfi.lt yra analitinių publikacijų, skirtų korupcijos skandalams, galime matyti iš 1 lentelės:

1 lentelė. Analitinės publikacijos apie korupcijos skandalų priežastis ir sprendimus (procentais) tarp visų publikacijų apie korupcijos skandalus internetiniame portale Delfi.lt 2001–aisiais – 2005 –aisiais metais.

Leidiniai	Santykinis publikacijų kiekis	Santykinė publikacijų apimtis
Internetinis portalas Delfi.lt	2, 88%	5, 47%

Kaip matome iš 1 lentelės analitiniai straipsniai tiek santykinu kiekiu, tiek ir santykinė apimtimi užima labai mažą dalį tarp visų publikacijų, skirtų korupcijos skandalams. Santykinis analitinių publikacijų kiekis neviršija 3%, o santykinė analitinių publikacijų apimtis užima apie 6%. Dažniausiai internetinis portalas Delfi.lt aprašo įvykusius korupcijos skandalus, pateikia valdžios atstovų pasisakymus apie įvykusius korupcijos skandalus, aprašo tolimesnę šių skandalingų atvejų eigą. Galime daryti prielaidą, kad internetinis portalas Delfi.lt nėra linkęs pateikti korupcijos skandalų analizę, bet labiau orientuotas pateikti korupcijos skandalą kaip „gerą prekę“, kuri pritraukia nemažai skaitytojų.

Apie 88% visų publikacijų apie korupcijos skandalus internetiniame portale Delfi.lt per tiriamąjį laikotarpį buvo pateikiama skiltyje „Lietuvoje“. Apie 9% publikacijų buvo pateikiama skiltyje „Užsienyje“ ir net du trečdaliai visų šių publikacijų buvo pateiktos 2003 – aisiais metais. Likusios publikacijos buvo pateikiamos tokiose skiltyse: „Sportas“ ir „Nusikaltimai ir nelaimės“ (apie 4% kiekviename), skiltyse „Atgimimas“, „Verslas“ ir „Komentari“ buvusios publikacijos kartu sudėjus sudaro 3% publikacijų.

Skaitytojų publikacijų komentarai pasiskirsto įvairiai. Labiau yra komentuojami korupcijos skandalai įvykę Lietuvoje nei užsienyje. Tai galima aiškinti tuo, kad įvykiai Lietuvoje yra žymiai aktualesni internetinio portalo skaitytojams. Kitas dalykas, galintis turėti įtakos tokiam komentarų pasiskirstymui, yra skilčių išsidėstymas, kai atsidarius Delfi tinklapį iškart matome skiltį „Lietuvoje“, o skiltis „Užsienyje“ yra pora skilčių žemiau. Internetinio portalo skaitytojai dažniau

komentuoja publikacijas apie korupcijos skandalus, susietas su įžymiais Lietuvos politikais ir veikėjais. Šie veikėjai nebūtinai yra skandalo kaltininkai, jie gali komentuoti susiklosčiusią situaciją įvykus korupcijos skandalui.

Toliau buvo atlikta struktūrinė tekstų analizė. Remiantis sukurtu žodynu, buvo sudarytos reikšminių žodžių dažnių lentelės bei lentelės, rodančios kombinacijų skaičių tarp šių žodžių grupių.

2 lentelė. Reikšminių žodžių pasikartojimo dažnis internetiniame portale Delfi.lt, jų apimtis žodyne ir tekste.

Žodis	Dažnis	% žodyno	% teksto	f[i]*
Bendrov*	121	2,93	0,27	112
Itar*	186	4,50	0,42	179
Komis*	379	9,18	0,86	321
Korupc*	342	8,28	0,77	329
Medzhiag*	251	6,08	0,57	233
Mer*	184	4,46	0,42	142
Miest*	427	10,34	0,96	303
Nuosavyb*	49	1,19	0,11	47
Pareigun*	210	5,08	0,47	191
Partij*	123	2,98	0,28	112
Polit*	83	2,98	0,19	80
Ppolit*	168	4,07	0,38	155
Savyvald*	134	3,24	0,30	127
Seim*	280	6,78	0,63	255
Sklyp*	139	3,37	0,31	131
Teik*	340	8,23	0,77	318
Teis*	203	4,92	0,46	186
Tyrim*	265	6,42	0,60	250
Zhem*	246	5,96	0,56	204

* f [i] - žodžio individualus pasikartojimo dažnis tekste

Kaip matome iš 2 lentelės, dažniausiai pasikartojantis reikšminis žodis yra miestas (miest*). Jis pasikartoja 427 kartus ir tai sudaro 10,34% reikšminių žodžių žodyno. Antras taip pat dažnai vartojamas reikšminis žodis yra komisija (komisija*), jis kartojasi 379 kartus ir sudaro 9,18 % reikšminių žodžių žodyno. Sekantis dažnai vartojamas žodis yra korupcija (korupc*), jis vartojamas 342 kartus ir užima 8,28% žodyno ir šiek tek rečiau vartojamas žodis teikti (teik*), jis

pasikartoja 340 kartus ir užima 8,23% žodyno. Publikacijose dažnai aprašoma, apie korupcijos atvejų tiriančias komisijas bei jų pateikiamus darbu rezultatus. Internetinio portalo Delfi.lt publikacijose korupcijos skandalai dažniausiai įvyksta ir yra paviešinami didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Žodis Seimas (seim*) vartojamas 280 kartus ir sudaro 6,78% žodyno. Publikacijose dažnai aprašoma, kad korupcijos skandalams ištirti sudaromos Seimo komisijos. Kitas žodis yra tyrimas (tyrim*), jis vartojamas 265 kartus ir sudaro 6,42% žodyno. Žodis medžiaga (medzhiag*) vartojamas 251 kartą. Publikacijose Seimo sukurtos komisijos tiriančios korupcijos skandalus gauna arba pateikia medžiagą apie tyrimo eigą. Galima daryti prielaidą, kad internetiniame portale Delfi.lt dažniau yra pateikiami politinės korupcijos atvejai, nes tik tokiais atvejais yra sukuriamos Seimo komisijos. Žodis žemė (zhem*) kartojasi 246 kartus ir sudaro 5,96% žodyno. Korupciniai skandalai neretai susieti su žemės išigijimu ar skirstymu. Sekantis vartojamas žodis yra bendrovė (bendrov*) - jis kartojasi 121 kartą ir sudaro 2,93% žodyno. Bendrovės neretai išipainioja į korupcijos skandalus kaip bandančios daryti įtaką politikams arba tai yra priežastis, dėl kurios politikai sumaišo viešus ir privačius interesus. Žodis pareigūnas (pareigun*) vartojamas 210 kartų ir sudaro 5,08 % žodyno. Žodis teisė (teis*) vartojamas 203 kartus ir sudaro 4,92% žodyno. Žodis įtarimas (itar*) kartojasi 186 kartus ir sudaro 4,50% žodyno apimties. Šiek tiek mažiau vartojamas žodis meras (mer*), jis yra vartojamas 184 kartus ir sudaro 4,46% žodyno. 2005 –ųjų metų publikacijose Vilniaus meras dažnai kaltinamas neskaidriais ryšiais su bendrovėmis bei kyšio ėmimu. Žodis politikai (ppolit*) kartojasi 168 kartus, žodis sklypas - 139 kartus, savivaldybė – 134 kartus, žodis partija 123 kartus, politika – 83 kartus ir nuosavybė – 49 kartus.

.

Kokie yra ryžiai tarp šių reikšminių žodžių geriausiai parodo 3 lentelė.

3 lentelė. Reikšminių žodžių kombinacijų dažnių analizė (kurie kartojasi dažniau nei 50 kartu).

	NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Bendrov*	1																		
Itar*	2	12																	
Komis*	3	15	28																
Korupc*	4	16	73	66															
Medzhiag*	5	17	16	47	27														
Mer*	6	12	10	31	14	5													
Miest*	7	34	23	60	48	16	80												
Nuosavyb*	8	0	2	0	3	10	0	3											
Pareigun*	9	5	21	29	30	27	14	24	9										
Partij*	10	9	9	15	24	6	7	8	0	3									
Polit*	11	6	6	7	20	5	3	5	0	2	17								
Ppolit*	12	8	28	29	43	18	4	10	0	2	11	9							
Savyvald*	13	25	11	43	34	6	23	101	1	10	3	0	3						
Seim*	14	9	35	107	55	24	18	34	2	7	18	9	28	28					
Sklyp*	15	6	7	3	15	13	3	16	12	11	1	0	3	2	6				
Teig*	16	13	35	55	36	53	21	38	6	30	6	9	23	12	36	12			
Teis*	17	4	17	26	24	31	16	26	32	34	3	5	6	8	20	25	29		
Tyrim*	18	11	25	69	62	43	16	47	7	29	6	10	15	31	49	24	39	32	
Zhem*	19	3	9	4	21	20	2	35	29	19	3	0	4	5	4	85	27	39	25

Pirma pagal vartojimą viename kontekste žodžių kombinacija yra „Seimas – komisija“, internetinio portalo Delfi.lt publikacijose ji užfiksuota 107 kartus, nes Seimo komisijos atlieka korupcijos tyrimą. Antra kombinacija pagal vartojimo dažnumą yra „Savivaldybė – Miestas“, ji užfiksuota 101 kartą. Dažnai pasitaikanti žodžių kombinacija yra „žemė – sklypas“, ji užfiksuota 85 kartus. Žemės sklypų dalijimas piktnaudžiaujant tarnyba yra dažnas korupcijos skandalo objektas. Ketvirta pagal dažnumą vartojama kombinacija „Miestas – Meras“ kartojasi 80 kartu. Vienas iš korupcijos skandalu dalyvis yra Vilniaus meras. Kombinacija „Įtarimas – Korupcija“ publikacijose buvo užfiksuota 73 kartą. 69 kartus pasikartoja kombinacija „Tyrimas – Komisija“ ir šiek tiek mažiau 62 kartus pasikartojanti kombinacija „Korupcija – Tyrimas“ nurodo, kad vyksta intensyvus bandymas išsiaiškinti, ar pareigūnas yra kaltas. Kombinacija „Korupcija - Komisija“ pasikartoja 66 kartus. Korupcijos skandalą dažniausiai ir sudaro tam tikro pareigūno ar politiko įtarimai korupcija, kuriai ištirti sukuriama Seimo komisija, tačiau šie įtarimai dažniausiai nepasitvirtina. Kombinacija „Miestas - Komisija“ kartojasi 60 kartu. Ši kombinacija dažniausiai nurodo, kad komisijos darbas vyksta būtent didmiesčiuose. Kombinacija „Seimas – Korupcija“ pasikartoja 55 kartus. Ši kombinacija nurodo, kad korupcija yra įtariami būtent Seimo nariai. „Teikti – Medžiaga“ kartojasi 53 kartų. Šių kombinacijų kontekstą galima apibūdinti taip: tirianti komisija pateikia medžiagą.

Toliau bus atlikta publikacijų kokybinė analizė.

5.3.4. Publikacijų klasterinė analizė

Publikacijų turinio analizę reikia pradėti nuo antraščių analizės, kadangi jos yra svarbios informacijos nešėjos ir skaitytojas pirmiausia atkreipia į jas dėmesį, o tik po to apsisprendžia, ar skaityti šią publikaciją.

Kokia yra bendra publikacijų apie korupcijos skandalus orientacija galima spręsti iš klasterinės analizės, kuri fiksuoja dažniausiai pasitaikančias analizuojamo teksto raktinių žodžių ir jų sinonimų grupes. Remiantis atlikta struktūrine analize, gavome tokius ryškius sąvokų klasterius (žiūr. 1 priedas): savivaldybė ir miestas; seimas ir komisija; įtarimas ir korupcija; teisė ir nuosavybė; žemė ir sklypas; politika ir partijos. Internetiniame portale Delfi.lt publikacijas apie korupcijos skandalus pagal turinį galime padalinti į kelias grupes: išaiškėję valstybes tarnautojų piktnaudžiavimo tarnyba atvejai, ypačingai dažnai tai susieta su žemės sklypų privatizavimu arba nuosavybės grąžinimu; pateikiami su politikais susieti korupcijos skandalai, kai politikai nesuderina viešųjų ir privačių interesų, gauna kyšius už „reikalingų“ įstatymų priėmimą arba proteguoja privačias bendroves; aukštų valstybės pareigūnų reakcija į įvykusį korupcijos skandalą. Jie išsako savo nuomonę apie korupcijos skandalą arba pateikia skaitytojams daugiau informacijos apie įvykusį korupcijos skandalą.

Labiausiai tarpusavyje susietos sąvokos - žemės sklypas. Šis klasteris nurodo, jog dažnas korupcijos skandalas iškyla paaiškėjus apie valstybės tarnautojų piktnaudžiavimus žemės sklypų valdyme. Dažniausiai pateikiami korupcijos atvejai, kai valstybės tarnautojai, pasinaudoję turima informacija, privatizuoja žemės sklypus prestižinėse vietose. Tokie korupcijos skandalai pasirodė 2003 –aisiais metais, kai į viešumą iškilo valdininkų manipuliavimas žemes sklypais Trakų rajone. Žemes sklypai buvo mainomi į nelygiaverčius daiktus, kas sukėlė įtarimus, jog sklypai buvo įsigyti neskaidriai. Į tokio pobūdžio korupcijos skandalus, kaip įtariama, įsivėlė ne tik eiliniai valstybės tarnautojai, bet ir Seimo nariai. Kiti su žemės sklypais susieti korupcijos skandalai yra kilę dėl įtartinų žemės sklypų pardavimo ir naudojimo Vilniaus mieste. Didelę vertę turintys žemes sklypai parduodami už itin žemas kainas. Taip pat vienas iš garsiausių korupcijos skandalų susietas su valstybinio žemės sklypo išnuomojimu bendrovei „Rubicon group“. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„Pasirodo, valdininkai net ir po tyčinių gaisrų serijos sudarinėja įtartinus sandorius su privačiomis bendrovėmis, o tai leidžia verslininkams įsigyti pastatus ir sklypus už itin mažas kainas.“(Delfi: 2005 12 19); „Šios institucijos [savivaldybė, vyriausybė – N.Ch.] esą protegavo bendrovės „Eksimeta“ verslo interesus Maskvoje, priiminėjo neteisėtus sprendimus dėl sklypo sostinėje, kuriame buvo pastatyta "Siemens" sporto bei pramogų arena, užsiiminėjo machinacijomis su sklypais, kurie turėjo būti sugražinami teisėtiems jų savininkams“ (Delfi: 2005?); „V.Junokas tikisi, kad šiais metais bus iširti atvejai dėl galimų kai kurių Seimo narių neteisėto žemės sklypų įsigijimo“ (Delfi: 2004 01 07); „Teisėsaugininkams pradėjus narstyti galybę žemės sklypų sugebėjusių įsigyti aukštų valdininkų ir žemėtvarkininkų veiklą, ėmė aiškėti piktnaudžiavimo tarnyba schemas“ (Delfi: 2003 11 18)

Su žemės sklypų klasteriu artimai susijęs klasteris nuosavybė – teisė. Nuosavybės teisės atkūrimas yra viena iš žemės sklypų neskaidraus valdymo problemų. Valdininkai naudojami savo padėtimi, pažeidžia kitų asmenų teisę susigražinti nuosavybę, atlikdami neteisėtus veiksmus šią teisę atkuria pirmiausiai sau arba savo šeimos nariams. Taip pat su šiuo klasteriu susieta sąvoka pareigūnai, nes būtent jie yra žemės sklypų nuosavybės teisių atkūrimo pagrindiniai dalyviai ir pažeidėjai. Ryškiausi šių klasterių pavyzdžiai gali būti tokie:

„Iki šiol STT pradėjo 15 ikiteisminių tyrimų dėl valstybės tarnautojų, atsakingų už žemės nuosavybės teisių atkūrimą, piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, viršijant jiems suteiktus įgaliojimus“ (Delfi: 2003 12 09); „Žemėtvarkininkas, naudodamasis tarnybine padėtimi, rinko duomenis apie asmenis, galinčius jam perleisti teisę atkurti nuosavybę“ (Delfi: 2003 11 18) „Seimo kontrolierė Rimantė Šalasevičiūtė <...> nustatė, kad jau patį Vilkeliškių kaimo žemės reformos žemėtvarkos projektą "Matininkų" korporacija buvo parengusi blogai, pažeisdama nuosavybės teisių atkūrimą reglamentuojančių aktų nuostatas.“ (Delfi: 2003 10 03) „Niekas iš valdžios pareigūnų nepanūdo pasidomėti, kaip <...> matininkams staiga, vos per metus, pažeidžiant eiliškumą pavyko atkurti žemės nuosavybės teisę“(Delfi: 2001 06 28).

Apibendrinant šių klasterių sąsają galima pasakyti, kad dažniausiai publikacijose nurodoma, jog neteisėtus veiksmus su žemės sklypais atlieka valstybės tarnautojai, siekdami sau arba savo šeimos nariams asmeninės naudos, tokiu būdu pažeisdami nuosavybės teisės atgavimo eiliškumą.

Kitas svarbus klasteris yra įtarimas - korupcija. Publikacijose valstybės tarnautojams ir politikams pateikiami įtarimai korupcija. Tokie įtarimai tampa korupcijos skandalų pagrindu, nes dažniausiai susiję su didelėmis pinigų sumomis arba brangaus turto pasisavinimu ar iššvaistymu. Daugiausiai dėmesio skiriama Seimo nariams pareikštiems įtarimams. Pateikiamas partijų „juodųjų buhalterijų“ korupcijos skandalas, kuriame detalai nupasakojama, kaip funkcionuoja nelegalus partijų finansavimas. Taip pat paaiškėjo Seimo narių kyšininkavimo atvejai bei bandymai proteguoti savo verslą. Tokiems korupcijos skandalas ištirti kuriamos po kelias Seimo komisijas, tačiau publikacijose apgailestaujama kad dažnai tokie įtarimai iki galo nepasitvirtina ir kaltieji nebūna nubausti. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„G.Paviržis kviečiamas liudyti artimiausiame komisijos posėdyje, kuris šaukiamas trečiadienį. V.Uspaskichas yra įtariamasis "Krekenavos agrofirma", kurios akcininkas jis yra, protegavimu bendraujant su Maskvos vyriausybės atstovais“ (Delfi: 2005 06 10); „Visi trys teisėjai buvo įtariami susiję korupciniais ryšiais su Viliaus Karaliaus vadovaujama kontrabandininkų grupuote“ (Delfi: 2004 12 09); „Generalinė prokuratūra įtaria, kad iš bendrovės "Rubicon group" vadovo Andriaus Janukonio už įtaką teisės aktų priėmimo procesui socialdemokratas Vytenis Andriukaitis paėmė 95 tūkst. litų, socialliberalas Vytautas Kvietkauskas - 25 tūkst. litų, konservatorius Arvydas Vidžiūnas - 40 tūkst. litų kyšius“ (Delfi: 2004 06 12); „<...>Vilniaus apygardos prokuratūros pareigūnai sulaukė Vilniaus miesto žemėtvarkos skyriaus specialistę Aušrą Žliobaite, įtariamą piktnaudžiavimu tarnybine padėtimi ir oficialių dokumentų klastojimu <...>“ (Delfi: 2001 11 08).

Su įtarimais korupcija susijęs klasteris Seimas – komisija. Seimas dažnai kuria specialias komisijas galimos korupcijos atvejams ištirti. Seimo komisijos posėdžiauja, apklausia liudininkus ir įtariamuosius, daro pareiškimus apie įvykusį korupcijos skandalą ir pateikia Seimui savo išvadas. Seimo komisijos tiria tiek politinės, tiek administracinės korupcijos atvejus, tačiau vis tik dažniausiai jos sukuriama politinei korupcijai ištirti. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„Seimas ketvirtadienį po pietų pritarė Seimo laikinosios komisijos, tyrusios faktus dėl korupcijos Vilniaus miesto savivaldybėje išvadoms<...>“ (Delfi:2005); „Ūkio ministro interesų skaidrumą aiškinasi trys Seimo komisijos.“ (Delfi: 2005 06 10); „Seimo frakcijos jau svarsto ketvirtadienį Seime planuojamos sudaryti Seimo komisijos, nagrinėsiančios kai kurių galimai įtariamų korupcija parlamentarų neliečiamybės atėmimo klausimą, sudėti“ (Delfi: 2004 07 07); „Seimo Antikorupcijos komisijos, kuri VSD perdavė informaciją apie galimą teisėjų korupciją, buvusios pirmininkės Nijolės Steiblienės manymu, byla nebuvo

dirbtinai išpūsta“ (Delfi: 2004 12 09); „Skandalinga diplomatų istorija žada pasidomėti Seimo Antikorupcijos komisija“ (Delfi: 2003 08 19).

Su Seimo komisijos klasteriu artimai susieta sąvoka tyrimas. Dažniausiai korupcijos skandalus analizuojančios Seimo komisijos yra įvardinamos kaip tiriančiosios komisijos, kadangi šių komisijų nariai turi galimybes naudotis slapta informacija, neprieinama kitiems Seimo nariams. Remdamiesi šia medžiaga, komisijos nariai nusprendžia, ar ją galima pateikti plačiajai visuomenei ir padaro išvadas apie Seimo narių vaidmenį korupcijos skandale. Keli pavyzdžiai gali būti tokie:

„Tyrimą dėl galimos korupcijos sostinės savivaldybėje atliekančios komisijos darbas pratęstas jau antrą kartą“ (Delfi: 2005 11 08); „Galimą korupciją Vilniaus miesto savivaldybėje tirs Seime sudaryta laikinoji komisija.“ (Delfi: 2005 05 27); „Seimo laikinoji tyrimo komisija šeštadienį apklausė Seimo narius <...> kurie įtariami ėmę kyšius iš bendrovės "Rubicon group" vadovo Andriaus Janukonio“ (Delfi: 2004 07 12).

Šių klasterių sąsają galime paaiškinti šitaip. Dažniausiai žiniasklaida arba Specialiųjų tyrimų tarnyba iškelia įtarimus dėl Seimo narių ar valstybės tarnautojų galimos korupcinės veiklos. Seimas, reaguodamas į tokius pareiškimus, sudaro Seimo laikinąją komisiją, kurios pagrindinis tikslas yra ištirti, ar pagrįsti kaltinimai korupcija tam tikriems pareigūnams. Seimo komisija savo veiklos metu bando tirti ir analizuoti gautus duomenis apie korupcijos skandalą, atlieka skandalo dalyvių apklausas ir visos šios informacijos pagrindu pateikia Seimui savo išvadas, kurios yra rekomendacinio pobūdžio. Priklausomai nuo išvadų korupcijos skandalo kaltininkui gali būti iškelta baudžiamoji byla, tačiau publikacijose nurodoma, kad net pasiekus teismą tokios bylos išsisprendžia kaltininko naudai.

Publikacijose taip pat dažnai pasikartoja žodžių miestas – savivaldybė junginys. Miesto savivaldybė dažniausiai minima kaip viena iš institucijų, kurioje įvyksta įvairūs korupcijos skandalai. Iki 2003 – ūjų metų miestų savivaldybės dažniausiai atsiduria žemės sklypų korupcijos skandaluose, kai savivaldybes pareigūnai pasinaudoja savo padėtimi skirstant žemės sklypus. Taip pat savivaldybėse kyla nemažai korupcijos skandalų dėl neskaidrių lėšų naudojimo gerinant miesto infrastruktūrą. Nuo 2004 – ūjų metų dėmesys sutelkiamas į taip vadinamo „Abonento“ skandalą, kai Vilniaus miesto savivaldybės pareigūnai yra kaltinami gavę milžiniškus kyšius už bendrovėms palankių sprendimų priėmimą.

„Galimų korupcijos apraiškų sostinės savivaldybėje ieškančios komisijos darbas pratęstas iki gruodžio vidurio.“(Delfi: 2005 11 08); „Galimą korupciją Vilniaus miesto savivaldybėje tirs Seime sudaryta laikinoji komisija.“ (Delfi: 2005 05 27); „Pirmadienį LNK žinios

paskelbė iki šiol viešai neskelbtų duomenų, kad "Rubicon Group" už jai naudingus sostinės savivaldybės sprendimus nuo 2001 metų liepos iki 2003 metų birželio sumokėjo 2,4 mln. litų, dolerių arba eurų<...>“ (Delfi: 2005 05 18); „Grėsmė tolesniam konservatorių ir liberalcentristų bendradarbiavimui iškilo žiniasklaidai paviešinus faktus apie galimą korupciją Vilniaus miesto savivaldybėje“ (Delfi: 2005 05 02); „Baudžiamoji byla dėl tarnybinio suklastojimo Palangos savivaldybės administracijoje buvo iškelta gegužės 7 dieną, įtarus, kad organizuojant pretendentų atrankos konkursą <...> buvo tyčia sumažinti konkurso pretendentų įvertinimo balai.“ (Delfi: 2001 08 04).

Taip pat su klasteriu miestas savivaldybė susijęs meras. Publikacijose aptariamas Vilniaus miesto savivaldybės meras. Kadangi jis atstovauja savivaldybę kaip instituciją, dažnai jam tenka apginti savo darbovietės garbę ir paneigti kaltinimus korupcija. Tačiau dažniausiai publikacijose pats meras atsiduria korupcijos skandalo centre. 2004 –aisiais metais publikacijose aprašomi kaltinimai merui bandant sutrukdyti tarybos nariui pasinaudoti balsavimo teise, o 2005 –aisiais metais meras minimas kaip pagrindinė figūra, kaltinama kyšio ėmimu iš bendrovės „Rubicon group“. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„Anot komisijos narių, buvo konstatuota, kad įmonių grupės „Rubikon group“ juodojoje buhalterijoje minėtas „abonentas“ ir sostinės meras A.Zuokas yra vienas ir tas pats asmuo“ (Delfi: 2005 12 01); „<...>generalinio prokuroro pavaduotojas Gintaras Jasaitis <...> pranešė, jog netrukus prokurorai suformuluos galutinius kaltinimus <...> merui Artūriui Zuokui, kuris iki šiol buvo įtariamą trukdęs Vilniaus tarybos nariui Vilmantui Drėmai pasinaudoti rinkimų teise per pernykščius sostinės mero rinkimus.“ (Delfi: 2004 06 22)

Su miestu, savivaldybe ir meru yra susijusios bendrovės. Privačios bendrovės taip pat dažnai tampa pareigūnų viešųjų ir privačių interesų nesuderinimo priežastimi ir taip patenka į korupcijos skandalus. Galima išskirti du bendrovių pateikimo kontekstus. Pirmiausia bendrovės siejamos su žemės sklypų įsigijimu ypatingai palankiomis sąlygomis. Tokie žemės sklypų pardavimai/ pirkimai dažniausiai vyksta be viešojo konkurso paskelbimo, dokumentacija būna netvarkinga. 2005 –aisiais metais žemės sklypai perkami daugiaaukščių statybai Vilniaus centre už itin žemas kainas. Kitas kontekstas, kuriame minimos bendrovės – atvejai, kai korupcijos skandalai kyla dėl bendrovių vykdomo politinių partijų, politikų ar savivaldybės tarnautojų papirkėjų. Bendrovės pateikiamos kaip siekiančios paveikti politinius sprendimus savo naudai.

„Prokurorų žvilgsniai krypta į Vilniaus savivaldybę bei apskrities administraciją. Pasirodo, valdininkai net ir po tyčinių gaisrų serijos sudarinėja įtartinus sandorius su privačiomis bendrovėmis, o tai leidžia verslininkams įsigyti pastatus ir sklypus už itin mažas kainas.“ (Delfi: 2005 12 19); „Rubicon group" "juodosios buhalterijos" įrašus, iš kurių matyti, jog už verslininkams palankius sostinės savivaldybės sprendimus bendrovė mokėjo pinigus asmeniui, vadinamam "abonentu" arba "kolega"“(Delfi: 2005 10 22); „Anksčiau jis [Klimavičius – N.Ch.] teigė, jog penki parlamentarai gali būti įtariamai ėmę kyšius už vienai bendrovei palankių įstatymų priėmimą.“(Delfi: 2004 07 05).

Apibendrinant šių klasterių sąsają galime sakyti, kad savivaldybė ir jos vadovai pateikiami kaip vieni iš korupcijos skandalų kaltininkų, kadangi nevengia pasinaudoti savo tarnybine padėtimi asmeniniais tikslais. Nemažą įtaką savivaldybių tarnautojams turi ir privačios bendrovės, kurios siekia įtakoti savivaldybėje priimamus sprendimus savo naudai.

Tai, kad korupcijos skandalai yra vis gi labiau politiniai nurodo tai, kad su visais anksčiau aptartais klasteriais sąsają turi klasteris politinės partijos. Iš vienos pusės galima teigti, kad korupcijos skandalai yra politizuoti. Jie įtraukia į save daugelį politinės sferos dalyvių, kurie vienaip ar kitaip pareiškia savo nuostatas korupcijos skandalo atžvilgiu. Tai tampa savotišku įrankiu „skandinti“ oponentus. Iš kitos pusės korupcijos skandalų priežastis – politinių partijų finansavimo reglamentavimo ir priežiūros spragos, kurios suteikia galimybes privačioms bendrovėms finansuoti partijas per „juodąją kasą“.

5.3.5. Komentarų kiekybinė analizė

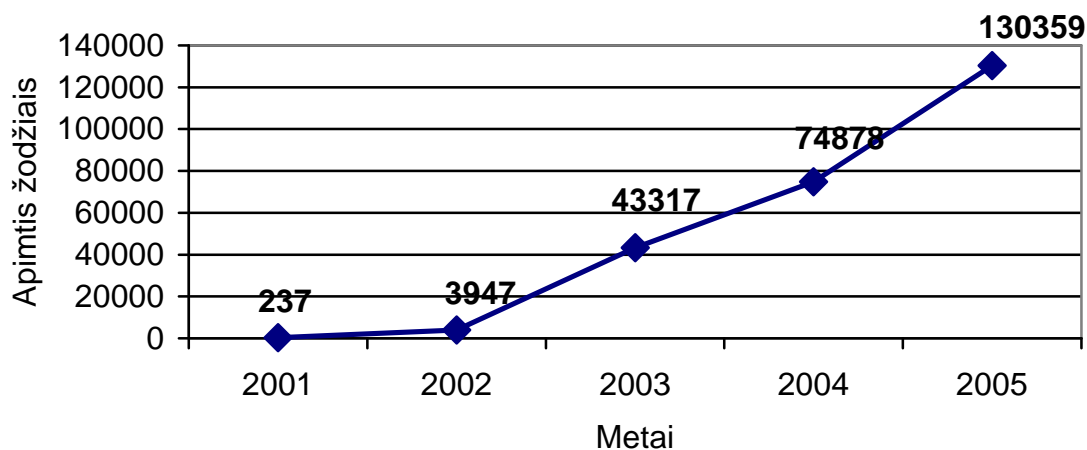
Skaitytojų susidomėjimą korupcijos skandalais ir išitraukimą į bendravimą internetiniame portale Delfi.lt galime pamatuoti atsižvelgdami į paliekamų po publikacijomis komentarų skaičių ir jų apimtį. Ketvirtoje lentelėje galime matyti paliekamų komentarų skaičiaus kaitą nuo 2001-ųjų iki 2005-ųjų metų.

4 lentelė. Komentarų apie korupcijos skandalus skaičius Delfi portale 2001 –aisiais – 2005 - aisiais metais.

Leidiny Data	2001	2002	2003	2004	2005
DELFI	7	110	1639	3316	6427

Kaip matome iš 4 lentelės komentarų skaičius 2001-aisiais buvo labai mažas, prie visų publikacijų buvo palikti tik 7 komentarai. Tačiau 2002 –aisiais komentarų skaičius padidėjo 15 kartų. Tokį pasikeitimą galima aiškinti ir padidėjusiu internetinio portalo dėmesiu korupcijos skandalams bei pačių skaitytojų didesniu įsitraukimu į internetinės diskusijas. Dar vienas tokio padidėjimo paaiškinimu gali būti didėjantis interneto vartotojų skaičius. Dar didesnis šuolis vyko 2003-aisiais metais, kai komentarų skaičius nuo 110 padidėjo iki 1639. Tokį skaitytojų dėmesio padidėjimą galime aiškinti tuomet pasirodžiusiomis publikacijomis apie prezidento korupcinę veiklą, kurios sukėlė nemažai diskusijų visuomenėje, taigi ir internetiniame portale Delfi.lt. Kaip matome, komentarų skaičius nuo 2003-ųjų metu dvigubėja, 2004 –aisiais skaitytojai paliko 3316 komentarų, o 2005 -aisiais jau 6427 komentarus. Prieš tai atlikta publikacijų apie korupcijos skandalus analizė parodė internetinės žiniasklaidos dėmesio sumažėjimą nuo 2003-ųjų metų. Tačiau komentarų skaičius turi tendenciją didėti. Tai leidžia daryti prielaidą, kad skaitytojai vis labiau įsitraukia į interaktyvų bendravimą, kurio metu daugiau komentuojamas ne pačios publikacijos turinys, bet aptariami kitų skaitytojų pateikti samprotavimai

Antrame grafike pateikiamas komentarų apie korupcijos skandalus apimtis žodžiais per tiriamąjį laikotarpį.

2 grafikas. Komentarų apie korupcijos skandalus apimtis žodžiais 2001-aisiais –2005 –aisiais m.m.

Kaip matome 2 grafike komentarų apimtis pastoviai auga, tai rodo vis didėjantį skaitytojų susidomėjimą publikacijom apie korupcijos skandalus. Taigi gali taip pat pasitvirtinti mūsų iškelta prielaida, kad publikacijų aptarimas virsta virtualiomis diskusijomis, kurios gali net atitrūkti nuo

publikacijos temos. Mažai komentarų sulaukusios publikacijos 2001 –aisiais ir 2002 –aisiais metais, 2003 –aisiais sulaukia didelio skaitytojų dėmesio ir tas dėmesys nuolat auga.

Labiausiai skaitytojai linkę komentuoti korupcijos skandalus, susijusius su įžymiais politikais.

Toliau buvo atlikta struktūrinė komentarų analizė. Remiantis sukurtu žodynu, buvo sudarytos reikšminių žodžių dažnių lentelės bei lentelės, rodančios kombinacijų skaičių tarp šių žodžių grupių.

5 lentelė. Reikšminių žodžių pasikartojimo dažnis internetiniame portale Delfi.lt, jų apimtis žodyne ir tekste.

Žodis	Dažnis	% žodyno	% teksto	f[i]*
Finan*	174	1,24	0,07	159
Istatym*	503	3,59	0,19	451
Komisij*	304	2,17	0,12	281
Korupcij*	729	5,20	0,28	657
Lietuv*	1536	10,97	0,59	1378
Parlamentar*	827	5,90	0,32	756
Partij*	486	3,47	0,19	421
Pinig*	1040	7,42	0,40	914
Prezident*	1880	13,42	0,73	1541
Priim*	140	1,00	0,05	135
Seim*	884	6,31	0,34	810
Sklyp*	136	0,97	0,05	134
Valstyb*	801	5,72	0,31	718
Versl*	549	3,92	0,21	475
Viln*	662	4,73	0,26	542
Zhem*	299	2,13	0,12	268
Zhmon*	1739	12,42	0,67	1549
Zuok*	1318	9,41	0,51	1069

*f [i] - žodžio individualus pasikartojimo dažnis tekste

Kaip matome iš 5 lentelės komentaruose dažniausiai pasikartojantis reikšminis žodis yra prezidentas (prezident*): jis pasikartoja 1880 kartus ir tai sudaro 13,42% reikšminių žodžių žodyno. Skaitytojai daug komentuoja su prezidentu R. Paksu susijusį korupcijos skandalą. Antras dažnai vartojamas reikšminis žodis yra žmonės (zhmon*), jis kartojasi 1739 kartus ir sudaro 12,42% reikšminių žodžių žodyno. Komentatoriai pabrėžia valstybės tarnautojų vykdomą paprastų žmonių išnaudojimą ir apgaulinėjimą. Taip pat jis dažnai vartojamas kaip kreipinys į kitus

skaitytojus, bandant atkreipti jų dėmesį į savo pasisakymą. Toliau dažnai vartojamas reikšminis žodis Lietuva (lietuv*), 1536 kartu ir sudaro 10,97% žodyno. Žodis Lietuva vartojamas pabrėžti vietą, kur vyksta korupcijos skandalų veiksmas. Skaitytojai komentuoja Lietuvos valstybės, Lietuvos visuomenės, Lietuvos Seimo padėtį bei jų korupcijos lygį. Sekantis dažnai vartojamas žodis yra Zuokas (zuok*), jis pasikartoja 1318 kartus ir užima 9,41% žodyno. Taip pat daug skaitytojų atsiliepimų ir diskusijų sulaukė viešuosius ir privačius interesus supainiojęs Vilniaus meras Artūras Zuokas. Skaitytojai komentodami šį korupcijos skandalą išreiškia savo palaikymą A. Zuokui arba visišką pasipiktinimą jo neteisėtais veiksmais. Žodis pinigai (pinig*) vartojamas 1040 kartų ir sudaro 7,42 % reikšminių žodžių žodyno. Pinigai yra dažniausiai minimi aptariant, kokio pobūdžio kyšius gauna politikai ir valstybės tarnautojai. Taip pat skaitytojai kalba apie pinigus aptarinėdami politikų „juodąją kasą“. Žodis Seimas (seim*) vartojamas 884 kartus ir sudaro 6,17% žodyno. Sekantis žodis yra parlamentariai (pparlamentar*), jis vartojamas 827 kartus ir sudaro 6,31% žodyno. Seimas ir parlamentariai dažnai įsivelia į korupcijos skandalus. Žodis valstybė (valstyb*) vartojamas 801 kartą ir sudaro 5,72% žodyno. Žodis korupcija (korupcij*) kartojasi 729 kartus ir sudaro 5,20% žodyno. Skaitytojai dažnai kaltina korupcija visas valstybės institucijas. Sekantis vartojamas žodis yra Vilnius (viln*) - jis kartojasi 662 kartus ir sudaro 4,73% žodyno. Žodis verslas (versl*) kartojasi 549 kartus ir sudaro 3,92% žodyno. Skaitytojai dažnai nurodo, kad verslininkai yra viena iš politinės korupcijos priežasčių, kadangi bando kištis į valstybės politiką papirkinėdami Seimo narius. Žodis įstatymas (istatym*) vartojamas 503 kartų ir sudaro 3,59 % žodyno. Žodis partija (partij*) vartojamas 486 kartus ir sudaro 3,47% žodyno. Žodis komisija (komisij*) vartojamas 304 kartus. Komisijos, steigiamos tirti politikų korupcijos skandalus, skaitytojų yra vertinamos neigiamai. Nematoma priežasties steigti šias komisijas, kadangi jos neturi jokių galių, kadangi gali tik teikti rekomendacijas baudžiamosioms institucijoms. Žodis žemė (zhem*) kartojasi 299 kartus. Žodis finansuoti (finan*) vartojamas 261 kartą. Žodis priimti (priim*) vartojamas 140 kartų, o žodis sklypas (sklyp*) 136 kartus.

Šeštoje lentelėje pateikiama šių reikšminių žodžių tarpusavio sąsajos.

6 lentelė. Reikšminių žodžių kombinacijų dažnių analizė (kurie kartojasi dažniau nei 60 kartų).

	NR	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Finan*	1																	
Istatym*	2	12																
Komisij*	3	5	11															
Korupcij*	4	17	31	15														
Lietuv*	5	25	35	17	74													
Pparlamentar*	6	15	51	22	98	90												
Partij*	7	36	22	9	35	51	37											
Pinig*	8	46	33	10	55	98	63	56										
Prezident*	9	15	38	32	69	207	85	51	45									
Priim*	10	3	67	6	12	10	17	7	12	12								
Seim*	11	7	57	59	86	81	97	54	43	127	16							
Sklyp*	12	6	7	2	5	5	5	3	15	7	1	3						
Valstyb*	13	12	44	12	65	128	53	33	54	77	10	46	9					
Versl*	14	18	29	11	32	63	53	29	103	37	12	23	12	30				
Viln*	15	13	9	13	21	67	13	15	81	39	6	26	12	26	42			
Zhem*	16	6	29	4	18	21	11	4	16	23	4	9	33	19	8	23		
Zhmon*	17	21	69	33	68	327	122	58	113	197	21	90	11	137	44	53	39	
Zuok*	18	12	10	44	39	88	35	29	87	96	9	44	10	37	71	199	12	73

Kaip matome 6 lentelėje dažniausiai vartojama viename kontekste žodžių kombinacija yra „Lietuva – žmonės“, internetinio portalo Delfi.lt komentaruose ji užfiksuota 327 kartus. Dažniausiai ši žodžių kombinacija vartojama kreipiantis į skaitytojus, arba pabrėžiama, kad demokratinėje valstybėje žmonės turi teisę įsijungti į svarbių sprendimų priėmimą. Su šia kombinacija glaudžiai susijusi ir antra pagal dažnumą vartojama kombinacija „Lietuva – prezidentas“, ji užfiksuota 207 kartą. Čia taip pat dažnai nurodoma, kad Lietuvos prezidentas yra Lietuvos tautos išrinktas, todėl abejojama vykstančios apkaltos teisėtumu. Dažnai pasitaikanti žodžių kombinacija yra „Zuokas - Vilnius“, ji užfiksuota 199 kartus. Ši žodžių kombinacija nurodo, jog komentatoriai kalbėdami apie Artūrą Zuoką pabrėžia jo įtaką Vilniaus mieste. Taip pat ši kombinacija minima aptariant 2005-aisiais iškilusį „abonento“ skandalą. Šiek tiek rečiau yra vartojama kombinacija „žmonės – prezidentas“, kuri pasikartoja 197 kartus. Komentaruose pabrėžiama ne tik kad prezidentas yra tautos išrinktas, bet kartu aptariamai prezidento aplinkai priklausantys žmonės bei asmeninės prezidento savybės. Kita dažnai vartojama kombinacija „Valstybė – Žmonės“ komentaruose buvo užfiksuota 137 kartus. Dažniausiai ši kombinacija kalba apie betvarkę valstybėje, kurią turi pagaliau sutvarkyti Lietuvos žmonės, kitas kontekstas - valstybėje egzistuojančios ydos priklauso nuo jos piliečių. Kita dažnai vartojama kombinacija „Seimas – prezidentas“, ji pasikartoja 127 kartus. Ši kombinacija

pasirodo komentuojant Seimo surengtą apkaltos procesą prezidentui. Kita kombinacija „Žmonės – pinigai“ pasikartoja 113 kartų. Kalbama apie tai, jog valstybė švaisto piliečių uždirbtus pinigus. Šiek tiek mažiau pasikartoja kombinacija „žmonės – parlamentariai“ (122 kartu). Parlamentariai yra renkami Lietuvos piliečių, todėl privalo jiems atsiskaityti už savo padarytus nusikaltimus. Kombinacija „Lietuva – pinigai“ pasikartoja 98 kartus ir nurodo, kad valstybės tarnautojai nevengia švaistyti Lietuvos valstybės pinigų bei netinkamai jais disponuoti. Tiek pat, 98 kartus, pasikartoja kombinacija „korupcija – parlamentariai“. Skaitytojai dažnai neigiamai atsiliepia apie politikus, įvardinami juos kaip savanaudiškus, paperkamus asmenis, nevengiančius imti kyšių bei piktnaudžiauti savo padėtimi. Kombinacija „Seimas – parlamentariai“ vartojama 97 kartus. Kombinacija „Zuokas - prezidentas“ kartojasi 96 kartus. Dažnai pabrėžiami ypatingi Artūro Zuoko ir prezidento santykiai: komentatoriai įtaria, jog A. Zuokas yra globojamas prezidento. Sekanti kombinacija, „parlamentariai – Lietuva“, kuri pasikartoja 90 kartus, pabrėžia, kad parlamentariai turi tarnauti Lietuvos valstybei, o ne naudoti savo turimą padėtį asmeniniams tikslams. 88 kartus vartojama kombinacija „Zuokas – Lietuva“. Kombinacija „Seimas – korupcija“ kartojasi 86 kartus, o kombinacija „Lietuva - korupcija“ kartojasi 74 kartus. Komentatoriai dažnai įvardina Seimą kaip korumpuotą instituciją ir nuogaštuoja, kad korupcijos lygis Lietuvoje yra labai aukštas. Kombinacija „Žmonės – Seimas“ kartojasi 90 kartų, o kombinacija „Lietuva – Seimas“ kartojasi 81 karta. 87 kartus pasikartoja kombinacija „Zuokas – pinigai“. Komentatoriai rašo apie A. Zuoko aferas įsigyjant nekilnojamąjį turtą bei gaunamus kyšius. 85 kartus pasikartoja kombinacija „Prezidentas - Parlamentariai“. Kombinacija „valstybė – prezidentas“ kartojasi 77 kartus. Kombinacija „Zuokas – verslas“ pasikartoja 71 kartą. Komentatoriai nurodo, kad A. Zuokas ne tik yra įtakojamas verslo atstovų, bet ir kad turi savo nuosavą verslą, kuri valdo ne itin skaidriai. 69 kartus pasikartojančios kombinacijos „prezidentas – korupcija“ ir 68 kartus besikartojanti kombinacija „žmonės – korupcija“, 65 kartus pasikartojanti kombinacija „valstybė – korupcija“ nurodo, jog dažnai komentatoriai priskiria valstybei ir jos svarbiausioms institucijoms ir sau patiems korupcijos savybę. Kombinacija „žmonės - įstatymas“ pasikartoja 69 kartus, o kombinacija „Vilnius – Lietuva“ pasikartoja 68 kartus.. Rečiausiai pasikartoja kombinacija „priimti – įstatymas“, ji vartojama 63 kartus. Ji nurodo, kad parlamentariai gaudavo kyšius už reikalingų įstatymų priėmimą. Tiek pat pasikartoja kombinacija „Pinigai - Parlamentariai“, nurodo, kad parlamentariai dažniausiai ima pinigus už reikalingus sprendimus.

5.3.6. Komentarų klasterinė analizė

Atskleisti komentarų apie korupcijos skandalus turinį mums padės gauta klasterinė analizė, kuri fiksuoja dažniausiai pasitaikančias analizuojamo teksto raktinių žodžių ir jų sinonimų grupes.

Remiantis atlikta komentarų struktūrine analize gavome tokius ryškius sąvokų klasterius (žiūr. 2 priedas): finansavimas ir partijos; verslas ir pinigai; Vilnius ir Zuokas; žmonės ir Lietuva; parlamentarai ir korupcija; įstatymas ir priėmimas; žemė ir sklypas. Komentarų pagal turinį galime išskirti į kelias grupes: komentarai, kuriuose išsakoma skaitytojo nuomonė apie publikacijos turinį; komentarai, kuriuose pateikiama skaitytojo reakcija į kitų skaitytojų pasisakymus apie publikacijos turinį. Pirmos grupės komentarai dažniausiai yra asmeninės reakcijos į publikacijos turinį, daugiausiai yra reaguojama į korupcijos skandalus apie žemės sklypus, parlamentarų kyšininkavimo skandalą, prezidento Rolando Pakso skandalą bei skandalą, susietą su “abonementu”. Antros grupės komentarai nebūtinai yra susieti su publikacijos tema, nes reakcijos į kitų skaitytojų pasisakymus gali būti labai skirtingos ir iškilusios diskusijos gali peržengti korupcijos skandalų temą. Daugiausiai tokių komentarų galime rasti prie publikacijose apie parlamentarų kyšininkavimą, prezidento R. Pakso skandalą bei Vilniaus mero Artūro Zuoko kyšininkavimo skandalą.

Derėtų atskirai pažymėti, kad nemaža dalis komentarų yra įžeidžiančio pobūdžio. Įžeidinėjimai būna skirti tiek publikacijose aprašomiems asmenims, tiek ir kitiems diskusijos dalyviams už jų kitonišką požiūrį į susiklosčiusią korupcijos skandalo situaciją. Tokia neigiama reakcija į publikacijos turinį bei kitų skaitytojų pasisakymus leidžia daryti prielaidą, kad daugelis skaitytojų, nors ir įsitraukia į virtualią diskusiją, kol kas nėra atviri kitoniškumui. Kitas skaitytojų nepasitenkinimo šaltinis yra pačių komentarų rašymo stilius. Daugelis komentarų rašoma neatsižvelgiant į lietuvių kalbos taisykles, tiksliau sakant komentarai rašomi lotyniškais raidėmis. Todėl neretai tokie komentarai susilaukia neigiamos reakcijos ir priekaištų dėl rašybos arba rašybos ir turinio.

Kita vertus internetinė žiniasklaida, suteikianti skaitytojui galimybę išreikšti savo nuomonę komentario forma, leidžia jam tokiu būdu parodyti savo nepasitenkinimą. Tačiau reikia pažymėti, jog ir tokiai neigiamai reakcijai sukuriama tam tikros ribos, kadangi ypatingai įžeidžiantys arba nešvankūs komentarai yra pašalinami iš komentarų sąrašo portalo Delfi.lt moderatorių.

Labiausiai komentuose susietos sąvokos - Vilnius ir Zuokas. Šis klasteris susietas su Vilniaus mero A. Zuoko veiklos aptarimu. Pasirodančios publikacijos apie Vilniaus mero korupcinius veiksmus sulaukia dvejopos skaitytojų reakcijos. Dalis komentarų smerkia Vilniaus mero neteisėtus veiksmus, nurodydami, kokias dar neteisėtas veikas jis yra padaręs be tų, kurios įvardintos publikacijose. Tai ir turto prievartavimas, ir kyšių ėmimas, ir pažįstamų protegavimas. Taip pat skaitytojai pažymi, kad meras turi globėją valstybės institucijose, todėl iki šiol sugeba už visus savo nusizengimus likti nenubaustas. Kita dalis komentarų bando apginti Vilniaus merą, sakydami, kad metami kaltinimai yra nepagrįsti, tiesiog bandoma sutrukdyti normaliam Vilniaus mero darbui. Tiesiog kai kurios Vilniaus mero savybės yra nepriimtinos daliai politikų, todėl per žiniasklaidą

bandoma su juo susidoroti. Tokios priešingos skaitytojų nuomonės skatina atsirasti diskusijai apie mero veiklą Vilniuje bandant vardinti jo pasisekimus ir nusižengimus. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„emptyhead, 2004 08 03 15:00 O jam galima, viskas įmanoma-jeigu koks pavojus, tik kyšt galvytę po Adamkaus skvernu, ir-saugu. Juk ne Seimo narys tėra,o tik miesto meras. Ne tas rangas,kad iš jo kas reikalautų atsakomybės prieš tautą.“

„VK, 2004 07 22 18:43 Ne meras dirba, o verslininkai, kurie moka Vilniaus merui, kad sis leidžia dirbti. Bet yra verslininku kurie nemoka Vilniaus merui, todėl jis jiems Vilniuj trukdo dirbti. Todėl korumpuota mera reikia sodinti, kad ne tik keli mero verslo partneriai bizni darytu.“

„nuomonė, 2004 08 03 13:30 Manau, kad kažkas baisiai nori suformuoti neigiamą žmonių nuomonę apie Zuoką, tuo pačiu trukdydami šiam perspektyviam vyrukui dirbti ir žengti toliau. Neatsimenu, kada apie Zuoką buvo pasakyta kas nors pozityvaus. Tai būtų nelietuviška. Zuokas-protingas, energingas, drąsus, apsukrus (gerąja prasme), europietišškai mąstantis žmogus, puikus Vilniaus miesto meras (geresnio neįsivaizduoju ir nenoriu), kurio laukia didelė ateitis. Tarp išklėrusių funkcionierių jis auksu žiba. O ko jis sulaukia - vietoj gero žodžio, paramos - tik murkdymas biurokratinių intrigų baloje. Tai taip lietuviška...“

Kitos artimai susijusios sąvokos yra partijų finansavimas. Skaitytojai aptaria partijų finansavimą, reaguodami į publikacijas apie partijų „juodosios buhalterijos“ paviešinimą bei trijų parlamentarų įtarinėjimą paėmus kyšį. Rašydami komentarus skaitytojai pabrėžia, kad netobula teisinė partijų finansavimo bazė stumia partijas gauti finansavimą kitais būdais, jo neviešinant. Tai yra viena iš prielaidų korumpuotiems politikams atsirasti. Dar vienas faktorius, pastumiantis partijas gauti finansinę paramą per “juodąją buhalteriją”, yra rėmėjo nenoras būti paviešintam. Todėl finansuojantys partijas verslininkai pasirenka paramos suteikimą „grynaisiais“, o ne pavedimu. Kaip vieną iš šios problemos išsprendimo būdų skaitytojai siūlo didinti partijų finansavimo viešumą, kad visi Lietuvos piliečiai galėtų su šiais duomenimis susipažinti. Galimi tokie pavyzdžiai:

„P.S., 2004 07 09 13:19 A.Brazauskas vertindamas politikų korupcijos skandalą, išvelgia politinių partijų finansavimo spragas...suprask pateisinama priežastis korupciniams ryšiams pateisinti. Supraskime: - Tokios pačios finansavimo problemos egzistuoja ir kitoms partijoms.Atsakingai dirbančios (nepopulistinės) partijos supraskdamos savo atsakomybę neina lengviausiu keliu, ir korupcijos būdu gautų pinigų naudojimą propagandai laiko sunkiu nusikaltimu. Aišku TOKIOS partijos Lietuvoje nepopuliarios.“

„FFF, 2004 07 09 12:37 Jei tai partijų finansavimo spragos, tai, mano manymu, dar yra baisiau negu kyšio priėmimas savo asmeniniam pasipelnymui. Tai jau super skandalas ir jei tai yra SISTEMA, tai ne Andriukaitis ar Vidžiūnas kalti. Jei ne jie, tai būtų (o gal ir yra) kiti. Patys įstatymų leidėjai turi prisiimti kaltę, kad iki šiol nėra aiškaus įstatymo dėl partijų finansavimo. Nejučia, gretindamas įvykius, pradedi galvoti, kad tokio įstatymo priėmimo vilkinimas vykdomas sąmoningai“

„Arturas, 2004 07 26 12:25"Dažnai būna taip, kad verslininkas nenori pinigų oficialiai pervesti į partijos kasą, vengia, kad jo pavardė būtų oficialiai minima. Tuomet jis ir sako politikui: "Galiu tau duoti grynaisiais"."Joo kaliega! Kaip švelniai nutyli Sakalėlis tą subtilybę, kad šitie "grynieji" yra vogti pinigai, gauti apeinant oficialią apskaitą ir neapmokestinti jokiais mokesčiais. Joo kaliega, jei jau parlamentaram leidžia sau papildyti gimtųjų partijų biudžetą iš pensininkų pavogtais pinigėliais, tai ko mums, vargšams verslininkams varžytis?“

„Reikalaujame, 2004 07 05 18:35 <...> Žmonės, rinkę politikus, turi pilną teisę žinoti visą tiesą, o ne tik trupinius, kuriuos pateiks korumpuota žiniasklaida“

Artimai su politinių partijų finansavimu ir Vilniaus mero veikla yra susijęs klasteris pinigai ir verslas. Verslo įmonės paperka seimo narius tam, kad būtų priimami jiems palankūs įstatymai. Komentatoriai į šią problemą žiūri dvejopai. Dalis skaitytojų nurodo, kad nelegalus verslininkų pinigų mokėjimas valdančioms institucijoms yra neišvengiamas dalykas ir egzistuoja visose šalyse. Lietuva nėra išimtis, todėl neverta kelti triukšmo ir panikos dėl pasirodžiusių publikacijų apie verslo kišimąsi į Seimo darbą. Kita dalis skaitytojų tokia nuomonei nepritaria, jų nuomone, verslas, ypač stambus verslas, neturėtų įtakoti seimo narių ir savivaldybių darbo. Turi būti sukurti nuo jų įtakos apsaugantys mechanizmai, nes verslininkas, sumokėjęs į „juodąją kasą“, tikisi, kad bus priimtas jam palankus įstatymas. Taip Lietuvoje žlugdomas vidutinis ir smulkusis verslas. Taip pat skaitytojais teigia, kad pačios valdžios institucijos prievartauja iš verslininkų kyšius, taip jiems yra trukdoma vystyti savo verslą.

„Rita, 2004 07 19 10:09 kur žadėta santarvė.verslas išlaiko politikus visame pasaulyje tik nereikia prisirinkti knysliukų, pinokių ir pan..“

„aš, 2003 11 17 18:07 Ne bet liaudis ir buka,ten chebra suka savo babkes o čia mes aiškinamės kas kaltas o kas ne.Ten vyksta verslas su pakankamai dideliais pinigais“

„Dėjau skersa, 2003 11 19 08:46 Man tai viskas po**, bet butu smagu, jei Paksas sugebėtu išsilaikyti prezidento poste. Butu ateities optimistams visiems laikams įrodyta, kad Lietuva

valdo ne kokie maniakai patriotai politikai, o verslas, pinigai ir stiprios kaimynines šalies įtaka !!!“

„įdėmiai, 2004 02 12 01:35<...> Borisovo interviu žodžiais: investicija i politika turi atsipirkt nuo 1/3 iki 1/5 priklausomai nuo demokratijos lygio.“

„Tomas J., 2004 08 04 08:52 Kad rinkėjai nusivils dabartine valdžia - tai akivaizdu. Ir gerai kad nusivils, JAU nusivylė. Pagaliau žmonės ateis į protą ir balsuos už kitas partijas, ne tas kur dabar Seime ir ima kyšius iš verslininkų. Yra ir daugiau partijų, ne tik komunistai, liberalai, konservai ir NS. Tikrai yra.“

„Vilnius galėjo būti dar gražesnis, 2004 08 03 09:17 Manau,jeigu ne Zuokas butu Vilniaus meru ,Vilnius butu dar mažiausiai 15% gražesnis :))) Tiems,kas aiškina ,kad dėl Zuoko valdymo,keičiasi Vilnius, nelyginkite Vilnių su Pabrade,o lyginkite su sostinėm, pažiūrėkite į Rygą,į Taliną,gal ir ten Zuokas dirba? Vilnius keičiasi dėl to ,kad sostine,o Zuokas turėtų leisti verslininkams laisvai dirbti ir mažiau trukdyti, vis tiek jam visu vilniečiu interesai nerupi,tai aišku iš pvz.parku būkles Vilniuje.“

Kitas svarbus klasteris yra parlamentarų korupcija. Skaitytojai, komentuodami korupcijos skandalus, pabrėžia, kad daugelis parlamentarų yra korumpuoti. Jie nevengia imti kyšius už palankių sprendimų priėmimą. Atėję dirbti tautos labui gaunamas privilegijas jie dažnai panaudoja savo tikslams. Skaitytojai taip pat nurodo, jog politinėje sistemoje jau nebeliko padorių žmonių, kurie tikrai galvotų apie valstybės interesus. Skaitytojai neigiamai nusiteikę ne tik parlamentarų, bet ir Seimo bei kitų institucijų atžvilgiu. Jų nuomone visose valdžios sluoksniuose egzistuoja korupcija, tačiau jos neįmanoma apčiuopti, kadangi šie neteisėti veiksmai yra proteguojami ir aukščiausių valstybės tarnautojų. Toks neigiamas požiūris į valstybės institucijų veiklą dar nuspalvinamas neviltimi, kad nieko neįmanoma pakeisti. Skaitytojai pateikia kitų valstybių politikų korupcijos pavyzdžiui pridurdami, jog valstybė serga, bet nuo šios ligos nėra vaistų, kadangi ši liga yra visuotinai paplitusi. Ypatinai neigiamos nuostatos Seimo atžvilgiu išryškėja skaitytojų komentaruose apie prezidento R. Pakso skandalą. Anot skaitytojų, korumpuotas Seimas neturi jokių moralinių teisių spręsti prezidento R. Pakso likimą ir geriausią išeitį mato Seimo paleidime ir naujų Seimo rinkimų organizavime. Skaitytoju Seimo nariu skandalo pavyzdžiai gali būti tokie:

„jau atsiliepė, 2004 07 09 15:19 Parlamentarų kaltinimai korupcija ne tik gali atsilipti Seimo ir atskirų partijų autoritetui, kaip sako Juršėnas, o jau seniai seniai atsiliepė, nes žmonės jau gerą dešimtmetį kalba, kad visi Seime vagys, dėlto ir eina į Seimą gyvenimo pagerinti, nes negi iš tų 4 tūkst. taip jie ir gyvena? Iš šono atrodo, kad išleidžia daug daugiau. Bet tai tik moralės reikalas, nes tai ne mūsų pinigai.Mums baisiau Vyriausybė, kuri

surenka mūsų pinigus, išplauna ir pradangina, ir nieko už juos negauname, tik šnypštą, net svarbiausio dalyko gydymo, kuris lygtai ir paprastiems mokesčių mokėtojams priklausytų pagal Konstituciją. Sveikatos apsaugoje Konstitucija negalioja. Dėl manęs Seimo nariai gali imti kyšius, jeigu kas turi per daug pinigų ir jiems duoda.“

„DARIUS, 2004 07 09 13:20

Tai kad Seimas ir tradicinių partijų lyderiai yra korumpuoti visi kalbėjo, bet iki šiol įrodymų nebuvo. Dabar kai Valstybės institucija - STT ir kitos teisėsaugos institucijos kovojančios prieš korupciją pateikė ĮRODYMUS elito politikierių veidai persikreipė- dabar jau Tauta ne šiaip sau niekins elitą ir jo korumpuotus politikierius-dykaduonius, bet juos su tais kaltinimais prirems prie sienos.... Elitas pabūgo atsakomybės, priprato likti nenubaustas po savo aferų-Williams, ORUVA, Dalkia, Sporto arenos statybos konkurso atitekusio Zuokui, Vilniaus kino, asfalto kelių už valstybės lėšas tiesimo iki elito dvarponių vilų ir visos Lietuvos NUSKURDINIMO.“

„LSDS rėmėjas, 2004 07 17 11:41 Vanduo drumsčiasi, o rezultatų nebus. Telefoniniai pliurpalai gali tik kompromituoti politikus, tačiau nepadės siekti teisingumo. Bėda ta, kad STT iš tiesų neturi tvirtų įkalčių. Rezultatas - daug triukšmo, mažai efekto. <...>“

Dar vienas ryškus klasteris yra Lietuvos žmonės. Skaitytojai palikdami savo komentarus dažnai juos adresuoja visiems Lietuvos žmonėms ir tautiečiams. Dažnai dėl politikų korupcijos komentatoriai kaltina Lietuvos piliečius, kurie nesugeba išrinkti „padorios“ valdžios. Sakitytojai pabrėžia, jog vykstantys valdžioje procesai atspindi ir pačios visuomenės būseną. Kartu komentatoriai nurodo, kad Lietuvos žmonės turi kažką daryti, kad pakeistų tokią susiklosčiusią situaciją, kai visi valdžios atstovai ima kyšius. Kai kurie skaitytojai teigia, kad Seimo nariai bei politikai yra tokie pat Lietuvos valstybės piliečiai kaip ir visi kiti, todėl už korupcinę veiklą turėtų būti baudžiami kaip ir visi kiti. Jų nuomone, parlamentarai ir aukšti valstybės tarnautojai turėtų atsiskaityti už savo veiklą prieš Lietuvos žmones, kadangi jie yra tautos renkami. Vykstantys korupcijos skandalai neigiamai atsiliepiama ne tik valdžios institucijoms, bet, skaitytojų nuomone, taip yra rodoma ir renkamų politikų nepagarba savo tautai. Kai kurie skaitytojai kaltina Lietuvos žmones neišmanymu, neišprusimu bei prilygina juos pilkai masei, kuri nesugeba priimti reikiamų sprendimų ir atskirti „grūdų nuo lūkštų“.

„mirka, 2003 11 17 18:03 Mielai Lietuvos žmonės. Kam jums žinoti daugiau, jei net su tuo, ką žinote, vargu ar susitvarkote. Įvyko apklausa, sužinojom dalyvių pavardes ir ko daugiau reikia? Ir žurnalistai žmonių nepjauna, ir patys mažiau nervinasi. Juk kaip gera buvo prie rusų ar ne? Jei užmušdavo vieną kitą, tai tuo ir baigdavosi. O dabar visiška netvarka: reiškia

visokie savo nuomones...aišku viena - pernelyg daug baigė universitetus ir per mažai iš jų turi ką veikti. Moralas - kuo liaudis mažiau rėkia, tuo lengviau dirbti...“

„ATAS, 2004 07 05 21:13 Parlamentarai yra Lietuvos piliečiai, todėl jai nusižengė įstatymui tai reikia jos bausti. Jų bausmes turėtų būti griežtesnes. Pirmiausia todėl kad juos išrinko žmonės, o jie juos apgavo. Reketu juos nubausti kaip ir Paksą. Atimti visas teises ir kad negalėtų dirbti valdiškoje tarnyboje. Ir būtinai pasodinti už grotu.O kartais ir su turto konfiskavimu.“

„faktas, 2003 12 08 15:32 Nereikia jokių užsienio žvalgybių, Paulauskas pakankamai sėkmingai sukompromitavo Lietuvą ir pažemino balsavusius už Prezidentą Lietuvos žmonės.“

Su klasteriu Lietuvos žmonės artimą sąsają turi sąvoka prezidentas. Kombinacija Lietuvos prezidentas daugumos skaitytojų vartojama komentuojant publikacijas, susietas su R Pakso korupcijos skandalu. Komentuodami prezidento skandalą, skaitytojai pasidalino į dvi priešingas grupes. Viena dalis skaitytojų palaiko prezidentą Rolandą Paksą, jis yra vadinamas tautos gynėju ir įvardinamas, kaip vienintelis politikas, nusprendęs duoti rimtą atkirtį valdžios sluoksniuose įsigalėjusiai korupcijai. Todėl šis skandalas vertinamas tik kaip galimybė valdžios struktūroms susidoroti su joms nepalankiu politiku. Prezidentą palaikančių skaitytojų pagrindiniai pasiūlymai paleisti Seimą ir skelbti naujus rinkimus. Tai vienas iš būdų valdžiai apsivalyti nuo korumpuotų politikų. Kita skaitytojų dalis kaltina prezidentą savo įgaliojimų viršijimu, korupciniais veiksmais bei sukelta grėsme nacionaliniam saugumui. Prezidentas R. Paksas aprašomas kaip nestabilios psichikos žmogus, piktnaudžiaujantis alkoholiu, neturintis jokių valstybės valdymo sugebėjimų. Abejojama prezidento protiniais sugebėjimais bei pabrėžiama, kad jis tikriausiai yra tik manipuliuojamas asmuo, už kurio stovi kiti asmenys arba net valstybės. Reikia pažymėti, kad komentuodami prezidento R. Pakso korupcijos skandalą, skaitytojai dažnai naudoja įžeidžiančius žodžius tiek paties prezidento, tiek jį palaikančių skaitytojų atžvilgiu. Ryškiausi pavyzdžiai gali būti tokie:

„Lietuvos jaunimas, 2004 07 26 22:38 Gyvenimas nedviprasmi.kai parodė, kad Prezidentas Rolandas Paksas pradėjo didelį ir teisingą darbą ir Jam bei jo komandai būtina sudaryti sąlygas jį baigti, kad ir kiek besiblaškytų liepto galą pasiekę politikai ,vadinantys save ELITU. Mes už Prezidento Rolando Pakso koaliciją.“

„Teisėjas, 2004 07 26 14:41 Na ką, ledai pajudėjo. Dar neaišku ar Prezidentas R.Paksas pralaimėjo. Jaučiamas stiprus veiksmas, sutrupinant supuvusį elitą ir korumpuotą valdžią.Triuškinantys smūgiai turėtų būti suduoti sistemai truputį vėliau, artėjant Seimo

rinkimams. Tačiau dar yra ir pavojų. Konvulsijų tampoma korumpuota valdžia, jos pakalikai gali imtis žiaurios prievartos, mėginti užsmaugti progresyvias jėgas. Tam pavyzdžių jau ir dabar yra. Dar truputį kantrybės ir korumpuota, supuvusi valdžia subyrės kaip molinis puodas.“

„neapsisprendęs, 2003 11 17 22:00 Ko jūs puolat tą Paksą. Jis norėjo Lietuvai tik gero (o gal ir ne). Bet kokių atveju tai provokacija, Paksius nekaltas. Ai bet gal geriau tegul atsistatydina.“

„Lekteris, 2003 11 18 09:19 O ką tas marionetė Paksas gali pasakyti. Jis be Lenockos ir Borios yra kaliause. Nieko nesugeba“

„Žmogus, 2003 11 17 22:47 Nežinau, ar aklam ir kurčiam dar kaip nors įmanoma įrodyti, kad vagis yra vagis, o karalius – nuogas. Juk jau ir kai kurie nesuštepe artimieji ir ištikimieji "patarėjai" netiesiogiai pripažįsta, kad Paksas nevertas, kad su juo dirbtų sąžiningi (daugmaž) žmonės. Jei nors kiek savigarbos ir pagarbos šis tipas turėtų, nebekeršintų žmonių ir išeitų į "poilsį", kaip tik jis vienas ir sugeba – verkdamas ir apsišlapinęs. Koks jis prezidentas – susmukęs, apsisnargliavęs, bailys ir šlykštus visais atžvilgiais. Kaip Borisovas sako, tikras LAVONAS (politinis ir etc.).“

Su anksčiau aptartu klasteriu susieta sąvoka valstybė. Dažniausiai komentatoriai nurodo, kad pagrindinė valstybės funkcija yra kontrolė. Lietuva, būdama teisinė valstybė, turi atlikti tokias valstybei patikėtas funkcijas ir visų pirma tarnauti žmonėms. Pažeidę teises piliečiai turi būti baudžiami nepriklausomai nuo savo statuso. Valstybė dažnai tapatinama su valdžia ir jai priskiriami valdančiojo elito neigiami bruožai. Kai kurie skaitytojai valstybę apibūdina ypatingai neigiamai, kaip sergančią, supuvusią, korumpuotą. Dalis skaitytojų kalba apie reikalingas valstybės valdymo reformas, tačiau neįvardina, kokios tos reformos galėtų būti.

„To: vytasss, 2004 07 22 10:54, 2004 07 22 11:11 Tegu verslininkai tarpusavyje kovoja siūlydami geresnes sąlygas Lietuvos vartotojui. O seimo, konkurencijos tarybos ir t.t. užduotis žiūrėti, kad iš to būtų naudos valstybei ir vartotojui. Jei prisidengę 'lietuvų verslo gynyba' seimūnai už kyšius padaro vartotojus monopolininkų įkaitais – tai yra tikrasis nusikaltimas prieš valstybę, padarytas ne rusų, o nuosavo seimo rankomis. Yra gyvybiškai svarbios veiklos rūšys, kur valstybė turi būti ne lopšinių niūniuotoja, o griežtas kontrolierius, jai turi būti paliktas lemiamas žodis. Tokio verslo savininkai neturi būti seimo rankomis pakelti į karaliukų padėtį. Jie turi nuolat jausti į pakaušį alsuojantį valstybės kontrolierių. Jei nori seimūnai ginti verslą – prašom: jau 14 metų klykia smulkus verslas – neprašom padėti, bent nustokite smaugti. Todėl nereikia lia–lia.“

„EiSi, 2003 09 19 08:36 Aš sakiau ir sakysiu, Valstybe - reketininkas Nr.1 O jos teikiamos paslaugos žemiausio lygio!“

Anksčiau aptarti klasteriai susieti su sąvoka komisija. Komisijos dažniausiai yra steigiamos Seimo tirti korupcijos skandalus, susietus su politikais ir Seimo nariais. Bendrai paėmus skaitytojai nėra patenkinti šių komisijų vykdomu darbu. Priekaištaujama, kad komisijų atliekami tyrimai nieko nepakeis ir jos sukuriamos veltui. Jos yra tik laiko gaišinimas, juk galiausiai jų darbo rezultatai neturi jokiu juridinių galių, ir dažnai taip ir neatskleidžia tiesos. Komisijų darbas prilyginamas teatrui, spektakliui arba cirkui. Skaitytojai mano, kad tai tik bandymas parodyti, kad Seimo nariai kažką veikia, nors iš tikrųjų jie nieko neveikia. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„Aš Zuoko vietoje į teismą paduočiau, 2005 12 02 08:31 ir 10 limonu kompensacijos paprašyčiau. Niekas išskyrus teismą, negali pasakyti, kad esi kaltas. O tos komisijeles, man primena inkvizicinius teismus. Su jais bendrauti, tik save negerbti...“

„Nuomonė, 2005 05 31 09:43 Šis seimas pasiekė savo nekompetencijos viršūnę. Ar nereikėtų jiems geriau organizuoti kokių nors kursų teisės temomis? Dabar savo neišmanymą dangsto darbo regimybe - štai sukursime tūkstantį ir vieną komisiją, prirašysime popierių, pakalbėsime per žiniasklaidą... Siūlau seimo narių skaičių mažinti iki 99. Tokiai Lietuvai užteks išlaikyti ir tiek pliauškalių. Taip kompensuotume padidėjusį valdininkų, sėdinčių Europoje, skaičių.“

„pokštas, 2005 06 02 15:53 Kam tos visos komisijos, mes turime VSD, STT, ENTIR tegul visos TT dirba savo darbą.“

„Tirkit į sveikatą, 2005 06 02 16:36 Komisijos tiria, o sunkiasvoris biurokratų karavanas eina tolyn, sunkiai krypuodamas pilnomis kišenėmis-panašiai kaip senas roplys. O komisijos nutarimai kaip nuo žasies vanduo - juk dar niekas nieko Lietuvoje "giminių" ir "draugelių" krašte nieko neįrodė - tad pirmyn į naujas aukštumas - per eilinių žmogelių kančias ir skausmus - juk visur laimi tik pinigai ir tik jie visuomenėje šviečia kaip "lemputė" - ir greitai skandalas subliūkš, visiems bus iki "lemputės", o švenčių proga vėl girdėsime labai "garbingų" žmonių kalbas iš labai "aukštų" ir eiliniam žmogui nepasiekiamų tribūnų.“

Svarbus klasteris yra susijęs su įstatymu priėmimu. Politikų kaltinimai korupcija daugiausia susieti su verslui parankių įstatymų priėmimu. Skaitytojai savo komentaruose pasisako, kad daugelis įstatymų priimami būtent atsižvelgiant į verslo atstovų užsakymus, ir tai nėra kažkokia paslaptis. Tačiau nurodoma, jog vargu ar galima turėti idealų Seimą, kai visi nariai balsuos už įstatymus pagal

savo sąžinę ir siekdami kuo didesnio gėrio tautai. Bet kuriuo atveju išliks dalis parlamentarų, kurie bendradarbiaus su verslininkais. Pavyzdžiai gali būti tokie:

„Petka, 2004 07 26 14:31 Dabar jau nebesvarbu, kad parlamentarai atsisakė mandatų ir jiems baudžiamosios bylos nebus iškeltos dėl įrodymų trūkumų. Tokiu atveju antikorupcinė komisija turėtų pasiūlyti inicijuoti apkaltą jų partijų vadovams dėl verslininkų įtakojimo priimant įstatymus.“

„Gaila, 2003 09 19 15:16 Gaila, kad valstybės pareigūnai "daro galą", kai jau per vėlu ką nors padaryti, kai viskas post factum. Reikia pirma pagalvoti prieš priimant kiekvieną įstatymą, kas juo pasinaudos blogam ir kaip tam užkirsti kelią. Spragos paliekamos sąmoningai.“

„Ponuliai to Gaila, 2003 09 19 16:27 Viskas buvo gerai pergalvota prieš priimant įstatymus ir ypač jų pataisas. Šaukštai po pietų.“

„asas, 2004 07 09 12:28 Visas Seimas korumpuotas. Juk kaip priimami įstatymai: ateina žmonės, pašneka („ne tuščiai“) su viena grupe seimo narių, paskui su kita ir įstatymas priimtas. Juk posėdžiuose sėdi tik po 70 narių, tai reikia apie 40 balsų įstatymui priimti.“

Paskutinis klasteris yra žemės sklypai. Skaitytojai teigia, kad žemės sklypų paskirstymas yra viena iš korupcijos apraiškų. Daugiausia skaitytojų dėmesio susilaukė publikacijos apie žemės sklypų pardavinėjimą Vilniuje. Komentuodami publikacijas skaitytojai nurodo, kad neteisėti žemės sklypų įsigijimai Vilniaus centre yra neabejotinai Vilniaus mero A. Zuoko darbas. Meras yra kaltinamas susijęs su gyvenamųjų namų padegimais. Priekaištų sulaukia ir žemės sklypų gražinimo sistema. Komentatoriai mano, kad valstybės tarnautojai pasinaudoję savo padėtimi ir gavę žemės sklypus geroje vietoje riboja kitų savininkų teisės disponuoti savo nuosavybe.

„ESMĖ, 2003 09 19 11:05 Pamaščius peršasi išvada, kad valdžia ne tokia durna kaip atrodo! Analitiškai mastant tuoj kyla klausimas - kam naudingi tie absurdiški suvaržymai? Ir iš sykio matosi atsakymas - juos panaikinus kris žemės kaina. O tai nenaudinga prisivogusiems žemės sklypus valdininkams. Kai jie pelningai išparduos tuos sklypus tada ir bus panaikinti apribojimai... Tada už gautus pinigus prisipirks dvigubai daugiau sklypų ir vėl įves apribojimus. Žemės kaina vėl pakils - vėl pelningai parduos... Amžinas biznis!!!!!!“

„Elsperkas, 2004 08 03 09:43 Padėjai į kišenę įmonės parkerį, išsinešei namo, nuo šito ir prasideda, vėliau neši ką po ranką papuola. Jei planuoji, dalini žemės sklypus, tai kodėl sau gabalą nesuformuoti. Vadas, visi priprato taip ir reikia. Sugadinti žmonės.“

Apibendrinant galima teigti, kad korupcijos skandalai susilaukia nemažai skaitytojų dėmesio. Komentuodami korupcijos skandalus susietus su konkrečiu asmeniu, skaitytojai dažniausiai pasidalina į dvi priešingas stovyklas, kurių viena palaiko korupcija įtariamą asmenį, teigdama, kad jis tikriausiai yra nekaltas, o viskas kas vyksta yra tik eilinė provokacija; kita dalis užima griežtos kritikos poziciją, pasisako už kuo griežtesnį kaltininko nubaudimą. Tarp šių šalių užsiplieskia aršūs ginčai, kiekviena šalis stengiasi įrodyti savo pozicijos teisingumą, pateikdamos tai patvirtinančius faktus. Deja, dažnai tokie argumentai lydimi įžeidinėjančiais žodžiais, tokiu būdu bandoma priversti oponentą pripažinti „tikrąją tiesą“ arba apskritai nutraukti dialogą. Skaitytojai savo komentaruose labiausiai išreiškia nepasitenkinimą egzistuojančia valdžia. Seimo kuriamas komisijas korupcijos skandalams tirti skaitytojai vertina kaip bandymą visuomenei parodyti, kad kažkas yra daroma, nors iš tikrųjų valdžia nieko nedaro. Skaitytojai komentaruose kritikuoja ne tik į korupcijos skandalus įsivėlusius valstybės tarnautojus, bet ir visas valdžios institucijas. Skaitytojai nurodo, kad visos svarbios valstybes institucijos yra korumpuotos, ir didžioji dalis skaitytojų nemato jokių priemonių šiai situacijai pakeisti. Siūlomas didesnis politinių procesų viešumas nesulaukė teigiamo skaitytojų atsako, kadangi žiniasklaida yra kontroliuojama pačių politikų.

Socialinės komunikacijos internetinėje žiniasklaidoje atvejo tyrimas parodė, kad Lietuvos gyventojai vis labiau įsijungia į internetinės žiniasklaidos komunikacijos srautą, pasinaudodami jos teikiama nauja galimybe palikti savo asmeninį atsiliepimą į pateiktą informaciją publikacijose bei reaguoti į kitų skaitytojų paliekamus komentarus. Aktualių temų, kaip pavyzdžiui, korupcijos skandalų, aptarimas skatina „viešosios erdvės“ atsiradimą, nes vykstančios diskusijos neapsiriboja korupcijos skandalų tema, tačiau dažnai pereina į bendresnės politinės situacijos aptarimą ir vertinimą. Skaitytojai diskutuodami lavina savo komunikacijos įgūdžius, stengdamiesi nuosekliai ir argumentuotai dėstyti savo argumentus. Internetinės žiniasklaidos suteikiamas anonimiškumas ir nematomumas skatina atviresnius dalyvių pasisakymus apie valstybėje vykstančius procesus ir skatina aršias skaitytojų tarpusavio diskusijas. Tačiau tyrimo metu pasitvirtino ir neigiamos internetinės žiniasklaidos pusės. Visu pirma, nors iš dalies išnyksta „grįžtamojo ryšio“ problema, tačiau pateikiamų reikšmių interpretavimas vis dar priklauso nuo skaitytojų socialinio statuso ir išsilavinimo. Internetinio portalo Delfi.lt pateikiamas vartotojo portretas patvirtina anksčiau išsakytus globalios žiniasklaidos neigiamus padarinius, kai dėl menkos techninės bazės, reikiamų

įgūdžių ir išsilavinimo stokos, dalis visuomenės narių negali įsijungti į internetinėje žiniasklaidoje vykstančias diskusijas. Tokiu būdu formuojamos naujos nelygybės formos. Skaitytoją stengiamasi sudominti ir patraukti jo dėmesį agresyvios ir pribloškiančios retorikos antraštėmis, kurios dažniausiai neatitinka pateikiamų publikacijų turinio. Publikacijų analizė parodo, kad pateikiama informacija yra menko turinio, dažniausiai aprašomojo pobūdžio, trūksta vertingos informacijos pateikimo, pavyzdžiui, analitinių publikacijų. Tyrimo metu paaiškėjo, kad skaitytojai neturi visiškos pasireiškimo laisvės, kadangi internetinio portalo Delfi.lt moderatoriai turi teisę naikinti „netinkamus“ komentarus. Tokiu būdu internetinė žiniasklaida gali kreipti diskusijas jai reikiama linkme. Ne visada skaitytojų komentarai skatina virtualias diskusijas, nemaža dalis komentarų yra menko turinio. Argumentuodami savo nuomonę, skaitytojai neretai įžeidinėja oponentą, taip skatindami produktyvios diskusijos pabaigą.

IŠVADOS

- ✓ Elektroninė žiniasklaida yra plačiai paplitusi socialinės komunikacijos forma. Tačiau tradicinė elektroninė žiniasklaida siunčia informaciją tik viena kryptimi, sukurdama pasyvią beasmenę auditoriją.
- ✓ Šiuolaikinė elektroninė žiniasklaida patyrusi transformaciją, dėl globalizacijos procesų bei naujų technologijų atsiradimo stengiasi išspręsti abipusio ryšio problemą vis labiau įtraukdama auditoriją į komunikacijos procesą.
- ✓ „Informacinėje visuomenėje“ elektroninė žiniasklaida atlieka esminį vaidmenį socialinėje komunikacijoje. Daugeliui ji tapo pagrindiniu informacijos gavimo ir apsisikeitimo šaltiniu, o kartu svarbiu socializuojančiu institutu.
- ✓ Globali elektroninė žiniasklaida, peržengusi nacionalinių valstybių ribas, pasidarė lankstesnė, stengdamasi prisitaikyti prie kuo įvairesnių vartotojų poreikių.
- ✓ Globalios elektroninės žiniasklaidos esminis skirtumas glūdi tame, kad ji vis labiau pereina į privačias rankas.
- ✓ Elektroninės žiniasklaidos siekia komercinės naudos prisitaikydama prie didžiosios auditorijos poreikių, to išdava - populiaros, tačiau savo turiniu menkos informacijos pateikimas auditorijai.
- ✓ Nors globali elektroninė žiniasklaida apgaubia visą pasaulį, tačiau egzistuoja tam tikri ribojantys veiksniai, pavyzdžiui reikiamos techninės įrangos nebuvimas ir nemokėjimas ja dirbti, užsienio kalbos nežinojimas, kurie neleidžia visiems gyventojams įsijungti į komunikacijos procesą.
- ✓ Globali tradicinė elektroninė žiniasklaida atlieka kelis svarbius socialinius vaidmenis: socializuoja individą ir formuoja jo socialinius stereotipus; suteikia individui galimybes gauti informaciją iš bet kurios pasaulio vietos bet kurio metu ir tobulėti; leidžia pasisakyti ir vesti diskusijas svarbiais visuomenei klausimais; atlieka valdžios kontrolės funkciją.
- ✓ Internetinė žiniasklaida sukuria „aktyvią“ auditoriją; skatina demokratinius procesus; mažina socialinę diskriminaciją. Tačiau ji geba labiau kontroliuoti individų dalyvavimą socialinėje komunikacijoje, skatinti naujas socialinės nelygybės formas.
- ✓ Internetinėje žiniasklaidoje vartotojų anonimiškumas ir nematomumas skatina atviresnes ir gyvesnes skaitytojų diskusijas įvairiomis socialinėmis temomis. Vykstančiose diskusijose individai gali tobulinti savo komunikacijos įgūdžius, siekdami sklandžiai ir nuosekliai dėstyti savo argumentus.

- ✓ Internetinėje žiniasklaidoje vykstančių diskusijų pagrindu besikuriančios virtualios bendruomenės suburia savo narius iš įvairių pasaulio vietų. Svarbiausiu įsitvirtinimo tokioje bendruomenėje įrankiu tampa pranešimas, kuriam sukurti reikia nemažai pastangų. Tačiau tik per pranešimą galima legitimuotis tokioje bendruomenėje ir tapti jos nariu.
- ✓ Bendravimas internetinėje žiniasklaidoje gali sukelti nemažai neigiamų emocijų, kai skaitytojai rašydami komentarus, neatsižvelgia į egzistuojančias kalbos gramatikos taisykles, arba gauna įžeidžiančius atsiliepimus apie savo pasisakymą. Tokie veiksniai greičiau skatina internetinės diskusijos nutraukimą.
- ✓ Internetinės žiniasklaidos atliktas atvejo tyrimas parodė, kad skaitytojams pateikiama informacija yra daugiau aprašomoji negu analitinė, stengiamasi pritraukti skaitytojo dėmesį iššaukiančiomis antraštėmis, kurios neatitinka publikacijų turinio.
- ✓ Internetinio portalo Delfi.lt pateiktas vartotojo portretas nurodo, jog egzistuoja tam tikri apribojimai Lietuvos gyventojams įsijungti į komunikacijos procesą.
- ✓ Atliktas atvejo tyrimas parodė, kad internetinė žiniasklaida suteikia naujas komunikacijos galimybes savo vartotojams. Vis daugiau internetinio portalo Delfi.lt skaitytojų įsitraukia į virtualias diskusijas komentuodami pateiktas publikacijas bei kitų skaitytojų atsiliepimus. Tačiau reikėtų pažymėti, kad neretai komentarai būna menko turinio bei įžeidžiančio pobūdžio.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Ališauskienė R., Dobryninas A., Žilinskienė L. Lietuvos korupcijos žemėlapis 2001 – 2004. Vilnius: Eugrimas, 2005. 118 p.
2. Bauman Z. Globalizacija: pasekmės žmogui. Vilnius: Strofa, 2002. 208 p.
3. Dobryninas A., Virtuali nusikaltimų tikrovė. Vilnius: Eurigmas, 2001. 286 p.
4. Dobryninas A., Gaidys V. Ar saugi Lietuvos visuomenė?. Vilnius: Petro ofsetas, 2004. 328 p.
5. Giddens A., Modernybė ir asmens tapatumas. Vilnius: Pradai, 2000. 315 p.
6. Giddens A. Sociologija. Vilnius: Poligrafija ir informatika, 2005. 684p.
7. Gudonienė V. Įvadas į masinės komunikacijos studijas. Vilnius: Žara, 1999. 56 p.
8. Fiske J. Įvadas į komunikacijos studijas. Vilnius: Baltos lankos, 1998. 239p.
9. McLuhan M. Kaip suprasti medijas. Žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos, 2003. 347p.
10. Peters J. D. Kalbėjimas vėjams. Komunikacijos idėjos istorija: komunikacijos studijos. Vilnius:Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2004.355 p.
11. Piliponytė J. Korupcija: Teoriniai bandymai apibrėžti ir paaiškinti// Sociologija: mintis ir veiksmai, 2004, Nr2. 83 –95 p.
12. Tarptautinis žodžių žodynas. Vilnius: Alma Littera, 2003. 792 p.
13. Vaitiekus S. Korupcijos prevencijos sistema Lietuvoje: organizacijos ir veiksmų apžvalga. Vilnius: Transparency International Lietuvos skyrius, 2002. 303 p.
14. Webster F. Informacinės visuomenės teorijos. Vilnius: Poligrafija ir informatika, 2006. 320 p.
15. Bignell J. Media semiotics : an introduction. Manchester; New York, 1997. 223 p.
16. Gurevitch M. The globalization of electronic journalism // Mass media and society. 3rd ed. London; New York: Arnold Oxford Univ. Press, 2000. 408p.
17. Grossberg L., Wartella E. Media Making : mass media in a popular culture. Thousand Oaks: SAGE Publ., 1998. 442p.
18. Ferringno-Stack J. Robinson J.P., Kestbaum M., Neustadtl A., Alvarez A. Internet and society// Social Science Computer Review. London, Thousand Oaks: Sage Publications, , CA and New Delhi. 2001, Vol.. 21 Nr.1.73 – 117p.
19. Jones S. G. Information, Internet and community: Note Towards an understandins of community in the Information Age// Cybersociety 2.0: reviziting compiuter –mediated communication and community. Thousand Oaks: Sage Publications,1998. 238 p.

20. Kioussis S. Interactivity: a concept exlication// *New media & society*. London, Thousand Oaks: Sage Publications, CA and New Delhi, 2002. Vol 4(3). 355 – 383 p.
21. McMillan S. J. A four-part model of cyber-interaktivity//*New media & society*. London, Thousand Oaks: Sage Publications, CA and New Delhi, 2002. Vol 4(2) 271 – 291 p.
22. McQuail D. *Mass Communication Theory: An Introduction*. London. Thousand Oaks: Sage, 1994. 416 p.
23. Pope J, *IT Source Book. Confronting Corruption: The elements of a national integrity system*. Germany: Transparency International, 2000. 364p.
24. Rössler P. Between online heaven and cyberhell// *New media & society*. London, Thousand Oaks: Sage Publications, CA and New Delhi, 2001 Vol. 3(1).49 – 66 p.
25. Thompson J. B. *The media and modernity : a social theory of the media*. Cambridge: Polity Press, 1996. 314 p.
26. Webwer L., Loumakis A., Bergman J. Who participates and why?// *Social Science Computer Review*. 2003 Sage publications Vol 21 Nr.1. 26 - 42 p.
27. Lawson T., Garrod J. *Социология А-Я: Словарь – справочник*. Москва: Фаир – Пресс, 2000. 608 p.
28. Balčytienė A. Tinklo žurnalistika: belaukiant virtualaus naujienų protrūkio. 2000 [žiūrėta 2006 balandžio 28d.]. Prieiga per Internetą: http://www.infobalt.lt/konferencija/2000/pranesimai/balcytiene_liet.htm
29. Balčytienė A. Naujos technologijos ir žurnalistika. 2002 [žiūrėta 2006 m gegužės 17 d.] Prieiga per internetą: fcim.vdu.lt/e-media/IVIT/darbai&dienos-2002.pdf
30. Dobryninas A. Korupcija žiniasklaidoje: skaidrumo problema. 2000 [žiūrėta 2006 balandžio 28d.]. Prieiga per Internetą: www.osf.lt/TransInt/default.htm
31. Šaulauskas M. P. Pirmoji paskutinė dekada: tinklažmogio - homo irretitus – pradžios, *Informacijos Mokslai*, Vilnius, 1999 [žiūrėta 2006 m kovo 16d.] Prieiga per Internetą: <http://www.leidykla.vu.lt/inetleid/inf-m-13/saul2.html>
32. Šaulauskas M.P. Informacinės visuomenės samprata. 2002 [žiūrėta 2006 kovo 16d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.infovi.vu.lt/mps/ivsamprata.htm>
33. Šaulauskas M.P. Komunikacijos ir informacijos žinijos kultūriniai aspektai. A[žiūrėta 2006 kovo 16 d.]. Prieiga per Internetą : <http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/KIZ.htm>
34. Šaulauskas M.P. Socialinės-politinės informacijos visuomenės problemos. B[žiūrėta 2006 m. gegužė 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/socialines.htm>

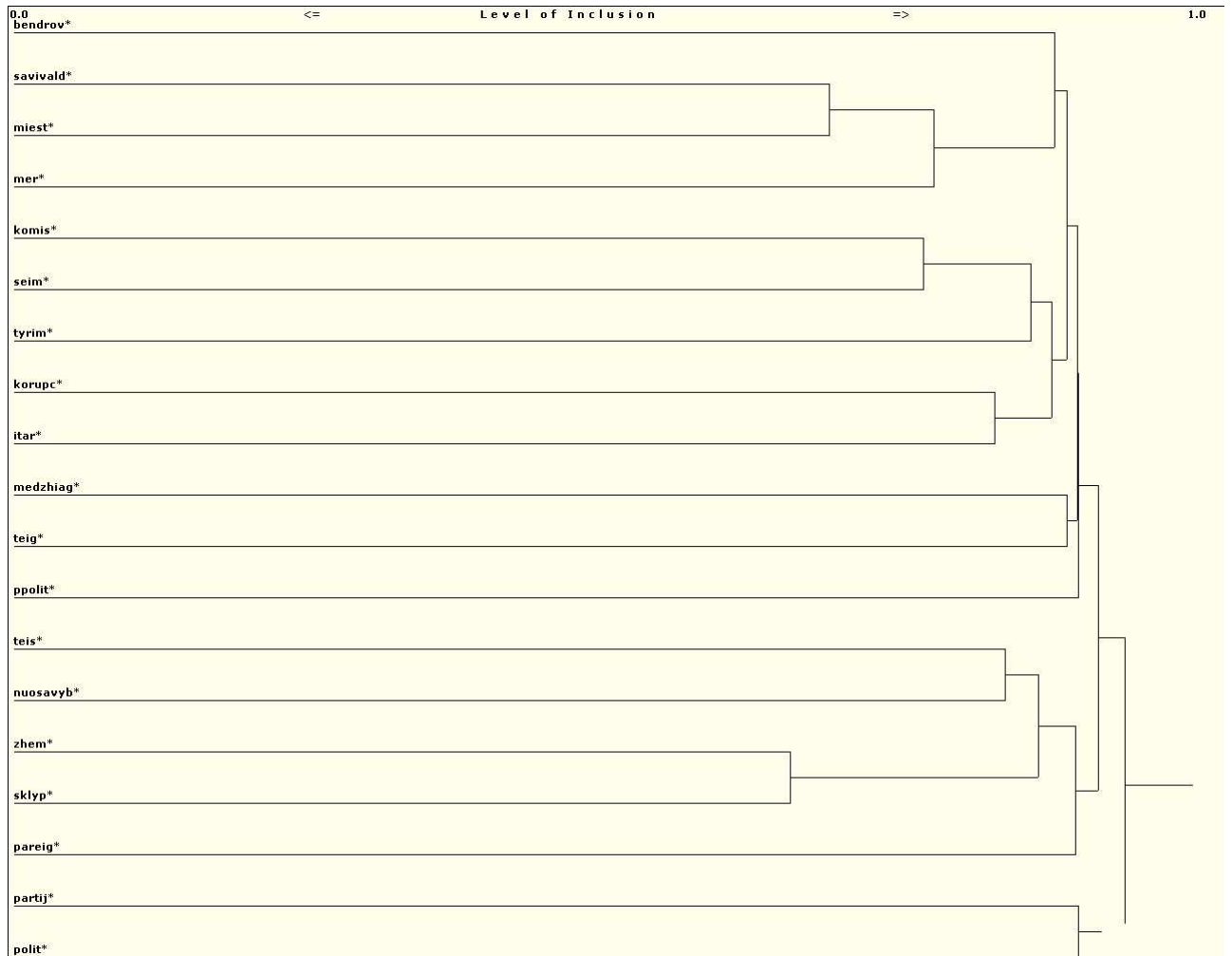
35. Šaulauskas M. P. Žiniskalaida ir komunikacija šiuolaikinėje visuomenėje. C[žiūrėta 2006 kovo 16d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.infovi.vu.lt/ivs/biblioteka/temos/ziniaskl-komunik.htm>
36. Borman Ch. L. From Gutenberg to the Global Information Infrastructure; Access to Information in the Networked World. Mit Press, 2000 [žiūrėta 2005 spalio 24 d.]. Prieiga per Internetą: automatizuotas koduotas archyvas <http://www.infovi.vu.lt/kursai/GTVR/GTVR.htm>
37. Brooks E. Heyman N., Pyon J. Internet: An Application of Erving Goffman's Sociological Theories. [žiūrėta 2006 kovo 17d.]. Prieiga per Internetą: <http://socserv2.mcmaster.ca/soc/courses/soc4j3/stuweb/cyber9/front.htm>
38. Chandler D. Semiotics for beginners. [žiūrėta 2006 gegužės 16d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.aber.ac.uk/media/Modules/MC30820/>
39. Kitao S. K., Kitao K. Communication theory. 1995 [žiūrėta 2005 lapkričio 15d.]. Prieiga per Internetą: automatizuotas koduotas archyvas <http://www.infovi.vu.lt/kursai/IVKI/IVKI.htm>
40. Underwood M. Berlo's S-M-C-R Model. [žiūrėta 2006 m. balandžio 28d.]. Prieiga per Internetą: <http://www.cultsock.ndirect.co.uk/MUHome/cshtml/introductory/smcr.html>
41. Иванов Д.В. Виртуализация общества. Санкт-Петербург: “Петербургское Востоковедение”, 2000. 96p. [žiūrėta 2005 m. spalio 28 d.] Prieiga per internetą: <http://www.infovi.vu.lt/mps/infovi-kursas.htm>
42. Соколов А.В. Общая теория социальной коммуникации: Учебное пособие. СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2002 г. 461 с. [žiūrėta 2006 m. kovo 17d.]. Prieiga per Internetą: http://www.vusnet.ru/biblio/archive/sokolov_social_communication/2.aspx

Šaltiniai:

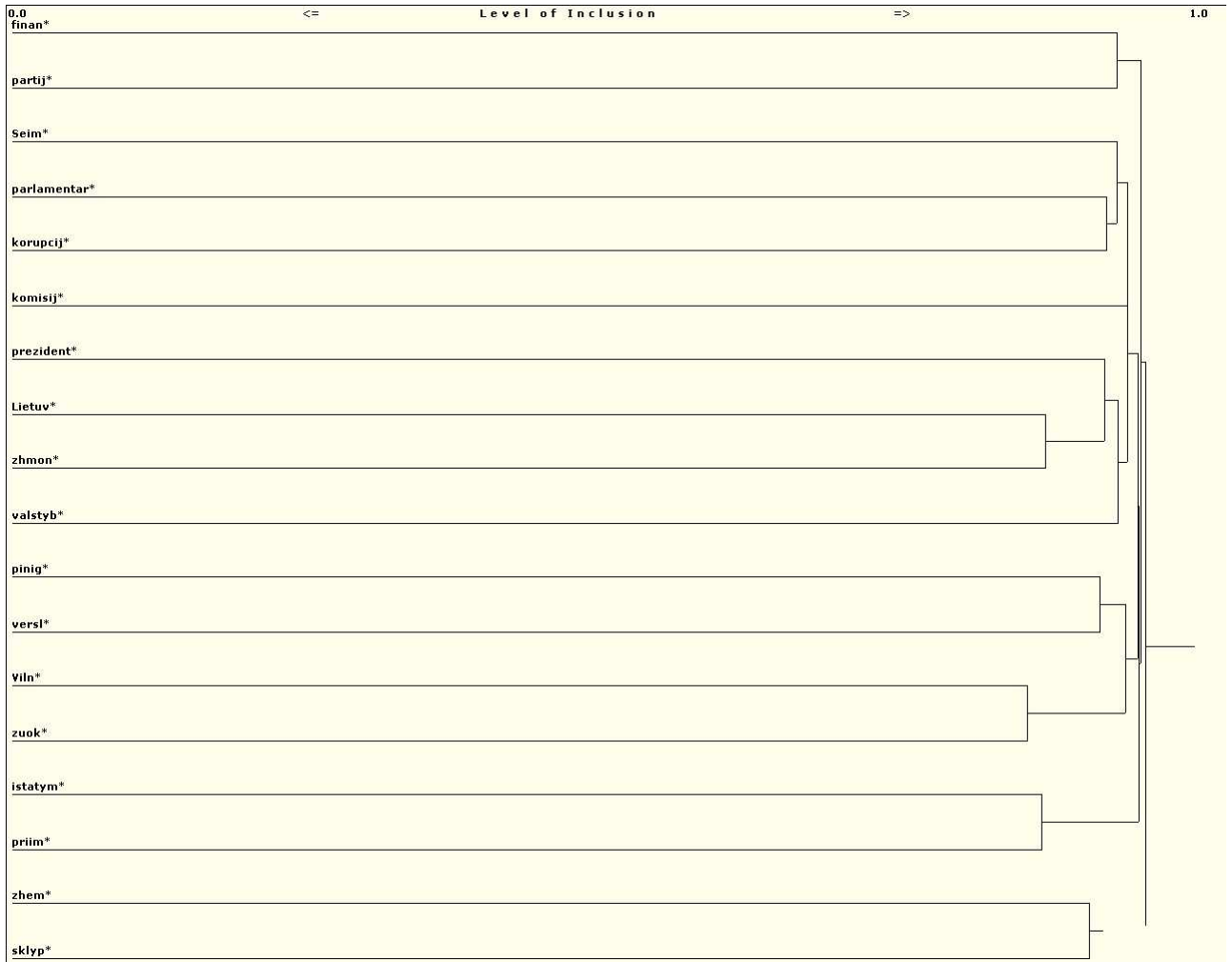
1. Dobryninas Aleksandras, Kriminologiniai diskursai. Paskaitos, 2005
2. Delfi vartotojų portretas. [žiūrėta 2006 m. gegužės 15d.] Prieiga per internetą http://ads.delfi.lt/index.php?reklama=delfi_portretas
3. Pasaulinio banko ataskaita, 2000. [žiūrėta 2006 m. gegužės 26 d.] Prieiga per internetą: <http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/contribution.pdf>

PRIEDAI:

1 priedas. Publikacijų apie korupcijos skandalus portale Delfi.lt klasterinė analizė

2 priedas. Skaitytojų komentarų apie korupcijos skandalus portale Delfi.lt klasterinė analizė

3 priedas. Portalo Delfi.lt publikacijų sąrašas nuo 2001-ųjų iki 2005 –ųjų metų

	Data	Skiltis	Straipsnio pavadinimas	Komentarų sk.
1	2005 12 19	Lietuvoje	Vilniaus valdžią gali supurtyti skandalas dėl machinacijų žemės sklypais	97
2	2005 12 08	Lietuvoje	Seimas nutarė: A.Zuokas ir „abonentas“ - tas pats asmuo	1493
3	2005 12 01	Lietuvoje	Komisija: „abonentas“ ir A.Zuokas yra tas pats asmuo	2158
4	2005 11 18	Lietuvoje	Seimo komisija „abonento“ greičiausiai neįvardys	138
5	2005 11 08	Lietuvoje	A.Zuoko veiklos tyrimas - iki gruodžio vidurio	63
6	2005 10 11	Lietuvoje	A.Zuoko atostogų teisėtumą prašoma tirti etikos sargų	229
7	2005 09 23	Lietuvoje	V.Galvonas: mokėjimai politikams iš "juodosios kasos" – tikri	77
8	2005 09 22	Lietuvoje	Ieškodamas "abonento" Seimo narys sąraše aptiko savo pavardę	291
9	2005 09 22	Lietuvoje	V.Galvonas tikina, jog ties jo pavarde nurodyti pinigai - "švarūs"	172
10	2005 09 13	Lietuvoje	A.Paulauskas: A.Zuoko siūlymas tirti korupciją Seime nėra korektiškas ir pagrįstas	349
11	2005 08 09	Užsienyje	P.Volckerio komisija korupcija kaltina du JT "naftos už maistą" programos pareigūnu	0
12	2005 08 03	Užsienyje	Kaltinimai korupcija pateikti 14 Irake tarnavusių lenkų	2
13	2005 07 02	Sportas	Vokiečių teisėjas diskvalifikuotas iki gyvos galvos	8
14	2005 06 15	Lietuvoje	G.Paviržis: "Eksimeta" nebuvo proteguojama	18
15	2005 06 10	Lietuvoje	R.Karpavičius: ūkio ministras siekė, kad prekybos namus Maskvoje steigtų su juo susijusios bendrovės	107
16	2005 06 09	Lietuvoje	A.Kliunka: Generalinėje prokuratūroje nėra nė vienos bylos, susijusios su A.Zuoku	87
17	2005 06 02	Lietuvoje	A. Zuoko veiklos tyrimas Seime prasidės penktadienį	33
18	2005 05 30	Lietuvoje	"Lietuvos kelias" ragina suspenduoti V.Uspaskicho įgaliojimus	256
19	2005 05 27	Lietuvoje	V.Galvonas kaltina konservatorius finansų neskaidrumu	51
20	2005 05 27	Lietuvoje	Pasitvirtinus įtarimams dėl "abonento" konservatoriai nutrauks darbą su liberalcentristais	21
21	2005 05 26	Nusikaltimai ir nelaimės	„Stipendijos“ dėstytojams gali pavirsti byla	21
22	2005 05 18	Lietuvoje	A.Paulauskas: įtarimai dėl mokėjimo "abonentui" reikalauja ikiteisminio tyrimo	243

23	2005 05 16	Lietuvoje	"Rubicon" už įmonei naudingus sprendimus mokėjo šimtus tūkstančių litų paslaptinajam "abonentui"	567
24	2005 05 03	Užsienyje	ES teismas priėmė S.Berlusconi palankų sprendimą	0
25	2005 03 11	Sportas	Vokietijoje - dar vienas teisėjavimo skandalas	6
26	2005 02 25	Sportas	Didesnės algos padėtų išvengti korupcijos	0
27	2005 02 16	Sportas	Vokietijos futbolo sąjunga nušalino dar vieną korupcija įtariamą teisėją	3
28	2004 12 09	Komentarai	(Ne)skandalinga skandalo pabaiga	39
29	2004 12 07	Lietuvoje	Po skandalo politikai pasuko skirtingais keliais	41
30	2004 10 22	Lietuvoje	Klimavičius: klausimas apie atsistatydinimą – nerimtas	49
31	2004 08 03	Lietuvoje	Į korupcijos skandalą gali būti įsivėlę teisėjai	146
32	2004 08 03	Lietuvoje	A.Zuokas - ir kontrolierių akirtyje	279
33	2004 07 27	Lietuvoje	Krikdemai smerkia "oligarchų pinigų" įtaką rinkimuose	41
34	2004 07 26	Lietuvoje	Seimo nariai toliau neigia ėmę kyšius	116
35	2004 07 26	Lietuvoje	Vytautas Landsbergis: „Tarp „Alitos“ ir elito – štai visa Lietuvos švytuoklė“	94
36	2004 07 22	Lietuvoje	A.Zuokui gali būti pareikšti kaltinimai	361
37	2004 07 16	Lietuvoje	A.Paulauskas iš prokurorų gautą medžiagą atiduos Antikorupcijos komisijai	275
38	2004 07 16	Lietuvoje	Komisija paviešino įtariamų kyšininkavimu seimūnų pokalbius telefonu	639
39	2004 07 12	Lietuvoje	Korupcijos skandalą tiriančios komisijos akirtyje - ir politinio susidorojimo versija	86
40	2004 07 12	Lietuvoje	Seimo komisija siūlo leisti patraukti baudžiamojon atsakomybėn tris Seimo narius	186
41	2004 07 13	Lietuvoje	V.Kvietkauskas pripažino derėjęs su A.Janukoniu dėl pinigų Vilniaus televizijai	63
42	2004 07 09	Lietuvoje	Č.Juršėnas: įtarimai meta šešėlių visam Seimui	75
43	2004 07 09	Lietuvoje	Brazauskas: korupcijos skandalas gali būti provokacija	315
44	2004 07 07	Lietuvoje	Seimo frakcijos svarsto neliečiamybės atėmimą nagrinėsiančios Seimo komisijos sudėtį	15
45	2004 07 07	Lietuvoje	Neliečiamybės atėmimą nagrinėsianti komisija turėtų operatyviai pateikti išvadas	26
46	2004 07 06	Lietuvoje	A.Sakalas: atskleista partijų "juodųjų kasų" sistema	211
47	2004 07 05	Lietuvoje	Jau šią savaitę keli seimūnai gali netekti imuniteto	110
48	2004 06 30	Lietuvoje	V.Junokas: įtarimai seimūnams pasitvirtins	60
49	2004 06 23	Lietuvoje	Pasak V.Radžvilo, skandalas nėra netikėtas	16
50	2004 05 15	Sportas	Čekijos futbolą krečia korupcijos skandalas	6
51	2004 04 05	Komentarai	Apkalta ir kova dėl valdžios	129

52	2004 02 11	Užsienyje	A.Lukašėnos administracijos darbuotojams gresia kaltinimai korupcija	0
53	2004 01 24	Verslas	"Halliburton" už kyšius dalijo sutartis Irake	16
54	2004 01 16	Atgimimas	Lietuvoje siautėja visas pokomunistines šalis kamuojanti epidemija	65
55	2004 01 16	Lietuvoje	Premjeras: skandalas neužgožė žemgrobių istorijų tyrimo	8
56	2004 01 13	Lietuvoje	Sklypų skandalo tyrimas dūsta daugybėje komisijų	9
57	2004 01 07	Lietuvoje	V.Junokas įtikinėjo, kad tyrimas dėl sklypų nestringa	26
58	2004 01 05	Verslas	IBM vadovai ir Pietų Korėjos valdininkai kaltinami kyšininkavimu	1
59	2003 12 10	Verslas	Bendrovėje "Kauno autobusai" prieglobstį randa įvairių partijų atstovai	0
60	2003 12 09	Lietuvoje	Prezidentas nepatenkintas STT darbo rezultatais	72
61	2003 12 08	Lietuvoje	A.Paulauskas: ilgas skandalas nenaudingas žmonėms	199
62	2003 11 19	Lietuvoje	Seimo komisija artėja prie išvadų	53
63	2003 11 18	Lietuvoje	Buvęs žemėtvarkininkas prarado žemę	8
64	2003 11 17	Lietuvoje	R.Paksas teigia, kad J.Borisovas jo nešantažavo	657
65	2003 11 14	Užsienyje	Lenkijos kariuomenėje - korupcijos skandalas	3
66	2003 11 12	Lietuvoje	Trijų apskričių viršininkai galimai pažeidė įstatymą	3
67	2003 10 03	Lietuvoje	Žemės gražinimo rebusai - vis klaidesni	18
68	2003 10 28	Lietuvoje	Įtakingam valdininkui - baudžiamoji byla	3
69	2003 09 19	Lietuvoje	D.Grybauskaitė: mainams "žemės sklypas - už šaldytuvą" bus padarytas galas	55
70	2003 09 11	Lietuvoje	Už Vyriausybės nugaros - Trakų ežerų dalybos	28
71	2003 08 30	Lietuvoje	A.Paulauskas grūmoja žemę grobsčiusiems pareigūnams	9
72	2003 08 28	Lietuvoje	Dėl "sklypų skandalo" siūlo atsistatydinti ir J.Liaučiui	17
73	2003 08 28	Lietuvoje	Siūloma bausti ir žemės reformos įstatymų kūrėjus	22
74	2003 08 25	Lietuvoje	Žemėtvarkininkų liga užsikrėtė ir miškininkai	3
75	2003 08 19	Lietuvoje	Konsulinis skandalas: trypčiojimas vietoje	27
76	2003 08 12	Lietuvoje	Du valdininkai galėjo padaryti žalos už 400 tūkst. Litų	22
77	2003 07 29	Lietuvoje	Diplomatų skandalas virsta cirku	85
78	2003 07 21	Lietuvoje	V.Greičius raginamas prisiimti atsakomybę už padėtį teismų sistemoje	61
79	2003 06 23	Lietuvoje	Žemės sklypų skandalo herojai gaus pagal nuopelnus	140
80	2003 06 06	Atgimimas	Kiek kainuoja ežeras Trakuose?	93
81	2003 05 06	Užsienyje	S.Berlusconi kaltinimus korupcija atrėmė puldamas R.Prodi	0

82	2003 04 26	Užsienyje	Lenkijos premjeras neigia savo kaltę kyšio skandale	1
83	2003 03 26	Lietuvoje	Po skandalingo tyrimo - iš prokuroro pareigų	32
84	2003 02 18	Nusikaltimai ir nelaimės	Žeimelio gaisrininkų vadovas atsidūrė areštinėje	5
85	2003 02 12	Lietuvoje	Už ugniagesio tarnybą – rinkliavos	3
86	2003 02 04	Nusikaltimai ir nelaimės	Ukrainiečių korupcijos priedanga tapo bankas Lietuvoje	0
87	2003 01 30	Užsienyje	Buvęs Prancūzijos ministras išteisintas korupcijos byloje	0
88	2003 01 18	Lietuvoje	Kauno vadovai pasisavino miesto pinigus?	16
89	2003 01 10	Užsienyje	A.Sharonas duoda atkirtį, kilus finansiniam skandalui	1
90	2003 01 08	Užsienyje	A.Sharonas kaltinimus korupcija pavadino šmeižtu	3
91	2002 12 11	Lietuvoje	Seimas sudarė komisiją "Avia Baltika" veiklai tirti	2
92	2002 12 10	Nusikaltimai ir nelaimės	Lenkijoje suimta vienuolika korumpuotų pasieniečių	1
93	2002 12 05	Lietuvoje	"Avia Baltika" tebekaltina Prezidentūrą korupcija	14
94	2002 11 28	Atgimimas	Statutinius pareigūnus tikrina nesąžininga komisija	17
95	2002 10 14	Lietuvoje	Policijos apsauga - už 1000 litų kyši	62
96	2002 09 14	Lietuvoje	Vilniuje nušalintas aukštas policijos pareigūnas	13
97	2002 07 09	Užsienyje	Vokietijoje korupcija apkaltinti du Schroederio Socialdemokratų partijos nariai	1
98	2001 11 24	Nusikaltimai ir nelaimės	Sulaikytas korupcija įtariamas Lenkijos viceministras	0
99	2001 11 08	Lietuvos žinios	Korumpuoti valdininkai sprunka iš šiltų vietų	6
100	2001 08 04	Nusikaltimai ir nelaimės	STT pareiškė galutinius kaltinimus Palangos merui	0
101	2001 07 18	Užsienyje	Lenkiją siaubia ekonominių skandalų audros	0
102	2001 06 28	Lietuvos žinios	Slepiant piktnaudžiavimus dangstomasi politikos šydu	0
103	2001 06 28	Lietuvoje	Rusijos dujas Lietuvoje parduodanti bendrovė atmeta kaltinimus korupcija	1
104	2001 04 25	Lietuvoje	Parlamentarai švaistėsi kaltinimais korupcija	0
105	2001 03 08	Lietuvoje	Klaipėdos "Sodros" vadovas nušalintas nuo pareigų	0